ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetyston raportti n:o 1

Ministeri Palin

4/1 1936.

5000—6—34 2355

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

1 240 Sal. -36.

KIRJELMÄ n:o 5.

Riia SSA 4 P:NÄ tammi KUUTA 19 36. 7/1-36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C16

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Suomen ulkopoliittinen suuntautuminen Skandinaviaan ja Latvia.

Oheisena kunnioittaen Ministeriölle lähetän Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin n:o 1, otsikon asiassa.

Edvard Hj. Hahn

1o liitettä.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

R i i a ssa 4 p:nä tammi kuuta 1936.

1/240 Sal. S. -36.

7/1-36

Asia: Suomen ulkopoliittinen suuntautuminen Skandinaviaan ja Latvia.

5 C16

Kerroin jo kirjelmässäni n:o 1243, viimekuluneen joulukuun 10 p:ltä, että Latvian sanomalehdistössä on ollut ainoastaan lyhyitä uutisia pääministeri Kivimäen ja ulkoministeri Hackzellin ulkopoliittisista deklaratioista Eduskunnan istunnossa joulukuun 5 p:nä. Ei ainoakaan täällä ilmestyvä lehti ole julaissut minkäänlaisia omia kommentarioita näistä ohjelmajulistuksista eikä siitä huomiota ansaitsevasta yksimielisyydestä, joka niiden sisällön suhteen Eduskunnan taholta ilmeni. Latvian hallituksen jäsenet ja ulkoministeriön virkamiehet ovat niinikään karttaneet asian puheeksi ottamista.

Näin ollen tulin tietenkin itseltäni kysyneeksi, mitkä tämän silmiinpistävän pidättyväisyyden syyt mahtoivat olla, ja mitkä johtopäätökset siitä ehkä saattoivat olla tehtävissä.

Seuraavat mahdollisuudet tuntuivat minusta olevan olemassa:

Huomioonottaen miten menneinä vuosina Baltianmaissa yleensä on suhtauduttu kysymykseen Suomen ja Skandinavian maiden ja Suomen ja Baltianmaiden keskinäisestä lähentymisestä, oli ymmärtääkseni lähinnä otaksuttavissa, että osoitetun välinpitämättömyyden syynä saattoi olla pyrkimys peittää eräitä "Unlustgefühle", joita Suomen selvä tahdonilmaisu lähentyä Skandinaviaan oli täällä voinut herättää: esim. levotto-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

muus sen johdosta, että Suomi voi lopullisesti jättää Baltianmaat oman onnensa nojaan, nyt kun se on määrätietoisesti orientoitunut Skandinaviaan päin, ja kateus sen johdosta, että Suomi on päässyt "virallisesti tunnustetuksi" jäseneksi siihen kaikkialla maailmassa suurta valtiollista ja moraalista arvonantoa nauttivaan valtioryhmään, jonka Skandinavian maat muodostuvat, ja johon Baltianmaat toistaiseksi turhaan ovat pyrkineet.

Lähtien taasen täällä vallitsevasta käsityksestä niistä tekijöistä, jotka määräävät Suomen ja Ruotsin väliset suhteet, oli mielestäni niinikään otaksuttavissa, että osoitetun välinpitämättömyyden syynä saattoi olla skeptisismi Suomen skandinavialaisen orientoinnin toteuttamisen mahdollisuuksien ja käytännöllisten tulosten suhteen: Suomen kieliolojen ja niihin liittyvien ongelmien sekä Ruotsin tunnetun ulkopoliittisen ja sotilaallisen varovaisuuden johdosta jäisi Suomen juhlallisesti julkilausuma tahto liittyä Skandinavian maihin ilman käytännöllisessä suhteessa oleellista vastakaikua Ruotsissa. Sanottavaa merkitystä ei näin ollen ollut annettava Suomen viime tahdonilmaisulle, eikä se siis ansainnut suurempaa huomiota.

Lisäksi tuntui olevan otaksuttavissa että vaiteliaisuus saattoi riippua "mot d'ordre"sta korkeammalta taholta.

Näin teoriassa.

Päästäkseni konkreettiseen selvyyteen siitä, mitkä osoitetun välinpitämättömyyden faktilliset syyt olivat, ja mitä täällä todellisuudessa eri tahoilla ajatellaan Suomen skandinavialaisesta orientoinnista, otin viime päivinä asian puheeksi lukuisten eri sanomalehtimiesten ja politiikasta yleensä kiinnostuneiden yksityishenkilöiden kanssa. Tällöin esiintuotiin enemmän tahi vähemmän selvästi kaik-

ki yllämainitsemani näkökohdat tuttujen kaavojen mukaisesti - ~~täsmällisiksi~~ luonnollisesti kyllä, niin syvälle juurtuneet kuin ne Baltianmaissa ovat. Mutta selvää selvemmällä tavalla ilmeni näissä keskusteluissani, ettei ainakaan pääsyy täällä nyt ilmenneeseen välinpitämättömyyteen Suomen kannanilmaisun suhteen ollut siinä, että joitakin "pahoja tunteita" sen johdosta olisi tahallisesti ja tietoisesti haluttu peittää; eikä siinäkään, että asianhaarojen tapahtunut arvostelleminen olisi vienyt vakaumukseen, että asialla todella olisi siksi vähän merkitystä, ettei siitä kannattaisi kirjoittaa tahi lausua mitään; eikä myöskään siinä, että korkeammalta taholta olisi kehoitettu vaiteliaisuuteen - vaan yksinkertaisesti siinä että deklaratiosta ja niiden kantavuudesta itse asiassa ei tiedetty paljon mitään. Ne olivat, totta sanoen, täällä menneet miltei huomaamatta ohi, seuraavista täkäläisiä oloja kuvaavista syistä: Latvian Tietotoimisto toimii yleensä huonosti. Etenkin puuttuu siltä kiinnostus ja ymmärtämys mitä ulkopolitiikkaan tulee. Latvian sanomalehdistö on sekin verrattain alhaisella tasolla. Siltäkin puuttuu kyky oivaltaa ja arvostella ulkopoliittisia ilmiöitä. Nyt puheena olevassa tapauksessa Tietotoimisto tyytyi lyhyeen uutiseen, mistä tapahtuman kantavuus ei ilmennyt, ja mikä ei missään tapauksessa riittänyt itsenäisen käsityksen muodostamiseen ja asiallisen arvostelun pohjaksi x). Mitä sanomalehtiin tulee niin nämä tyytyivät tähän. Ne jättivät yksinkertaisesti asian sikseen, arvostelematta sitä suuntaan tahi toiseen. Näin ollen jäi Suomen ulkopoliittinen kannanilmaisu ja sen merkitys useimmilta täällä miltei huomaamatta.

Tämän johdosta rajoitun tekemään selkoa ainoasta arvovaltaisesta lausunnosta, mikä minulle on asiasta tehty, eli ministeri Mun-

---

x) Tämän johdosta pyysinkin - joskin tuloksetta - ~~että~~ kirjelmässäni N:o 1243, että Lähetystölle toimitettaisiin käännökset pääministerin ja ulkoministerin lausunnoista!

tersin vastauksista hänelle asettamiini kyselyihin tavatessani hänet pari päivää sitten ensi kerran hänen muutamia viikkoja kestäneen sairautensa jälkeen. Katsomatta siihen, missä määrin Muntersin lausunto saattaa vastata sitä käsitystä, minkä "suuri yleisö" olisi omannut, jos se olisi saanut tilaisuuden muodostaa itselleen sellaisen, on tämä lausunto paperille pantava, koska se - Latvian ulkopolitiikan todellisen johtajan lausuntona minulle - ilmaisee Latvian hallituksen virallisen kannan meille tärkeässä asiassa x).

Otettuani asian puheeksi Munters aluksi tehosti, että hän ei tunne pääministeri Kivimäen ja ulkoministeri Hackzellin deklaratioiden sanamuotoa, minkä johdosta hänen on täytynyt muodostaa käsityksensä niistä ministeri Schumansin selonteon perusteella. Hänen ymmärtääkseen oli deklaratioilla pääasiassa tarkoitettu juhlallisesti julkilausua se, mikä jo pitkän ajan on ollut Suomen ulkopolitiikan perusperiaatteena, arvattavasti toivossa voida siten tehdä lopun tunnetuista huhuista Suomen liittymisestä Saksan johtamaan valtioryhmään. Deklaratioiden pääasiallisena osoitteenomistajana arveli Munters näin ollen Neuvostoliiton olleen (paitsi tietenkin Skandinavian maita), joskaan hän ei malttanut olla sanomatta, ettei meidän onnistuisi millään deklaratioilla saada Neuvostoliittoa luopumaan nykyisestä "idé fixe"stään, että sodan syttyessä Suomi tulee

---

x) Huomautettakoon tämän yhteydessä, että lähettiläs Schumans joku päivä sitten esitti minulle arvelunsa asiasta miltei samoin sanoin kuin osastopäällikkö Rantakarille (U.E:n tied.n:o 320a). Täytyy valitettavasti todeta, että Schumansin lausunnot leimasi huonosti verhottu taipumus esittää olot Suomessa ja pyrkimyksemme ja mahdollisuutemme vähemmän suotuisassa valossa. Hänen suhtautumisensa Suomeen ja meidän ongelmiimme oli mielestäni huomattavassa määrin muuttunut siitä kuin minulla viimein n. ½ vuotta sitten oli tilaisuus keskustella hänen kanssaan. Nyt s tuntui, miltei jossain määrin nurjamieliseltä, jonkinlaisen pettymyksen leimaamalta.

antautumaan Saksan liittolaiseksi. Niissä maissa taasen, jotka, kuten Latvia, ovat parhaimmissa ystävyyssuhteissa Suomeen, ja joissa ollaan selvillä Suomen todellisista ulkopoliittisista pyrkimyksistä ja päämääristä, p.o. deklaratiot eivät voineet herättää sensatiota, koskeivät, Muntersin mielestä, sisältäneet mitään oleellista uutta. Mutta katsoen siihen että Suomella - maantieteellisen ja poliittisen asemansa sekä historiansa ja kulttuurinsa johdosta - kerta kaikkiaan on erikoinen asema Skandinavian ja Baltian maiden välillä, etuyhteyksineen molempiin suuntiin, ja siitä johtuvine mahdollisuuksineen, on itsestään selvä, että Latvian ulkoasiainjohtoa kiinnostaa kaikki, josta Suomen ulkopoliittinen asennoituminen eri kysymyksissä ilmenee, tahi joka voi vaikuttaa Suomen ulkopoliittiseen asemaan. Tyytyväisyydellä suhtaudutaan tietysti kaikkeen, mikä on omiaan vahvistamaan Suomen asemaa. Mikäli Suomen juhlallisesti nyt deklaroitu lähentyminen Ruotsiin saattaa johtaa käytännöllisiin tuloksiin mainitussa mielessä, suhtaudutaan siihenkin tietysti tyytyväisyydellä. Se aika on ohi, Munters sanoi, jolloin Baltianmaissa arveltiin, että Suomen liittyminen Skandinaviaan eo ipso tietäisi sen loittonemista Baltianmaista. Tällaiseen luuloon on nyt, Muntersinkin mielestä, sitä vähemmän syytä, kuin sekä ministeri Hackzellin että muutamien kansanedustajain lausunnoissa Suomen läheisistä suhteista Baltianmaihin nimenomaan oli mainittu.

x x

x

Kommentarioita tämä lausunto ei tarvinne.

Edvard Fagerholm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Palin

27/2 1936.

2000—6—36 2255

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 82.

Riia SSA 27 P:NÄ tammi KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

2 240 Sal. 36.

29/1-36

5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Latvian uuden valtiollisen järjestelmän rakentaminen.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön otsakeasiaa koskevan raportin n:o 2.

Edvard G. Palin

Liitteitä.

UE 3: A 4.

RIIASSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Riiassa 27 p:nä tammi- kuuta 1936. 2 240 Sal. 36.

29/1-36 2

Asia: Latvian uuden valtiollisen järjestelmän rakentaminen.

5 C16

Latvian hallitus julkaisi äskettäin neljä lakia, joiden merkitys olojen vastaiselle kehitykselle tässä maassa epäilemättä tulee olemaan suuri niin poliittisessa kuin kansallisessa ja taloudellisessakin suhteessa. Niiden voidaan sanoa luovan sen perustan, jolle nykyisen ylimenokauden jälkeen Latvian sisäinen valtiollinen järjestelmä aiotaan rakentaa.

Nämä lait ovat:

Laki kauppa= ja teollisuuskamarista, jolla aikaisempi laki asiasta vuodelta 1934 kumottiin,

Laki maatalouskamarista, jolla niinikään aikaisempi laki vuodelta 1934 kumottiin,

Laki käsityökamarista, ja

Laki valtion talousneuvostosta.

Sitä paitsi ilmoitettiin näiden lakien julkaisemisen yhteydessä, että vielä kaksi kamaria aiotaan lähitulevaisuudessa perustaa: Työ= tahi työläiskamari ja kulttuurikamari. Viimemainitun kamarin tulevat muodostamaan henkisten työntekijäin ja n.s. vapaiden ammattien harjoittajain edustajat.

Virallisilla tahoilla on toistaiseksi pääasiassa korostettu

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ylläsanottujen lakien taloudellista merkitystä. Niiden yhteisenä nimityksenä onkin "uudet talouslait". Lakien kantavuutta taloudellisessa suhteessa ei olekaan aliarvioitava. Asian tähän puoleen palaan saatuani tilaisuuden tutustua uusien lakien yksityiskohtiin, niiden saksannosten tultua julaistuiksi.

Mutta jo se, minkä toistaiseksi tunnen näiden lakien sisällöstä, osoittaa niiden päämerkityksen olevan poliittisella ja kansallisella alalla.

Viimemainitussa suhteessa eräät määräykset näissä laeissa tuntuvat suorastaan antavan surmaniskun saksalais-balttilaiselle vaikutusvallalle Latvian talouselämässä. Alempana teen lyhyesti selkoa näiden määräyksien sisällöstä ja vaikutuksista. Liian pitkälle veisi tässä syventyä niihin. Todettakoon vain, että samaten kuin maareformi aikoinaan teki lopun "parooneista" nyt näiden määräysten toivotaan musertavan saksalaisten kaupan=, teollisuuden= ja käsityönharjoittajain tähänastisen aseman perustan. P.o. määräykset ovatkin toistaiseksi vetäneet puoleensa yleisön päähuomion ja antaneet aihetta peittelemättömän tyytyväisyyden ja vahingonilonkin ilmaisuihin latvialaisella taholla sekä synkkään epätoivoon ja kiihtymykseen saksalais-balttilaisten keskuudessa.

Mutta kuinka suureksi sanottujen lakien merkitys kansallisessa suhteessa saattaakin muodostua, tuntuu minusta siltä, että ne poliittisessa suhteessa tarjoavat kaikkein suurimman mielenkiinnon. Niissä häämöttävät näet ne perusperiaatteet, joille Ulmanis aikoo rakentaa "uuden Latvian" valtiollisen järjestelmän toukokuun 15 p:stä 1934 tähän saakka vallinneen ylimenokauden jälkeen. Paljon on Ulmaniksen suunnitelmissa vielä epäselvää ja hapuilevaa. Mutta hänen tavoittelemansa päämäärän ääriviivat tahi oikeammin tavoitellun jär-

jestelmän runko on jo kutakuinkin näkyvissä. Autoritäärinen "johtajavaltio", jossa poliittiset puolueet on korvattu ammattijärjestöillä - jonka valtiollisia ja muita julkisia elimiä ja laitoksia ei kokoonpanna vaalien avulla, vaan kauttaaltaan ylhäältä päin tapahtuvien nimitysten kautta ja poikkeuksetta korporatiiviselle pohjalle. - Tuleeko Ulmanis sataprosenttisesti onnistumaan tämän päämääränsä toteuttamisessa, vai tuleeko hän vielä pakotetuksi tekemään myönnytyksiä demokraattisille periaatteille suostumalla jonkinlaiseen ainakin osittaiseen vaalijärjestelmään - se jääköön toistaiseksi ennustamatta.

Uuden järjestelmän ytimen muodostavat jo perustetut ja vielä perustettavat kamarit. Näiden päätehtävät tulevat luonnollisesti olemaan taloudellista laatua: eri elinkeinohaarojen etujen valvominen ja edistäminen laeissa tarkemmin määrätyllä tavalla, eri ammattikuntien virallisena edustuksena. Mutta yhdistämällä eri kamareihin yhteiskunnan kaikkien eri eturyhmien edustajat on niiden luomisella myöskin tarkoitettu aikaansaada se elävä kontakti valtionjohdon ja kansan välillä, jonka tarkoituksenmukainen järjestäminen "johtajavaltioissa" tarjoaa niin suuria vaikeuksia. Missä määrin tässä suhteessa tullaan onnistumaan jää nähtäväksi. Kansanvaltaiselta kannalta on etenkin se seikka omiaan herättämään epäilyksiä, että valtiovarainministeri miltei vapaasti oman harkintansa mukaan nimittää kamarien kaikki jäsenet, ja että kamareilla on vain neuvoa-antava ominaisuus suhteessaan valtionjohtoon.

Kamarien tavoiteltu poliittinen merkitys "kansanedustuksena" ilmenee etenkin uusien lakien määräyksistä "pääkommissioitten" (=Hauptkommissionen) perustamisesta kaikkiin kamareihin niiden "presidiumien" lisäksi. Pääkommissioitten perustehtävänä tulee tätten

olemaan valvoa ja yhdenmukaistuttaa asianomaisten kamarien eri jaostojen työtä sekä toimia yhdyssiteenä eri kamarien välillä. Mutta niiden päämerkitys tulee silti olemaan siinä, että ne, - pääministerin koollekutsumina, - yhdessä muodostavat uuden valtiollisen elimen: "Valtion talousneuvoston". Tämän tärkeäksi tehtäväksi on määrätty ottaa osaa - yhteiskunnan eri eturyhmien edustuksena - valtion lainsäädäntötoimintaan, - tosin toistaiseksi vain taloudellisella alalla ja vain neuvoaantavassa ominaisuudessa. Mutta virallinen ilmoitus viidennen kamarin, kulttuuri-kamarin, perustamisesta avaa laajempia perspektiivejä.

Ajateltavissa saattaa olla, että kulttuuri-kamarinkin pääkommissio liitetään talousneuvostoon, ja että tämän elimen nimi siinä tapauksessa muutetaan ja sen tehtävät laajennetaan. Mutta otaksuttavammalta tuntuu, että talousneuvosto jätetään sellaiseksi kuin se on - neljän <u>taloudellisen</u> kamarin pääkomissioitten muodostamaksi laitokseksi - ja että kaikkien <u>viiden</u> kamarin pääkomissioista luodaan uusi elin laajemmilla valtuuksilla.

Siitä, mitä tässä suhteessa todella suunnitellaan, on vielä mahdotonta lausua mitään varmuudella. Ei asianomaisillakaan tahoilla siitä oltane täysin selvillä. "Ainoastaan se on varma", Munters äskettäin sanoi minulle, "että oikeutta hallituksen kukistamiseen ei tulla antamaan uudelle elimelle" (josta hän ohimennen käytti nimitystä "Volksrat".)

Keskustelussamme Munters nimenomaan sanoi, että moni Ulmaniksen ohjelman tärkeäkin kohta vielä on avoinna. Syynä siihen, että yllämainitut neljä lakia siis julistettiin ennenkuin koko järjestelmä oli loppuunsuunniteltu, Munters sanoi Viron äskettäisten tapahtumien olevan.

Tällä hän saattoi tarkoittaa, joko että Latviassakin voisi käydä vaaralliseksi jättää kysymys vastaisen kansanedustuksen luomisesta

epämääräiseen tulevaisuuteen, tahi että Latviaan tahdotaan saada autoritäärisen johtajavaltion perustat luoduiksi, ennenkuin Viro mahdollisesti jälleen palaa parlamentarismiin.

Olkoon miten tahansa - joka tapauksessa aiottanee täällä toistaiseksi kokeilla nykyisillä taloudellisilla kamareilla ja talousneuvostolla, ja vasta siten saatujen kokemusten perusteella päätettänee seuraavista askeleista.

Mutta jos täten Latvian autoritäärisen johtajavaltion suunnitellun kansanedustusjärjestelmän lopullinen muoto ja etenkin sen "yläosan" lopullinen rakenne vielä on hämärän peitossa, on niin sanoakseni "alaspäin" johtaja- ja totaliteettiperiaate johdonmukaisesti ja perusteellisesti jo toteutettu uusien lakien kautta. Niissä näet määrätään, että <u>kaikkien</u> olemassaolevien voiton saantia tarkoittamattomien, kaupan, teollisuuden, käsityön ja maatalouden edistämiseksi toimivien yksityisten järjestöjen, yhdistyksien, seurojen j.n.e. kolmen kuukauden sisällä on lopetettava toimintansa, ne on likvidoitava sekä niiden omaisuus siirrettävä kamareille. Niiden sijaan perustetaan virallisia "ammattiyhdistyksiä", jotka tulevat toimimaan asianomaisten kamarien tarkan valvonnan ja johdon alaisina, ja joiden hallintoelimien kokoonpanoon ja edesottamuksiin kamareilla tulee olemaan ratkaiseva vaikutus.

Näiden määräysten tarkoituksena on siis ensi sijassa johtajaperiaatteen johdonmukainen toteuttaminen. Mutta samalla on niiden avulla annettu vakava isku saksalais-balttilaisuudelle Latviassa. Tietenkin p.o. määräykset koskevat samassa määrin latvialaisia kuin saksalaisia järjestöjä. Mutta lakkautettavien latvialaisten järjestöjen merkitys ja vaikutusvalta on ollut mitätön verrattuna vastaaviin saksalaisiin, etenkin n.k. Suureen ja Pieneen Kiltaan Riiassa.

Nämä ovat määrätietoisesti toimineet jonkinlaisina yhdistyksinä keskinäisen ja sangen tehokkaan avunantamiseksi kaikissa ajateltavissa muodoissa niihin kuuluville saksalais-balttilaisille kauppiaille, teollisuudenharjoittajille ja käsityöläisille. Niiden huomattavia varoja on yksinomaan käytetty balttilais-saksalaisia kansallisia tarkoitusperiä silmälläpitäen, j.n.e. Niiden likvidoiminen saattaa niin ollen todella tietää saksalais-balttilaisen vaikutusvallan musertamista ainakin talouselämän alalla. Helposti ymmärrettävissä onkin siten se kiihtymys, jonka nämä määräykset ovat synnyttäneet saksalais-balttilaisten keskuudessa, ja se suhteiden pingoitus Saksaan, jonka ne ovat aiheuttaneet.

x x

x

"Uuden Latvian" valtiollisen järjestelmän rakentaminen on, kuten ylläolevasta ilmenee, vielä alkuasteella. Kutakuinkin selvästi häämöttää ainoastaan suunnitellun kansanedustuksen struktuuri. Siitä, mikä muoto aiotaan antaa korkeimmalle valtiovallalle autoritäärisessa Latviassa, ei sitä vastoin ole annettu minkäänlaisia viittauksia. Kysymys tästä käy kuitenkin piakkoin ajankohtaiseksi. Tasavallan nykyisen Presidentin toimikausi menee näet umpeen ensi huhtikuun alussa. Latvian "suspendoidun" valtiosäännön mukaan saeima valitsi Tasavallan Presidentin. Mutta saeimaa ei enää ole olemassa. Presidentinpaikan avoimeksi tulo pari kuukauden jälkeen antaa siis aihetta lukuisiin sekä asiallista että muodollista laatua oleviin ongelmiin. Aiotaanko pysyttää Tasavallan Presidentinvirka? Miten siinä tapauksessa uusi Presidentti on valittava? Tahi aiotaanko ehkä Saksan tapaan yhdistää Tasavallan Presidentin ja pääministerin toimet? Mutta minkä muodollisen aktin kautta on tämä toteutettava? Ja mitkä henkilöt saattavat

eri tapauksissa tulla kysymykseen eri virkoihin?

Kaikesta tästä saa miltei joka päivä kuulla uusia arveluja. Yleisimmin tuntuu otaksuttavan, että Ulmanis - joko suojelustilan hallitukselle antamien valtuuksien nojalla tahi asiasta toimeenpantavan kansanäänestyksen avulla - aikoo ottaa hoidettavaksensa molemmat toimet. Mutta tiedän, että ainakin armeijan taholla ollaan jyrkästi Tasavallan Presidentin toimen ja pääministerin viran yhdistämistä vastaan.

Virallisilla tahoilla ollaan toistaiseksi mitä pidättyväisimpia tässä kysymyksessä. Siitä ei "pikkutunneillakaan" ole saatavissa mitään irti. Niin ollen on toistaiseksi turhaa antautua arveluihin. Palaan aikanaan asiaan.

Edvard Hj. Palm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 3.

Avustaja Wanne

31/1 1936

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 113.

Riia SSA 1 P:NÄ helmi KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportteja.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportit:

N:o 3; Latvian teollisuus.

N:o 4; Ulkomainen pääoma Latvian talouselämässä, ja

N:o 5; Latvialais-unkarilainen sopimus matkailijaliikenteestä ja clearingistä,

jotka avustaja Wanne on laatinut.

Ministeri: Eduard Hj. Parin

UE 3: A 4.

R i i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

R i i a ssa 31 p:nä tammi - kuuta 19 36.

Asia: Latvian teollisuus.

ULKOASIAINHALLITUS
Ta 8 /240 Sal. 36.
4/2-36
5 C/6

Latvian tilastollisen keskustoimiston viime vuoden syksyllä julkaisemien tietojen mukaan on teollisuusyritysten lukumäärä Latviassa 4 edellisen vuoden aikana noussut yli kolmanneksella; määrä oli v. 1931 3,032 ja v. 1935 4,288. Teollisuustyöväen lukumäärä nousi samana ajanjaksona 66,304:stä 84,669:n, siis hiukan pienempi koroitus. - Yllämainituista 4,288 teollisuuslaitoksesta sijaitsee 1,676 Riiassa, 2,612 muualla Latviassa; teollisuustyöväestä sitä vastoin asuu Riiassa 56,114 henkeä, muualla maassa vain runsaat puolet siitä, nim. 28,555 henkeä.

Teollisuuden kasvun suhteen on merkille pantava että se on tapahtunut pääasiallisesti yksityisten omistamien teollisuusyritysten piirissä; avoimien, kommandiitti- ja osakeyhtiöiden omistamain teollisuuslaitosten lukumäärä sen sijaan ei osota suurtakaan lisäystä. Valtion teollisuuslaitokset ovat lisääntyneet k.o. aikana 47:stä 60:n ja niiden työläismäärä 7,122:sta 10,812:n.

Teollisuuden eri haaroista osoittaa suurinta sekä tehtaiden (1,798) että työläisten (15,956) lukumäärää ravinto- ja nautintoaineteollisuus. Kutomateollisuuden työntekijämäärä on miltei yhtä suuri (15,890), mutta tehtaita on vain 335.

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Myös metalli- ja puunjalostusteollisuudessa on työntekijäin määrä suuri, molemmissa yli 13,000.

Teollisuuden tuotantoarvo on vuodesta toiseen varsin paljon vaihdellut. Viimeisimpinä tilastovuosina se on jonkinverran noussut. V:n 1934 tuotantoarvo oli yli 373 milj.Ls., josta suuri osa, 110 milj., joutuu ravinto- ja nautintoaineteollisuuden osalle, 67 milj. kutomateollisuuden, 41,5 milj. metalliteollisuuden, 31 milj. kemiallisen teollisuuden ja samanverran puunjalostusteollisuuden osalle.- Suurinta kasvua edelliseen vuoteen verrattuna osoittaa ylläolevista kutomateollisuus (kasvu 14,7 milj. Ls.), sitten seuraavat järjestyksessä metalli-, puunjalostus-, ravinto- ja nautintoaine- ja kemiallinen teollisuus.- Tilastossa on todettavissa, että koko teollisuus osoittaa eteenpäinmenoa sekä tuotteiden laatua että tuotannon arvoa silmälläpitäen.

Mainittakoon vielä, että täysin ammattitaitoisen työmiehen päiväpalkka (8 tuntia), joka vuoteen 1931 mennessä oli noussut 5:95 latiin, senjälkeen on alentunut niin, että v:n 1934 keskiarvo oli 4:60; ammattitaidottoman työmiehen keskipalkka oli 3:75, työläisnaisen 2:40 ja oppipoikien 1:75.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystö raportti n:o 4.

Avustaja Wanne

31/1 1936.

R i i a - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

R i i a ssa 31 p:nä tammi- kuuta 19 36.

Asia: Ulkomainen pääoma Latvian talouselämässä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
3 / 2 Yo Sal. 36.
4/2-36
OSASTO
5 C 16

Vasta verrattain äsken, oman kotimaisen pääoman vähitellen muodostuessa, on ulkomaisen pääoman osuus latvialaisissa osakeyhtiöissä ruvennut pienenemään, ja menettänyt yhä enemmän ennen tavattoman suuresta vaikutusvallastaan. Ulkomaisia pääomia lasketaan kumminkin vielä olevan yli puolet kaikista osakepääomista maassa. Tämä ulkomainen osuus oli suurimmillaan vv. 1930 - 1931, jolloin ensinmainittuna vuonna ulkomainen pääoma nousi 102,9 milj. latiin eli 53,9 %:n koko maan osakepääomista. 1931 olivat vastaavat luvut 104,7 milj. latia ja 53,7 %. Vielä 1934 on vieraita pääomia 50,6 %. - Seuraavassa luetellaan ne talouselämän alat, joissa vieraita pääomia on kiinnitettynä yli 50 % kokonaispääomista, prosenttimäärineen:

Kemiallinen teollisuus	73,7 %
Metalli- ja konerakennusteollisuus	69,3 %
Taide- ja urheiluvälineteollisuus	67,5 %
Osakepankit	65,7 %
Kutomateollisuus	57,6 %
Vakuutuslaitokset	56,5 %
Paperiteollisuus	54,5 %
Puunjalostusteollisuus	54,0 %
Kiinteistöyhtiöt	52,3 %

JAKELUOHJE:
Tavallinen

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Muilla talouselämän aloilla vieraat pääomat pysyttelevät 50 %:n alapuolella, ja ovat erikoisen vähäpätöiset vaatetus-, rakennus- ja kirjapainoteollisuuden aloilla. Huomattavimmat ulkomaalaiset investoinnit ovat tulitikkuteollisuudessa, joka kuuluu ruotsalaiseen tulitikkusyndikaattiin.

Seuraavassa mainittakoon ne maat, joista tämä vieras pääoma Latvian liikeelämään pääasiallisesti virtaa. Niitä on ensinnäkin Saksa (26% ulkomaisesta pääomasta), joka on sijoittanut kapitaaliaan varsinkin metalliteollisuuteen, pankkeihin, kemialliseen, paperi- ja kutomateollisuuteen; Iso-Britannia (17,9%) kutoma-, puunjalostus-, elintarveteollisuus, pankit ja kauppaliikkeet, ja Ruotsi (13,5 %), tulitikku- ja puunjalostusteollisuus.

Näiden lisäksi mainittakoon Viro, Alankomaat ja Tshekkoslovakia, joilla kaikilla on pankkipääomia Latviassa. Virolla on sen lisäksi paperi- ja kutomateollisuudessa, Alankomailla kemiallisessa ja Tshekkoslovakialla paperiteollisuudessa huomattavat intressinsä.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Avustaja Wanne

31/1 1936.

5000—6—34 2355

R i i a - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

R i i a ssa 31 p:nä tammi kuuta 1936.

3 240 Sal 36.

4/2.36

Asia: Latvialais-unkarilainen sopimus matkailijaliikenteestä ja clearingistä.

5 CH

Latvian rautatiehallituksen ja asianomaisten unkarilaisten viranomaisten välillä on joulun tienoissa solmittu matkailijaliikenneclearingiä koskeva sopimus, ensimmäinen laatuaan Latvian solmimista.

Sopimuksen mukaan ovat Latvian virallisen "Celtrans" ja unkarilaisen "Ionoz" matkatoimistojen asettamat puhtaassa rahassa maksettavat matkashekit ja akkreditiivit maksukelpoiset toisessa sopimusmaassa, samoin erilaisiin palveluksiin ja muihin etuisuuksiin oikeuttavat kupongit, olkootpa kysymyksessä yksityisten tai seuramatkat. Näiden maksuosoitusten koko määrä ei kuitenkaan vuosittain saa nousta yli 50,000 latin (tai vastaavan arvon kultapengöissä). - Matkailija voi vaatia korkeintaan vain 300 latin (tai vastaavan pengömäärän) suorituksia viikkoa ja henkeä kohti puhdasta rahaa ja kuponkeja yhteensä. Viralliseksi vaihtokurssiksi on vahvistettu 90 Ls. = 100 kultapengöä.

Sopimus on voimassa tammikuun 1 päivään 1937 ja senjälkeenkin, ellei sitä 3 kuukautta ennen irtisanota. - Jos sopimuksen lakatessa olemasta voimassa clearingtilillä on saldoa, käytetään se kompensatioihin in natura.

Avustaja.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Palin

4/2 1936.

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 4 240 Sal. D -36.

KIRJELMÄ n:o 128.

Riia SSA 4 P:NÄ helmi KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

7/2. 36

5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Latvian kansallisuusolot.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön otsakeasiaa koskevan kuluvan vuoden raportin n:o 6.

Ministeri: Edvard Hj. Hjelt

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R i i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Riia- ssa 4 p:nä helmi kuuta 1936.

4 240 Pal. D - 36.

7/2-36

Asia: Latvian kansallisuusolot.

5 C 16

Viime vuonna toimitettiin Latviassa väenlasku, joka antoi maan kansallisuusoloista lyhyen selostuksen ansaitsevan kuvan.

Julkaistujen numeroiden mukaan oli väestön kokonaismäärä lisääntynyt vuodesta 1930, jolloin viime väenlasku suoritettiin, 50,457:llä, nousten nyt kaikkiaan 1.950.502:een. Tapahtunut kasvu ei jakautunut tasaisesti maassa asuvien eri kansallisuuksien kesken. Päinvastoin oli virallisten numeroiden mukaan latvialainen kansanaines ainoa, joka osoitti huomattavampaa lisäystä. Lukuunottamatta isovenäläisiä, jotka hiukan lisääntyivät, kaikki vähemmistökansallisuudet silmiinpistävästi vähenivät.

Allaoleva asetelma antaa kuvan tilanteen kehityksestä:

	1930	%	1935	%	
Latvialaiset	1,394,957	73,42	1,472,612	75,50	+77.655
Isovenäläiset	201,778	10,62	206,499	10,59	+ 4.721
Juutalaiset	94,388	4,97	93,479	4,79	- 909
Saksalaiset	69,855	3,68	62,144	3,19	- 7.711
Puolalaiset	59,374	3,12	48,949	2,51	-10.425
Valkovenäläiset	36,029	1,90	26,867	1,38	- 9.162
Liettualaiset	25,885	1,36	22,913	1,17	- 2,972
Virolaiset	7,708	o,40	7,014	o,36	- 694

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kuten tästä ilmenee, vähemmistökansallisuudet v.1930 muodostivat 26,05 % maan koko väestöstä, v. 1935 23,99 %.

Latvialaisen kansanaineksen kasvu viisivuotiskautena 1930 - 35 oli miltei kaksi kertaa suurempi kuin edellisenä viisivuotiskautena, jolloin se oli 40,831. Täten viime lisäystä tuskin voitanee pitää "luonnollisena" väestönlisäyksenä. Arvattavasti lisäys suureksi osaksi joutui siitä, että lukuisat henkilöt, jotka vielä 1930 vuoden väenlaskussa lukeutuivat vähemmistökansallisuuksiin, nyt ilmoittautuivat latvialaisiksi.

Latvialaisen kansanaineksen lisäykseen myötävaikuttavana seikkana on myöskin otettava huomioon määräys, että lapsi, joka on syntynyt avioliitossa, missä toinen puoliso on latvialainen, poikkeuksetta on katsottava latvialaiseksi.

Mitä vähemmistökansallisuuksiin tulee, olivat isovenäläiset ainoat, jotka osoittivat lisäystä. Kuitenkin niiden lukumäärän kasvu viime viisivuotiskautena oli puolta pienempi kuin edellisenä. Valkovenäläisten määrä sitä vastoin väheni, vieläpä huomattavammin kuin vuosina 1925-30.

Vähemmistökansallisuuksien keskuudessa juutalaisten ja virolaisten lukumäärän lasku oli pienin. Ensinmainittujen väheneminen riippuu otaksuttavasti pääasiassa maastamuutosta.

Puolalaisten ja liettualaisten lukumäärä laski viime viisivuotiskautena suunnilleen samalla määrällä kuin se oli kasvanut edellisenä. Syynä tähän ilmiöön voitaneen pitää sitä seikkaa, että näihin kansallisuuksiin kuuluvat yleensä ovat siksi alhaisella sivistystasolla, että heidän ilmoituksensa kansallisuudestaan eivät perustu mihinkään itsenäiseen käsitykseen, vaan paikkakuntien johtohenkilöiden määräyksiin.

Katsoen saksalaisten asemaan tässä maassa ja erikoisesti siihen iskuun, joka äskettäisten "talouslakien" x) kautta on heille annettu, tarjoavat saksalaista vähemmistökansallisuutta koskevat numerot erikoista mielenkiintoa.

1925 vuoden väenlaskussa oli saksalaisten lukumäärä 70.694, v. 1930 69.855 ja v. 1935 62.144. Lasku viime viisivuotiskautena oli siis huomattavasti suurempi kuin edellisenä. Tämä riippuu arvattavasti ensi sijassa yllämainitusta erikoisesti saksalaisten keskuudessa tapahtuvasta latvialaistumisesta, minkä johdosta useat henkilöt, jotka v. 1930 vielä pitivät itseään saksalaisina, nyt olivat muuttuneet latvialaisiksi. Tätä prosessia sanotut talouslait epäilemättä tulevat suuresti jouduttamaan. Tässä lieneekin pääsyy siihen kiihtymykseen, jonka mainitut lait ovat herättäneet Saksassa ja täkäläisten saksalaisten johdossa. Sitä paitsi myötävaikuttivat saksalaisten vähenemiseen tietenkin myöskin heidän keskuudessaan todettu alhainen syntymäärä ja huomattava maastamuutto.

x x

x

Maalaisväestöstä latvialaiset muodostivat 81,44 %, isovenäläiset 12,52 %, juutalaiset 0,56 %, saksalaiset 0,89 %, puolalaiset 1,40 % ja valkovenäläiset 1,46 %.- Kaupunkilaisväestöstä taasen latvialaiset muodostivat 65,13 %, isovenäläiset 7,21 %, juutalaiset 12,18 %, saksalaiset 7,19 %, puolalaiset 4,44 % ja valkovenäläiset 1,23 %.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

---

x) Kts. rap. N:o2 - 27/1-36.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 7.

Avustaja Wanne

24/2 1936.

2000—6—34 2255

Riia- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 236.

Riia SSA 24 P:NÄ helmi KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

5 240 Pal. D -36.
27/2 - 36 5
5 C/6

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Lähetystö toimittaa tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa

No.7. Latvian faneeriteollisuus,

jonka avustaja Wanne on laatinut.

Ministeri: Edvard Hj. Fazer

Liite.

UE 3: A 4.

R i i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

R i i a ssa 24 p:nä helmi kuuta 1936.

5 240 Sal. 36.

27/2.36

Asia: Latvian faneeriteollisuus.

5 C16

Ennen Latvian itsenäistymistä oli faneeriteollisuus maassa aivan mitätöntä, mutta siitä lähtien se on englantilaisen, saksalaisen ja ruotsalaisen pääoman avulla huomattavasti kehittynyt; maassa on nyk. 14 suurempaa ja pienempää faneeritehdasta entisten kahden sijasta. Tehtaissa on yhteensä n. 2,500 työläistä, ja niiden tuotannosta lähes 80 % viedään ulkomaille. - Faneeriteollisuuden näin viennin merkeissä kehittyessä kävi pian selväksi, ettei kotimainen raaka-aine riittänyt, vaan ruvettiin faneeripuun aineksia tuomaan varsinkin Puolasta ja Liettuasta. Faneeripuuta käyttää Latvian faneeriteollisuus vuosittain yhteensä lähes 5 milj. kuutiojalkaa.

Latvia on Itä-Euroopan faneerintuottajamaista Suomen ja Neuvostoliiton jälkeen kolmas: vienti oli v.1934 37,022 tonnia, arvoltaan Ls.8,894,000:- eli melkein 10 % Latvian koko viennistä. Nyt käytettävissä olevat tammi-marraskuun vientitilastot osoittavat, että suurin osa viennistä menee Englantiin ja lähes yhtä paljon Saksaan; vienti Englantiin on viime vuonna kasvanut ja vienti Saksaan vähentynyt. Kolmas vientimaista on Argentiina, neljäs Alankomaat. Tarkemmat vientitilastonumerot tullaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ministeriölle aikanaan toimittamaan koko vuoden 1935 tilastojen ilmestyttyä.

Täkäläisissä teollisuuspiireissä ollaan faneeriteollisuuden kehitykseen hyvin tyytyväisiä ja pidetään sitä varsin lupaavana. Varsinkin odotetaan paljon hyötyä uudesta kauppasopimuksesta Saksan kanssa, joka takaa varman vientimahdollisuuden sinne 10,000 m^3:lle faneerilevyä, joiden hankinta on jaettu eri täkäläisten tehtaiden kesken. - Myös kotimaisten markkinain faneerikysynnän arvellaan vähitellen kasvavan.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Talin

14/3. 1936

2000—6—24 2355

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 315.

Riiassa 14 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

II 241 Sal. 36.

16/3-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin N:o 8, Huhuja eräistä huomattavista henkilösiirroista Latviassa.

Ministeri: Edvard Hj Palm

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Riia ssa 14 p:nä maalis kuuta 19 36.

II 241 Sal- 36.

Asia: Huhuja eräistä huomattavista henkilösiirroista Latviassa. 16/3-36

5 C16

Kokemuksieni mukaan yleensä hyvin informoidulta taholta olen saanut tietää seuraavaa:

Lopullisesti lienee nyttemmin päätetty, että kun huhtikuun alussa Latvian Tasavallan nykyisen Presidentin Kviesis'in toimikausi menee umpeen, uutta presidenttiä ei valita eikä aseteta, vaan ottaa Ulmanis hoidettavaksena sekä Tasavallan Presidentin että pääministerin toimet - Hitlerin malliin. Tämä tapahtunee yksinkertaisesti hallituksen antaman julistuksen tahi asetuksen avulla, jonka muodollisena perustana on 1934 vuoden toukokuun 15 p:n deklaratio, jolla saeiman kaikki oikeudet ja tehtävät siirrettiin hallitukselle. - Kansanäänestykseen siis ei tahdota turvautua.- Arvattavasti järjestetään kuitenkin jonkinlainen kansanlähetyskunta pyytämään Ulmanista uhrautumaan molempien presidentti-virkojen hoitamiseen.

Se vakava vastustus presidenttivirkojen yhdistämistä vastaan, joka on vallinnut etenkin armeijan taholla, niinkuin mainitsin raportissani n:o2, lienee voitettu sillä nimenomaisella vakuutuksella, että tämä asiainjärjestely on tarkoitettu vain väliaikaiseksi - siksi kunnes uusi valtiosääntö on

---

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2:A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

saatu säädetyksi.

Presidentti Kviesis'ille järjestänee jokin kunniakas syrjäänvetäytymismahdollisuus. On puhuttu lähettiläänpaikoista Lontoossa ja Berliinissä, Riian kaupungin ylipormestarin virasta ja paikasta Korkeimmassa Oikeudessa.

Joka tapauksessa Ulmanis täten vapautuu yhdestä niistä harvoista vaikutusvaltaisista tekijöistä valtion johdossa, joiden taholta hän ainakin silloin tällöin on saanut kokea vastarintaa edesottamuksissaan.

Toinen tällainen tekijä on varapääministeri Skujenieks, jonka meno Ulmaniksen hallitukseen aikoinaan herätti suurta hämmästystä. Hänet aiottanee nyt - suuresti vastoin hänen omaa tahtoaan - siirtää lähettiläälksi Varsovaan.

Skujenieksin mahdollisena seuraajana varapääministerinä mainitaan sekä sotaministeri Balodis että kulkulaitosten ministeri Einbergs. Molemmat ovat nykyisen järjestelmän vilpittömiä kannattajia ja Ulmaniksen läheisiä ystäviä.

Nykyisestä varasisäministeristä Bērzinš'ista, joka on Ulmaniksen uupumaton propagandanhoitaja, tehtänee "täysi"ministeri.

Ulmaniksen ottaessa hoidettavaksensa sekä Tasavallan Presidentin että pääministerin tehtävät, syntyy kysymys, jääkö hän edelleen myöskin ulkoministeriksi.- Tästä kertojani ei vielä voinut sanoa mitään varmaa. Luullaan, että Ulmanis mielellään tekisi suosikkinsa Muntersin ulkoministeriksi, jota vastaan Muntersilla itsellään tietysti ei olisi mitään. Mutta useilla vaikutusvaltaisilla tahoilla vastutetaan hänen nimitystään voimakkaasti. Hän on näet, huolimatta suuresta henkilö-

kohtaisesta miellyttävyydestään, lahjakkuudestaan ja tarmokkuudestaan, ajan mittaan onnistunut hankkimaan itselleen suuren määrän vihollisia. Hänen nopea karriäärinsä ja suuri vallanhimonsa ovat tuottaneet hänelle lukuisia vihamiehiä hänen läheisimmässä ympäristössää. Hänen "saksalaisuutensa" x) on silmätikkuna aitolatvialaisissa piireissä. Toiselta puolen hänen yrityksensä peittää saksalaisuuttaan harrastamalla ainakin ulkonaisesti venäläisystävällistä politiikkaa, ovat suututtaneet muita laajoja piirejä. Hänen naimisiinmenonsa erään epämiellyttävän venakon kanssa on sekin, ainakin seurapiireissä, myötävaikuttanut hänen popularitettinsa vähenemiseen. - Näin ollen pidetään yleensä hänen tuloaan ulkoministeriksi vähemmän luultavana. Suurempia mahdollisuuksia arvellaan entisellä ulkoministerillä Salnaisilla olevan. Muutamista herra Salnaisin viimeaikaisista lausunnoista minulle onkin ilmennyt, että hän itse toivoo piakkoin pääsevänsä jälleen ulkoasiain johtoon. - Mutta mahdollisuuksien ulkopuolella luonnollisesti ei suinkaan ole että Ulmanis edelleen itse jää hoitamaan ulkoministerinkin salkkua.

Täällä vallitsevissa oloissa on mahdotonta kontrolloida ylläselostettujen huhujen paikkansapitävyyttä. Olen silti katsonut syytä olevan lyhyesti kertoa niistä, koska ne ovat mitä oireellisimpia Ulmaniksen pyrkimyksille keskittää kaikki valta omiin käsiinsä, koota ympärilleen valtion tärkeimmille paikoille ystävänsä ja nöyrät palvelijansa, ja poistaa ympäristöstään itsenäisesti ajattelevat ja toimivat henkilöt.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

---

x) Hänen isänsä ei liene osannut latvianki eltä ollenkaan, ja hänen äitinsä oli virolainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 16.

ASIA:

Riiassa olevan Lähetystön raportti n:o 9.

Luustaja Vanne.

16/3 1936.

2000—6—34 2265

Riia- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 330.

Riia- SSA 17 P:NÄ maalis KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

12 241 Sec. 36

20/3 36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan vuoden raportin N:o 9, Latvian ulkomaankauppa 1935.

Ministeri: Edvard Hj. Fazer

1o liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

12 246 kre. 36

R i i assa 16 p:nä maalis kuuta 19 36. 20/3.36 3

Asia: Latvian ulkomaankauppa 1935. 5 C16

Juuri julkisuuteen tullut Latvian virallinen ulkomaankauppatilasto osoittaa sekä viennin että tuonnin jatkuvaa kasvua edellisiin vuosiin verrattuna. Viennin ja tuonnin arvot olivat

	Tuonti	Vienti	Tuontiylijäämä
1933	91,215	81,526	9,689
1934	94,895	85,267	9,628
1935	100,954	98,716	2,238

tuhansissa lateissa. Viennin suuresta kasvusta johtuu, että tuontiylijäämä viimę vuonna on huomattavasti laskenut, jopa niin että ei olla kaukana kauppataseen muuttumisesta aktiiviseksi, mihin nykyisen hallituksen politiikka hyvin määrätietoisesti tähtääkin.

V i e n t i.

Seuraava asetelma antaa kuvan viennin kehityksestä vuoteen 1934 verraten:

	1934. tonnia	1000 Ls.	1935. tonnia	1000 Ls.
Eläviä eläimiä (kpl.)	15,378	878	47,904	3,542
Ravintoaineita	72,719	22,108	189,725	33,239
Raaka-aineita ja puolivalmisteita	913,636	44,212	783,596	41,662

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

	1934.		1935.	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Valmiita tuotteita	54,014	18,067	71,498	20,272

Kuten havaitaan, osoittaa tilasto kasvua kaikkien muiden ryhmien kohdalta paitsi raaka-aineiden, joiden vienti jonkunverran laski. Suurinta nousua (337 %) osoittaa elävien eläinten, senjälkeen ravintoaineiden (50 %) ja valmiiden tuotteiden (12 %) vienti.

Huomiota herättää erityisesti maataloustuotteiden viennin kasvu, jota seuraava taulukko valaisee:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 ls.
Voita	15,701	14,390	16,816	18,505
Ruista	46,834	3,120	88,425	5,108
Vehnää	2,379	141	65,749	3,797
Sikoja (kpl.)	13,525	653	47,825	3,536
Lihaa (paitsi pekonia)	205	129	760	440
Pellavaa	6,168	4,709	8,143	8,668

Laskua sensijaan osoittaa pekonin ja erinäisten siementen vienti (erittely kuten yllä):

Pekonia	2,256	2,364	1,755	1,848
Pellavansiemeniä	3,580	952	2,572	692
Apilansiemeniä	3,328	4,331	1,947	2,697

Esitelläköön vielä numeroista yllämainituista tärkeimpien tavarain viennin jakautumisesta eri maiden kesken v.1935 tonneissa:

Ruista vietiin:	Belgia-Luxemburgiin	26,090
	Yhdysvaltoihin	22,877
	Suomeen	14,364
	Viroon	10,845
	Tanskaan	7,525
	Norjaan	2,743
Vehnää vietiin:	Saksaan	16,948
	Tanskaan	11,835

Vehnää vietiin:	Isoonbritanniaan	10,800
	Sveitsiin	9,681
	Belgia-Luxemburgiin	9,050
	Kiinaan	7,112
	S u o m e e n	320
Voita vietiin:	Isoonbritanniaan	9,909
	Saksaan	4,849
	Yhdysvaltoihin	1,089
Pellavaa vietiin:	Isoonbritanniaan	2,596
	Belgia-Luxemburgiin	2,496
	Saksaan	1,734
	Tšekkoslovakiaan	518
	S u o m e e n	434
	Ranskaan	152
	Ruotsiin	30

Kalojen vienti on huomattavasti laskenut;aen arvo oli 1935 vain 38,000 Ls. (1934 115,000 Ls.). Sensijaan kalasäilykkeiden vienti nousi 518,000:sta 742.000:n latiin.

Ryhmään "raaka-aineet ja puolivalmisteet" kuuluvista tavaroista mainittakoon tässä erityisesti puutavarat ja selluloosa. Niiden vienti oli seuraava:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Puutavaroita	778,946	30,531	640,528	25,197
Selluloosaa	4,996	588	2,662	279

Nämä molemmat vientitavarat, joilla meille on oma erikoinen intressinsä, osoittavat siis, varsinkin selluloosan kohdalta, huomattavaa viennin vähentymistä. Selluloosan viennin jakautumisesta eri maihin v.1935 on seuraavat luvut saatavissa (arvot tonneissa):

Yhdysvaltoihin	1,063
Ranskaan	998
Saksaan	503

Mitä ryhmään "valmiit tuotteet" tulee, esitettäköön seuraavia numeroita:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Faneeria	36,424	8,289	44,227	9,670
Tulitikkusäleitä	3,509	860	4,657	1,175
Paperia ja pahvia	7,172	1,469	10,442	2,171
Tekstiilitavaroita	1,433	3,218	1,632	3,703
Maatalous- ja teollisuuskoneita	266	275	282	230
Kumijalkineita	372	1,400	185	637
Värejä	967	529	755	378
Erin.metallituotteita	226	199	71	154
Tulitikkuja	329	106	150	75

Faneerin viennistä v. 1935 esitettäköön tässä, lähetystön 24. helmik. 1936 päivätyssä raportissa n:o 7 annetun lupauksen mukaan, seuraava erittely:

	tonnia	1000 Ls.
Isoonbritanniaan	15,966	3,269
Saksaan	10,101	2,837
Argentiinaan	4,730	852
Alankomaihin	3,094	685
Belgia-Luxemburgiin	2,815	557
Britt. Intiaan	1,363	186
Tanskaan	1,135	234
Britt. Malakkaan	960	122
Italiaan	539	225
Sveitsiin	215	53

T u o n t i.

Latvian tuonnista kahtena viimeksi kuluneena vuotena antaa seuraava pääryhmittäinen asetelma yleiskuvan:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Eläviä elämiä (kpl.)	33,937	1,186	2,967	747
Ravintoaineita	59,974	5,641	46,828	4,735
Raaka-aineita ja puoli-valmisteita	769,301	39,630	916,669	42,066
Valmiita tuotteita	86,883	48,213	83,893	53,017

Tuonti osoittaa siis lisäystä raaka-aineiden ja puolivalnisteiden (6 %) ja valmiiden tuotteiden (9,5 %) kohdalta kun taas elävien eläinten tuonti on vähentynyt 36,4 % ja ravintoaineiden 16 % vuodesta 1934.

Ravintoaineiden tuonnista voidaan esittää seuraava erittely:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Riisiä	528	67	559	86
Hedelmiä ja marjoja	1,161	67	2,123	1,232
Silliä	8,993	1,519	9,875	1,654
Suolaa	30,949	667	32,584	673
Kaakaota	644	345	584	268

Yllä mainituista tavaroista siis enimmät osoittavat lisääntynyttä tuontia; hedelmien tuontiarvon nousu johtunee prohibiitivisten tullien äskeisestä huomattavasta alennuksesta. Se seikka, että ravintoaineiden tuonnin arvo sittenkin on laskenut, saa selityksensä siitä, että sokerin tuonti, joka 1934 vielä oli 1,5 milj. latia, sen jälkeen kokonaan lakkasi, samoin munien tuonti, jonka arvo 1934 oli n. 50.000 Ls.

Mitä raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuontiin tulee, osoittavat seuraavat tuontitavarat lisäystä v. 1935:

	1934		1935	
	tonnia	1000 Ls.	tonnia	1000 Ls.
Kivihiiliä	468,977	6,655	586,684	8,298

	1934 tonnia	1934 1000 Ls.	1935 tonnia	1935 1000 Ls.
Puuvillaa	4,730	5,176	4,672	5,211
Naftaa	8,069	552	11,063	772
Petroolia	20,741	1,075	24,730	1,347
Bensiiniä	5,692	980	6,323	751
Keinot.lannoitusaineita	34,339	3,071	50,127	4,225
Maatalouskoneita	1,350	1,350	2,203	2,095
Sähkökoneita	519	2,322	495	2,337
Kasvisöljyjä	526	301	653	352
Lyijyä	1,476	297	1,957	420

Tuonnin vähentymistä sen sijaan osoittavat (sama erittely):

Selluloosaa	2,936	468	1,001	130
Villaa	521	1,822	505	1,425
Kautsukkia ja guttaperkkaa	706	589	574	532
Fosforiittia	47,731	1,463	36,224	1,139
Teollisuuskoneita	3,328	5,484	2,482	5,126
Kaseiinia	722	409	663	314

Lopuksi mainittakoon numerot Suomen kannalta katsoen kiinnostavimpien valmiiden tuotteiden tuonnista Latviaan:

	1934 tonnia	1934 1000 Ls.	1935 tonnia	1935 1000 Ls.
Paperia ja pahvia	355	572	511	673
Tekstiilituotteita	2,914	13,425	2,816	13,138

x x x

Yleensä voi tilastosta tehdä sen huomion, että tuotteita, joita Latviassa ei valmisteta tai ei kannata valmistaa, nykyään tuodaan maahan hieman laajemmassa mittakaavassa

kuin v. 1934, mikäli valuuttapoliittiset tekijät vain sallivat. Kompensatiokaupat, joita yhä enemmän on ruvettu solmimaan, näyttelevät nekin joltistakin osaa kauppavaihdon kehityksessä.

x x

x

Latvian kauppavaihdosta Suomen ja tärkeimpien muiden maiden kanssa tullaan eri raporteissa tekemään selkoa.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan Lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Palin.

6/3 1936.

5000—11—24 4284

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 345.

Riia- SSA 19 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
13/241 Lae 36
20/3.36
RYHMÄ 5 OSASTO C16 ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan vuoden raportin N:o 10, Reininmaan demilitarisoidun alueen jälleenmiehittämisen ensi vastakaiku Latviassa.

Ministeri: Eduard Hj Paine

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Riia ssa 18 p:nä maalis kuuta 1936.

ULKOASIAINMIN. 13/241/ne. 36
21/3.36
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C16

Asia: Reininmaan demilitarisoidun alueen jälleenmiehittämisen ensi vastakaiku Latviassa.

Hitlerin maaliskuun 7 p:n tekoon on Latviassa toistaiseksi sutauduttu rauhallisesti ja asiallisesti.

Sanomalehtikirjoituksissa on ilmeisesti yritetty noudattaa puolueettomuutta ja asetuttu odottavalle kannalle, suurin piirtein yhtyen englantilaisiin näkökohtiin. Samalla kun Versailles'in ja Locarnon sopimusten rikkominen Saksan taholta on todettu, on alleviivatusti tähdennetty Hitlerin positiivisia rauhanturvaamisehdotuksia.

Latvian sotilaslehti "Latvijas Kareivis" kirjoitti, käytettävissäni olevan saksannoksen mukaan, ensi kirjoituksessaan m.m. seuraavaa:

"Deutschland appelliert, neben seinem bedeutenden Schritt, auch mit konkreten Vorschlägen an den guten Willen der europäischen Grosstaaten, mit ihm zur Sicherung des Friedens zusammen zu arbeiten." ..... "Ob und in welcher Weise die Grosstaaten dem in seiner ganzen Grösse aufgerichteten Deutschland die Hand reichen werden, ob diese Staaten in diesem Deutschland einen wahren Ritter des Friedens erblicken werden, als den sich Deutschland mit seinen neuen Vorschlägen dokumentiert - darauf werden wir mit aufmerksamer Kaltblütig-

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

keit zu achten haben, denn auch wir hörten Sonnabend Hitlers Kampfruf - für den Frieden." Myöhemmässä kirjoituksessa sama lehti lausui, käytettävissäni olevan ranskannoksen mukaan:"La France, avec toute son énergie et tout son poids en Europe, a assumé le rôle de défenderesse des traités, rôle dont les charges se sont accrues par l'intransigeance de l'Allemagne se refusant à rappeler même symboliquement ses troupes de la zone rhénane démilitarisée. La signification pratique de ce geste de l'Allemagne a sourtout touché la France. Mais elle n'est pas la seule qui, d'une façon ou d'une autre, soit intéressée au dénouement des complications existantes. C'est pourquoi il s'explique que d'autres Etats, au premier rang desquels l'Angleterre, envisagent différemment les moyens et les possibilités de trouver une issue aux difficultés actuelles. Avant que la décision de la S.D.N., faisant autorité, ne soit prise, personne n'a le droit de considérer son point de vue comme le seul juste et de l'imposer aux autres. Dans la crise européenne, le sang-froid et le réalisme peuvent seuls permettre de trouver une solution plus large. Dans le réseau des intérêts différents qui couvre actuellement l'Europe, la voie de la réserve et de la maîtrise des passions est celle par laquelle on peut atteindre au plus vite et au plus sûr le but de tous les Etats, la garantie de la paix en Europe et une garantie telle que chaque nouveau traité ne renverse pas les préexistants."

Puolivirallinen iltapäivälehti "Briva Zeme", joka on Ulmanista sangen lähellä, kirjoitti m.m.:

"Pour ce qui est de la Lettonie, elle doit surtout se réjouir que la voie soit ouverte à une réconciliation entre la Lithuanie et l'Allemagne. Nous ne pouvons que féliciter notre voisine de son activité sensée qui lui a permis en moins d'une année d'amener de tels changements dans l'opinion allemande. Le reste de l'Europe y trouvera une nouvelle preuve de la politique pacifique de l'Entente baltique et de la maturité politique de ses membres.

Nous vivons à une époque de "faits accomplis" et il faut d'ores et déjà considérer le geste de l'Allemagne du 7 mars comme un fait accompli. Les éléments sentimentaux ne jouent aucun rôle décisif dans les relations internationales qui se développent suivant les forces et les intérêts. C'est pourquoi nous devons attendre paisiblement et voir comment ces forces se grouperont dans l'avenir prochain et quels intérêts prendront le dessus. Nous ne pouvons qu'espérer que ce seront ceux de la paix, parce que nous sommes profondément convaincus que toute l'Europe désire la paix et que le monde entier a besoin d'une Europe pacifique."

Puolivirallinen aamulehti "Rits" taaseen lausui seuraavaa:

"En faveur de l'Allemagne, en dehors de ses arguments moraux discutables, on ne trouve que sa proposition d'un programme constructif. Cependant toute cette affaire a non seulement un côté réel, de fait, mais aussi un côté de droit et de morale, et la question se pose notamment de savoir quelle créance on peut accorder à ce nouveau geste de l'Allemagne venant juste au moment où elle viole ses obli-

gations librement acceptées." ....."Il ne suffit pas d'être entièrement d'accord sur le fait que le traité a bien été violé, mais il faut trouver ce par quoi on le remplacera. Et ici, la première et la dernière question qui se posera est celle-ci: Pouvons-nous essayer encore une fois de collaborer avec l'Allemagne qui affirme que maintenant qu'elle a conquis l'égalité de droits elle respectera les traités qu'elle conclura, ou bien ne pouvons-nous plus avoir confiance en elle et c'est pourquoi nous devons nous unir pour défendre la paix menacée?". Vastausta asettamaansa kysymykseen lehti ei anna.

Muissa lehdissä ei ole ollut huomattavampia itsenäisiä kirjoituksia. Ne ovat tyytyneet varustamaan asiaa koskevia uutisiaan enemmän tahi vähemmän sensatiomaisilla otsakkeilla.

Ylläoleva riittänee kuvan antamiseksi Latvian sanomalehdistön tähänastisesta kannanotosta. Tulkoon kuitenkin lisätyksi, että viime päivinä on uutisten otsakkeissa (kirjoituksia ei ole ollut) ollut huomattavissa sekä kasvannutta hermostuneisuutta, että lisääntynyttä kallistumista Ranskan kannalle. Viimemainittu seikka johtunee ainakin osaksi Ranskan lähettilään valituksista ensimmäisten sanomalehtikirjoitusten hänen mielestään liiallisesta saksalaisystävällisyydestä.

Ministeri Muntersin kanssa olen kahteen otteeseen yrittänyt perusteellisesti keskustella tilanteesta. Molemmat kerrat hän kuitenkin asettui sanomalehtikirjoituksissakin ilmenneelle varovaiselle "toiselta puolen ja toiselta puolen"-kannalle, Ei niin ollen kannata selostaa hänen ylimalkaisia arvelujaan -toisel-

ta puolen edessä olevista vaikeuksista, toiselta puolen pakotteiden toteuttamisen epätodennäköisyydestä. Tulkoon tässä vain mainituksi, että hän ensi keskustelussamme osoitti joltistakin optimismia Hitlerin ilmoittaman valmiuden johdosta solmia nonagressiosopimus Liettuan kanssa, lausuen suunnilleen että jos Saksa todella solmii hyökkäämättömyyssopimuksen Liettuan, ja siis toivottavasti myös Latvian ja Viron kanssa, ja jos Saksa palaa Kansainliittoon, Itä-Euroopassa siten saavutettuja rauhantakeita voidaan pitää miltei niin tyydyttävinä kuin mahdollisuuksien rajoissa on. Huomautukseeni, että Latvian maksimiohjelmana tähän saakka ei ole ollut vain hyökkäämättömyys-sopimusjärjestelmä Saksan ja sen itäisten naapurien välillä sekä Neuvostoliiton ja sen läntisten naapurien välillä, vaan sitä paitsi näiden sopimusten tärkeänä täydennyksenä multilateraalinen konsultatio-sopimus kaikkien näiden hyökkäämättömyyssopimusten allekirjoittajavaltojen välillä, Munters vastasi, että Saksan palattua Kansainliittoon mainittu konsultatiosopimus käy turhaksi tai ainakin vähemmän tärkeäksi.

Toisessa keskustelussamme Munters oli melkolailla pidättyväisempi ja hänen optimisminsa oli kadonnut. Se johtui tietenkin siitä, että viime päivien merkkien mukaan Hitlerin rauhanturvaamisehdotusten käsittely näyttää siirtyvän epämääräiseen tulevaisuuteen ja niiden positiiviset tulokset eivät tunnu kovin varmoilta. Sitä paitsi lienee huomattavassa määrin hänen mielialansa muuttumiseen myötävaikuttanut pelko että Saksa, kostaakseen Latvian viimeaikaisen jyrkän saksalaisbaltilaisvastaisen sisäpolitiikan, ehkä solmiikin vain Liettuan eikä Latvian kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen. Saksan täkäläinen lähettiläs lienee viitannut tällaiseen mahdollisuuteen.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetyslä raportti n:o 11.

Ministeri Palin

27/3 1936

8000—6—34 2345

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

14 242 Sal. 36.

KIRJELMÄ n:o 364.

26/3-36

Riia SSA 23 P:NÄ maalis KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

5 C16

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 11, Latvian presidenttikysymys.

Ministeri: Eduard Hj. Paim

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Riia- ssa 23 p:nä maalis kuuta 1936.

14/242 Sal.D -36.

26/3.36

Asia: Latvian presidenttikysymys.

5 C16

Jo tämän vuoden raportissani N:o 2 saatoin tiedoittaa yleisesti arveltavan, että Presidentti Kviesisin toisen toimikauden mennessä tulevan huhtikuun 11 p:nä umpeen, ministeripresidentti ja "vadonis" (=Führer) Ulmanis tulisi muodossa tahi toisessa ottamaan hoitaakseen sekä Tasavallan Presidentin että ministeripresidentin tehtävät, Hitlerin tapaan, johtajaperiaatteen konsekvenssien mukaisesti. Nyttemmin onkin asia tällä tavoin lopullisesti järjestetty. Se tapahtui yksinkertaisesti hallituksen säätämän ja Presidentin kuluvan kuun 19 p:nä julkaiseman lain avulla, jonka muodollis-oikeudellisena perustana on 1934 toukokuun 18 p:n tietenkin vallankumouksellinen deklaratio saeiman kaikki oikeuksien siirtämisestä toistaiseksi hallitukselle.

Lain sisältö on, käytettävissäni olevan saksannoksen mukaan, seuraava:

"Das Ministerkabinett nahm am 12. März 1936 an und der Staatspräsident verkündet folgendes Gesetz:

Gesetz über die Erfüllung des Amtes des Staatspräsidenten.

1. Bis zu der Durchführung der in der Deklaration des Ministerkabinetts vom 18.Mai 1934 (Gesetzessfl.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

1934/1935) vorgesehenen Verfassungsreform erfüllt Ministerpräsident Dr. Karlis Ulmanis das Amt des Staatspräsidenten.

2. Wenn der Ministerpräsident sich auf Urlaub befindet, oder aus anderen Gründen nicht das Amt des Staatspräsidenten erfüllen kann, wird das letztere durch Kriegsminister General Jahnis Balodis erfüllt.

3. Hiermit sind alle bestehenden Gesetze, soweit sie für den Antritt und die Erfüllung des Staatspräsidentenamtes eine andere Ordnung festlegen, aufgehoben.

4. Dieses Gesetz tritt am 11. April 1936 in Kraft.

Staatspräsident A. Kviesis.

Riga, den 19. März 1936."

Asian yleisesti odotettuna ratkaisutapana tämä laki ei herättänyt mitään näkyvää kiinnostusta. Sanomalehdet eivät asiasta kirjoittaneet sanaakaan, ja niin hyvin virallisissa asemissa olevat kuin yksityiset puhuttelemani henkilöt ovat visusti välttäneet antautumasta minkäänlaisiin arvosteluihin.

Tämä on asian sileä julkipuoli, mutta sillä on toinenkin puoli, joka on merkillepantava. Ei sikäli, että se asiallisesti merkitsisi minkäänlaista muutosta Latvian nykyisen valtiollisen järjestelmän toimimisessa. Onhan tähänkin saakka "vadonis" yksinvaltaisesti määrännyt kaikki, joskin hänen usein lienee ollut voitettava suurtakin vastustusta juuri Presidentti Kviesisin taholta. Mutta epäsuoranaisesti maaliskuun 19 p:n laki saattaa tulla merkitsemään eräänlaista käännekohtaa Latvian valtioelämän viimeaikaisessa kehityksessä, sikäli että se tun-

tuu - tyytyväisen ja rauhallisen julkipuolen takana - antaneen jonkinlaisen ensimmäisen sysäyksen niille arvostelun ja tyytymättömyyden voimille, jotka tähän saakka ovat latenttisina ja purkautumatta piilleet siellä ja täällä.

Kuten parissa aikaisemmassakin raportissa olen tiedoittanut, on alusta alkaen armeijan taholla vakavasti vastustettu molempien presidenttivirkojen yhdistämistä.x) Sähkeessäni N:o 13 yllämainitun lain odotettavissa olevasta julkaisemisesta kiinnitin erikoista huomiota lainmääräykseen, että vadoniksen ollessa lomalla tai muuten estyneenä suorittamasta Tasavallan Presidentin tehtäviä, hoitaa niitä sotaministeri Balodis, eikä varaministeripresidentti Skujenieks, niinkuin olisi ollut luonnollisinta. Huomautin, että tällä määräyksellä samaten kuin säännöksellä, että lain säätämä järjestely on oleva voimassa vain väliaikaisesti kunnes uusi valtiosääntö on saatu säädetyksi, on ilmeisesti yritetty voittaa armeijan kielteistä suhtautumista asian tapahtuneeseen järjestelyyn. Onko tässä onnistuttu? En tiedä olenko oikeassa, mutta minulla on se tunne, että niin ei ole asian laita.

Lisäksi on seuraava huomioonotettava.

Huolimatta ihmisten varovaisuudesta puheissaan tästä asiasta - tahi oikeammin senkin kautta - olen saanut sen vaikutelman, ettei suinkaan ainoastaan armeijan taholla, vaan yleensä miltei kaikissa muissa kuin Ulmaniksen läheisimmissä piireissä, uuteen järjestelyyn suhtaudutaan kielteisesti. Presidentti Kviesis on yleisesti pidetty rehtinä, hyväntahtoisena ja

---

x) Kuten tunnettua armeija ei kokonaisuudessaan ollut toukokuun 15 p:nä kaappauksen takana. Se suoritettiinkin yksinomaan suojeluskuntien avulla.

"puhtaana" miehenä. Mikäli suuri yleisö on voinut arvostella, on hän sitä paitsi lojaalisesti suhtautunut Ulmanikseen ja uuteen järjestelmään, niin vaikeaksi kuin tämä usein on saattanut käydäkin hänelle. Katsomatta asian periaatteelliseen puoleen, (s.o. autoritäärisen järjestelmän vaatimuksiin) pidetään näin ollen suuren yleisön keskuudessa Ulmaniksen tekoa nyt heittää kviesisin yli laidan inhimilliseltä kannalta epäsympaattisena ja järjestelmän kannalta turhana, ja nähdään siinä yksinomaan Ulmaniksen kasvavan henkilökohtaisen vallanhimon ja turhamaisuuden ilmaus. x)

Täten tuntuu maaliskuun 19 p:n laki, psykoloogisista syistä, jatkona lukuisiin edelläkäyneisiin enemmän tai vähemmän vaikeasti ymmärrettäviin toimenpiteisiin, siinä määrin aiheuttaneen Ulmanista ja hänen järjestelmäänsä kohtaan alusta alkaen tietyillä tahoilla olemassa olleen epäsupean, osittain suorastaan vihamielisen hengen leviämistä ja voimistumista, että se panee miettimään. Toistaiseksi tämä henki kyllä ei ole merkinnyt mitään vaaraa nykyisille vallanpitäjille, eikä se vielä kään sitä tehne.

Sillä, kuten jo kirjoitin vastauksessani Ministeriön tiedusteluun kommunistisesta toiminnasta Latviassa, "autoritäärisen järjestelmän nyrkki painaa ankarasti kaikkea poliittista toimintaa ja pelko joutua kiinni valtionvastaisesta toiminnasta on erinomaisen suuri yhteiskunnan kaikissa piireissä. Armoa ei

---

x) Viittaus määräykseen, että valtiosäännön mukaan sama henkilö ei saa toimia presidenttinä enemmän kuin 6 vuotta peräkkäin, ei tietenkään tehoa, kun valtiosäännön muita ja tärkeämpiä kohtia on voitu kumota ilman muuta.

näet anneta." Sitä paitsi vallinne todella toistaiseksi, kansan valtavassa enemmistössä, tyytyväisyys nykyiseen järjestelmään, tai ainakin nöyrä alistuvaisuus. Mutta jos tyytymättömyys laajemmassa mittakaavassa pääsee pesiytymään armeijaan, on se tietenkin sangen vakava asia, samaten kuin vihamielisyyden leviämistä ja voimistumista yhteiskunnan muussa piireissä luonnollisesti ei sitäkään ole halveksittava.

Pidättäydyn kaikista ennusteluista. Tarkkailijana on minun vain ollut pantava ylläoleva merkille ja paperille.

Tässä tulkoon ainoastaan todetuksi, että maaliskuun 19 p:n toimenpide joka tapauksessa vienee siihen, että Latvian yhteiskunta rupeaa heräämään siitä sisäpoliittisesta apatiasta, joka on vallannut sen, ja että kysymys uuden valtiosäännön aikaansaamisesta siten käytännöllisestikin käy ajankohtaiseksi.

x x

x

Liitän tähän, ministeri Muntersin pyynnöstä, jäljennöksen eräästä lähetystöille jaetusta virallisesta promemoriasta asiassa.

Ministeri: Edvard Hjelt

Ministère des Affaires Etrangères
de Lettonie

Déjà bien avant le 15 mai 1934 il s'était indubitablement avéré que la Constitution du 15 février 1922 non seulement ne répondait pas aux intérêts et à la volonté du peuple, mais que le régime parlementaire des partis politiques qui fonctionnait sur la base de cette Constitution menaçait la République d'une ruine morale et économique et amenait la destruction progressive de l'esprit de l'unité nationale et des fondements sociaux de la vie du peuple.

Après les événements du 15 mai 1934, qui ont reçu l'approbation consciente et unanime de la Nation, l'activité des partis politiques fut arrêtée et ces partis furent soumis à la liquidation. En conséquence le travail de la Saeima, constituée sur la base de partis politiques, ne pouvait plus être continué.

Par la déclaration du 18 mai 1934 le Conseil des Ministres assuma les fonctions de la Saeima, tout en déterminant qu'il exercera ces fonctions jusqu'à la réalisation de la réforme constitutionelle. Aux termes de l'article 12 de la Constitution les pleins pouvoirs de la IV-e Saeima ont expiré au mois de novembre 1934 et par là seul le Conseil des Ministres est investi du pouvoir législatif. En conséquence le Conseil des Ministres avait aussi à déterminer l'ordre selon lequel se fera la succession dans les fonctions de Président de la République pour lesquelles l'article 39 de la Constitution établit qu'elles ne peuvent être tenues par la même per-

sonne plus de six ans de suite.

En partant de l'idée fondamentale de la déclaration du 18 mai visant la nécessité de la réforme constitutionnelle, le Conseil des Ministres a aussi adapté la loi du 19 mars à cette même idée, en établissant la durée des fonctions présidentielles en stricte raltion avec le terme de la réalisation de la réforme constitutionnelle. Pour le choix de la personne du Président de la République de Conseil des Ministres s'est laissé guider aussi bien des principes de droit que des circonstances politiques objectives. Se conformant aux exigences motivées du droit public il a en même temps pris des dispositions pour pourvoir aux besoins des situations ou un remplacement temporaire du Président de la République serait à envisager.

Dans l'arrangement provisoire, qui a trouvé son expression dans la déclaration du 18 mai 1934 et dans la loi du 19 mars 1936, l'idée directrice dont le Gouvernement s'inspire est de donner au Pays aussitôt que possible une nouvelle constitution répondant aux nécessités de la vie nationale.

Par l'article 3 de la loi du 19 mars 1936 ont été abrogées les dispositions des lois en vigueur pour autant qu'elles établissaient un ordre différent pour la nomination du Président de la République et l'exercice de ses fonctions, tandis que toutes les lois sur les droits et les obligations du Président de la République restent en vigueur. La signification essentielle de cet article est que le Conseil des Ministres admet que les fonctions de Président de la République et de

Président du Conseil soient cumulées dans les mêmes mains jusqu'à la réalisation de la réforme constitutionnelle.

La loi du 19 mars a été promulguée par le président de la République en vertu de l'article 1, de la loi du 8 juin 1934 sur l'Ordre de la promulgation des lois.

20.3.1936.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Avustaja Wanne

28/2.1936

5000—6—34 2355

Kuin rapI

RIIA - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 382.

Riia SSA 30 P:NÄ maalis KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

15/242 Pol. D. 36.

2/4. 36 2

5 C/6

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin N:o 12, Suomen osuus Latvian ulkomaankaupassa 1935.

Ministeri: Edward Hj Palin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

15 242 Pol. -36.

Riia ssa 28 p:nä maalis kuuta 1936.

2/4.36

Asia: Suomen osuus Latvian ulkomaankaupassa 1935.

5 C16

Äsken ilmestyneen Latvian vuositilaston mukaan nousi Suomen-Latvian kokonaiskauppavaihto vv. 1933-35 seuraaviin määriin:

1933:	10,147	tonnia,	697,000 Ls.
1934:	17,881	"	826,000 "
1935:	37,216	"	1,878,000 "

Kauppavaihto on siis näiden tietojen mukaan kuluneena vuonna kasvanut valtavasti, paljon yli 100 %:lla, verrattuna edellisiin vuosiin.

Latvian tuonti Suomesta ja vienti Suomeen on Latvian tilaston mukaan kehittynyt seuraavasti (arvot lateissa):

	Tuonti	Vienti	Ylijäämä
1933	415,000	282,000	- 133,000
1934	439,000	387,000	- 52,000
1935	312,000	1,566,000	+1,254,000

Yllämainittu kokonaiskauppavaihdon kasvu on siis kokonaan tapahtunut Latvian lisääntyneen viennin merkeissä. Tuonti Suomesta on supistunut entistäkin vielä pienemmäksi. Latvian kannalta katsoen kauppatase, joka edellisenä vuotena oli osoittanut - tosin vähenevää - passiivisuutta, vuonna

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

1935 kääntyi jyrkästi aktiiviseksi, jopa niin, että se osoittaa runsaan miljoonan latin vientivoittoisuutta Latvialle.

Pantakoon tähän vertailun vuoksi myös Suomen tilaston numerot, ensinnäkin osto- ja myyntimaan mukaan (markoissa):

	Suomen vienti	Suomen tuonti	Ylijäämä
1933	5,758,854	6,320,841	- 761,987
1934	7,788,341	9,585,088	- 1,796,747
1935	3,406,631	15,513,272	- 12,106,641;

ja alkuperä- ja kulutusmaan mukaan:

1935	3,431,281	21,572,089	- 18,140,808

Viimemainittujen numeroiden mukaan on Suomen tuonti-ylijäämä siis suunnilleen yhtä suuri kuin Latvian tilaston mukaan.

Suomen vienti Latviaan käsitti täkäläisen tilaston mukaan v. 1935:

	Kg.	Ls.
Selluloosaa	259,000	44,000
Paperia, (pergamenttipap.)	49,000	33,000
Maanviljelyskoneita ja -työkaluja	7,000	22,000
Hienotakeita	1,000	9,000

Loput, eli siis suurin osa viennistämme, on täkäläisessä tilastossa jätetty kokonaan erittelemättä.

Suomen tuonti Latviasta v.1935 käsittää täkäläisen tilaston mukaan seuraavaa:

	Kg.	Ls.
Ruista	14,364,000	734,000
Pellavaa	434,000	435,000
Kipsiä	14,604,000	99,000
Kumijalkineita	15,000	42,000

	Kg.	Ls.
Pullonkorkkeja	14 000	37,000
Apilansiemeniä	12,000	24,000
Luu- ja nahkaliimaa	72,000	19,000
Värejä ja väriaineita	44,000	19,000
Pellavansiemeniä	16,000	4,000

Loput erittelemättä.

Toivottavasti tätä nykyä juuri käynnissä olevat kaupalliset neuvottelut voivat johtaa Suomen viennin lisäämisen turvaamiseen tyydyttävien kiintiöiden vahvistamisen avulla.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 13.
Ministeri Palin.

7/4 1926.

8000—6—34 2355

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 424.

Riia SSA 8 P:NÄ huhti KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

17 242 Ne. 36

11/4.36

5 C/6

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 13, Latvian kauppavaihto v. 1935 tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa.

Ministeri: Eduard Hj. Paim

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Riia ssa 7 p:nä huhti - kuuta 19 36.

17242 he. 36
11/4.36

Asia: Latvian kauppavaihto v.1935 tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa.

5 C16

Jättäen huomioonottamatta Latvian ja Suomen välisen kaupan, jota on jo eri raportissa selostettu, Lähetystö seuraavassa esittää muutamia tilastonumeroita, jotka valaisevat Latvian kauppavaihdon kehitystä sen tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa kuluneena vuonna.

V i e n t i m a a t.

Latvian huomattavimmat vientimaat (viennin arvo yli miljoonan latin) olivat vv. 1933 - 1935 seuraavat:

	1935.	1934.	1933.
Saksa	32,918,000	25,185,000	21,133,000
Isobritannia	29,804,000	30,529,000	34,646,000
Belgia-Luxemburg	7,759,000	3,495,000	4,719,000
Yhdysvallat	4,191,000	2,485,000	1,295,000
Neuvostoliitto	2,738,000	1,913,000	1,181,000
Tanska	1,917,000	1,823,000	795,000
Alankomaat	1,752,000	3,588,000	2,574,000
Ranska	1,747,000	2,623,000	4,373,000
Viro	1,678,000	2,090,000	1,522,000
Ruotsi	1,619,000	1,362,000	776,000
S u o m i	1,566,000	387,000	282,000
Britt.siirtomaat	1,408,000	967,000	839,000

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

	1935.	1934.	1933.
Irlannin Vapaavaltio	1,112,000	1,577,000	-
Sveitsi	1,094,000	793,000	306,000
Liettua	952,000	1,430,000	2,777,000

Kuten taulukosta näkyy, on Saksa noussut Isonbritannian tilalle Latvian suurimpana vientimaana. Vienti sinne samoin kuin Belgia-Luxemburgiin, Yhdysvaltoihin, Neuvostoliittoon, Tanskaan, Ruotsiin, Suomeen, Britt.siirtomaihin ja Sveitsiin on noussut, Isoonbritanniaan, Alankomaihin, Ranskaan, Viroon, Irlannin Vapaavaltioon ja Liettuaan taas laskenut.

T u o n t i m a a t.

Vastaava tilasto Latvian tuontimaista on seuraava (arvot lateissa):

	1935.	1934.	1933.
Saksa	37,203,000	23,206,000	22,321,000
Isobritannia	20,582,000	21,409,000	19,970,000
Yhdysvallat	6,750,000	6,699,000	5,764,000
Neuvostoliitto	3,702,000	2,767,000	3,643,000
Belgia-Luxemburg	3,466,000	5,780,000	5,295,000
Ranska	2,704,000	5,406,000	5,242,000
Puola-Danzig	2,453,000	3,802,000	2,119,000
Britt.siirtomaat	2,378,000	2,297,000	2,623,000
Ruotsi	2,090,000	1,498,000	2,247,000
Liettua	1,887,000	2,267,000	2,404,000
Alankomaat	1,774,000	2,259,000	1,986,000
Viro	1,587,000	3,162,000	1,474,000
Italia	1,485,000	1,046,000	762,000
Alankom.siirtomaat	1,382,000	1,428,000	1,761,000
Norja	1,164,000	1,140,000	1,508,000
Ranskan siirtomaat	1,094,000	1,018,000	937,000
Tanska	1,002,000	881,000	800,000

	1935.	1934.	1933.
Argentiina	813,000	910,000	1,260,000
Sveitsi	727,000	705,000	1,161,000
Tšekkoslovakia	286,000	453,000	1,310,000

Tuontimaiden keskinäinen järjestys ei siis osoita suuria muutoksia. Tuonti on yleensä vähentynyt; poikkeuksena ovat Saksa, Yhdysvallat, Neuvostoliitto, Ruotsi, Italia (!), Ranskan siirtomaat ja Tanska, jotka osoittavat jonkinlaista nousua.

x x x

Saksa on, kuten yllä olevista taulukoista käy selville, nyt Latvian suurin sekä vienti- että tuontimaa. Kauppatase oli v.1935 (samoin kuin 1933) Latvialle passiivinen; v. 1934 se sen sijaan oli osoittanut vähäistä vientiylijäämää.. Latvian tärkeimmät vientitavarat Saksaan v. 1935 olivat

Voita	4,849	tonnia,	6,516,000 Ls.
Pyöreää puutav.	56,405	"	3,896,000 "
Lankkuja	104,326	"	3,471,000 "
Faneeria	10,101	"	2,837,000 "
Sikoja & porsaita	32,425	kpl.,	2,601,000 "
Apilansiemeniä	1,679	tonnia,	2,372,000 "
Paperipuuta	104,326	"	2,173,000 "
Pellavaa	1,734	"	2,087,000 "
Pellavalankoja	752	"	1,682,000 "
Vehnää	16,948	"	1,009,000 "

Ja tärkeimmät tuontitavarat:

Teollisuuskoneita	1,780	tonnia,	3,739,000 Ls.
Villalankoja	227	"	1,552,000 "
Väriaineita	370	"	1,490,000 "
Rautateoksia	10,383	"	1,371,000 "
Kalisuolaa	14,747	"	1,328,000 "
Kivihiiliä	72,241	"	1,054,000 "
Koksia	52,410	"	975,000 "

x x x

Isobritannia oli v. 1935 toinen Latvian sekä vientiettä tuontimaista oltuaan kahtena edellisenä vuonna vientimaista ensimmäinen. Latvian kauppatase sen kanssa on koko ajan pysytellyt aktiivisena osoittaen jopa huomattavaakin vientivoittoisuutta.

Latvian tärkeimmät vientitavarat Isoonbritanniaan olivat 1935 seuraavat:

Voita	9,909	tonnia,	10,095,000 Ls.
Lankkuja ja lautoja	60,534	stds.,	6,447,000 "
Faneeria	15,966	tonnia,	3,269,000 "
Pellavaa	2,596	"	2,638,000 "
Pekonia	1,735	"	1,835,000 "
Kaivospuita	26,870	stds.,	941,000 "

Tärkeimmät tuontitaverat olivat:

Kivihiiliä	469,743	tonnia,	6,660,000 Ls.
Puuvillakankaita	352	"	2,452,000 "
Silliä	9,875	"	1,654,000 "
Villalankaa	160	"	1,068,000 "
Peltiä	2,623	"	628,000 "

x x x

Belgia-Luxemburg oli v. 1935 Latvian kolmas vienti-, mutta vasta viiden tuontimaa. Kauppatase oli viime vuonna Latvialle aivan erikoisen edullinen; vienti oli yli kaksi kertaa tuontia suurempi. Tärkeimmistä vientitavaroista 1935 mainittakoon:

Pellavaa	2,496	tonnia,	2,591,000 Ls.
Lankkuja & lautoja	16,971	stds.,	1,620.000 "
Ruista	26,090	tonnia,	1,205,000 "
Faneeria	2,815	"	557,000 "
Vehnää	9,050	"	534,000 "

ja tuontitavaroista seuraavat:

Peltiä	4,604	tonnia,	879,000 Ls.
Tekosilkkilankoja	149	"	650,000 "
Rautateoksia	3,262	"	405,000 "
Tuomaskuonaa	5,824	"	225,000 "
Kuparia	413	"	204,000 "

x x x

Yhdysvallat ovat Latvian tilaston mukaan 1935 sen vientimaista neljäs ja tuontimaista kolmas. Tuonti siellä on pysynyt suurin piirtein ennallaan, vienti sitä vastoin kasvanut huomattavasti, jaksamatta kuitenkaan läheskään muuttaa kauppatasetta Latvialle aktiiviseksi.- Latvian vienti Yhdysvaltoihin käsitti 1935 pääasiallisesti seuraavaa:

Ruista	22,877	tonnia,	1,610,000 Ls.
Voita	1,089	"	929,000 "
Raakoja vuotia	178	"	458,000 "
Kalasäilykkeitä	500	"	388,000 "
Suklaata ja makeisia	418	"	291,000 "

Tuontitavaroista taas mainittakoon:

Raakaa puuvillaa	3,971	tonnia,	4,342,000 Ls.
Autoja osineen	254	"	530,000 "
Tupakanlehtiä	242	"	323,000 "

x x x

Neuvostoliitto on Latvian viides vienti- ja neljäs tuontimaa v:n 1935 tilaston mukaan. Sekä vienti että tuonti osoittavat kuluneina kolmena vuonna joltistakin nousua. Kauppatase on Latvialle varsin passiivinen, joskaan ei enää siinä määrin kuin v. 1933.- Tärkeimmät vientitavarat v.1935 olivat:

Sikoja ja porsaita	14,892	kpl.,	887,000 Ls.
Nahkoja	319	tonnia	809,000 "
Raakoja vuotia	167	"	465,000 "
Apilansiemeniä	186	"	266,000 "

Tuontitavaroista tätkeimmät:

Raakanaftaa	10,052	tonnia,	721,000 Ls.
Petroolia	10,544	"	624,000 "
Tupakkaa	192	"	602,000 "
Suolaa	16,426	"	309,000 "
Maatalouskoneita ja -työkaluja	372	"	213,000 "

x x x

Tanska oli 1935 kuudes Latvian vienti-, mutta vasta 17:s sen tuontimaista. Kauppa Tanskan kanssa on varsin tasaisesti kasvanut, ja viimeiset tilastot osoittavat viennin Tanskaan n. kaksi kertaa suuremmaksi kuin tuonti sieltä on. Latvian vienti Tanskaan käsitti v. 1935 pääasiallisesti:

Vehnää	11,835	tonnia,	679,000 Ls.
Ruista	7,525	"	500,000 "
Faneeria	1,135	"	234,000 "

Tuontitavaroista olivat tärkeimmät:

Autoja ja -osia	106	tonnia,	182,000 Ls.
Pyökkisiä kimpiä	528	"	138,000 "
Maatalouskoneita	83	"	138,000 "
Kasvisöljyjä	221	"	112,000 "
Teollisuuskoneita	87	"	109,000 "

x x x

Alankomaat olivat viime vuonna Latvian vientimaista 7:s, tuontimaista vasta 11:s. Vienti ja tuonti ovat jokseen-

kin tasapainossa - aikaisempina vuosina oli Latvian eduksi joltistakin vientiylijäämää ollut havaittavissa.- Latvian vienti käsitti etupäässä:

Lankkuja ja lautoja	7,280	stds.,	761,000 Ls.
Faneeria	3,094	tonnia	685,000 "

Tuontitavaroista mainittakoon tärkeimpinä:

Siemeniä, kaikenl.	278	tonnia	376,000 Ls.
Radiokoneita	6	"	372.000 "

x x x

Ranskan ja Latvian välinen kauppavaihto on viime vuonna aivan erityisen silmiinpistävästi vähentynyt niin viennin kuin tuonninkin kohdalta. Kauppatase pysyttelee edelleenkin huomattavan passiivisena Latvialle.- Tärkeimmät vientitavarat:

Lankkuja ja lautoja	4,409	stds.,	668,000 Ls.
Tälitikkusäleitä	944	tonnia,	251,000 "
Kaivospuita	13,414	"	221,000 "
Pellavansiemeniä	714	"	189,000 "

Tuontitavaroista huomattavimmat:

Villalankka	73	tonnia,	514,000 Ls.
Puuvillalankoja	17	"	369,000 "
Karstattua villa	69	"	339,000 "
Rautateoksia	1,361	"	157,000 "
Teollisuuskoneita	120	"	156,000 "

x x x

Viro oli 1935 Latvian yhdeksäs vientimaa ja 12:s tuontimaa. Tuonti ja vienti olivat 1935 (samoin 1933) kutakuinkin tasoissa; 1934 tilasto osoitti Latvialle huomattavaa tuontivoittoisutta. Vienti Viroon käsitti 1935 pääasiallisesti:

Ruista (!)	10,845	tonnia,	651,000 Ls.
Puuvillakankaita	51	"	351,000 "
Kumijalkineita	82	"	256,000 "

Tuonnista mainittakoon:

Puuvillakankaita	69	tonnia,	789,000 Ls.
Bensiiniä	715	"	216,000 "

x x x

Ruotsi oli 1935 Latvian kymmenes vienti- ja yhdeksäs tuontimaa. Kauppatase on kuluneina vuosina yleensä ollut Latvialle kutakuinkin passiivinen. Vienti käsitti etupäässä pellavalankoja (215 tonnia, 364,000 Ls.), raakoja vuotia (141 tonnia, 288,000 Ls.) ja kipsiä (28,727 tonnia, 157,000 Ls.). Tuonti taas sisälsi maanviljelyskoneita (892 tonnia, 716,000 Ls.), työkaluja (43 tonnia, 137,000 Ls.) ja teollisuuskoneita (93 tonnia, 251,000 Ls.).

x x x

Puola on, kuten viime vuodenkin tilastot vahvistavat, Latvialle miltei yksinomaan tuontimaa. Päätuontitavarana ovat olleet terästeokset (7,861 tonnia, 1,139,000 Ls.) ja kivihiili (44,685 tonnia, 583,000 Ls.).

x x x

Vielä mainittakoon lyhyesti kaupasta Liettuan kanssa, että se on pysytellyt edelleenkin Latvialle varsin tuontivoittoisena. Liettuasta tuotiin hevosia (2,750 kpl., 691,000 Ls.) ja pellavansiemeniä (3,483 tonnia, 643,000 Ls.); sinne vietiin jonkunverran puuvillalankoja.

Tšekkoslovakia on Latvialle edelleenkin jokseenkin huomattava vientimaa, mutta tuonti sieltä on vuosi vuodelta supistunut ja on nykyään vallan mitätön (286,000 Ls.). Ylivoimaisesti

tärkein vientiartikkeli v.1935 oli pellava (518 tonnia, 532,000 Ls.)

Norjasta on Latvia kuluneena vuonna tuonut etupäässä kalisalpietaria (3,649 tonnia, 397,000 Ls.) ja kaiken pyriitin (19,471 tonnia, 293,000 Ls.). Vienti käsitti etupäässä ruista.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Palin

6/4 - 1936

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 416.

Riia SSA 7 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

16 242 Sal. D -36

9/4-36

5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 14, Ministeri Muntersin Varsovanmatka arvosteltuna Riiasta käsin.

Ministeri: Eduard Hj. Parin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Riia ssa 6 p:nä huhti kuuta 1936.

16 242 Pal. 8 - 36.

9/4. 36

Asia: Ministeri Muntersin Varsovanmatka arvosteltuna Riiasta käsin.

5 C 16

Sinä aikana, jonka olen toiminut Riiassa, on minulla ollut lukuisia tilaisuuksia todeta, että Latvian ja Puolan väliset suhteet eivät ole olleet erikoisen sydämellisiä. Syyt tähän ovat monenlaiset. Mainittakoon tässä vain esimerkkinä, että jo psykoloogisesti Puolan yleinen halu johtaa ja dominoida ei ole voinut olla kerran toisensa perästä loukkaamatta Latvian erikoisen herkkää itsetuntoa ja sen omaa halua näytellä johtavaa osaa tässä Euroopan kulmassa. Asiallisesti taasen kansallisuusolot rajaseuduilla ovat ehtimiseen aiheuttaneet rettelöitä ja eripuraisuuksia, jotka ovat osoittautuneet erittäin sitkeiksi ja vaikeasti ratkaistaviksi. Kaiken tämän ja monien muiden seikkojen synnyttämään vähemmän ystävälliseen mielialaan Puolan viimeinen Riian-lähettiläs Beczkowicz ei missään suhteessa ollut oikea mies aikaansaamaan parannuksia. Tiedän että ehkä pääsyynä ministeri Charwatin nimittämiseen oli toivo, että hänen onnistuisi paremmin kuin edeltäjänsä luoda tyydyttäviä suhteita Latvian ja Puolan välille, ja siten raivata tie Puolan vaikutusvallan tehostamiselle Latviassa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Suomessa tunnetulla hermostuneella tarmokkuudellaan ministeri Charwat ryhtyikin heti tehtäväänsä. Hänen toimintansa ensimmäisenä näkyvänä tuloksena on ministeri Muntersin äskettäinen käynti Varsovassa.

Muntersin kutsumisella Varsovaan Puola tietysti ensisijaisesti toivoi voivansa yleensä luoda virallisten suhteiden parantumiselle ja maiden lähentymiselle otollisen pohjan, osoittamalla henkilökohtaisesti Muntersille ylenpalttista huomaavaisuutta ja ystävällisyyttä sekä demonstroimalla ylipäänsä hyvää tahtoa ja suopeutta Latviaa kohtaan. Keskusteluissani niin hyvin Muntersin kuin Charwatin kanssa olen saanut sen vaikutelman, että Varsovassa todella onnistuttiin luomaan tämä pohja - riippuen huomattavalta osalta siitä, että, ~~xxxx~~ saamani käsityksen mukaan, Latviankin taholla vastaava harrastus oli olemassa.

Mutta Muntersin kutsumisella Varsovaan oli konkreettisempikin tarkoitusperä. Se kävi selville jo siitä, mitä Charwat minulle lausui kertoessaan esittäneensä kutsun Muntersille, ja josta huomautin sähkeessäni No.9. Se kallistuminen Neuvostoliittoon päin ja halu turvautua siihen päästäkseen "subjektiksi" Neuvostoliiton ja Ranskan rakentamaan "rauhanjärjestelmään", joka viime kesänä , kuten silloin tiedoitin, oli todettavissa Latvian ulkoasiainjohdon taholla, oli tietysti Puolan, samaten kuin Suomenkin, etujen vastaista...Eikä se ollut - huolimatta siitä, että syksyn kuluessa Latvian ulkopolitiikan heiluri heilahti pois idän suunnalta - lakannut hermostuttamasta Puolaa. Kun nyt Neuvostoliiton ja

Ranskan avunantosopimuksen astuttua voimaan, ankaran painostuksen oireita molempiem näiden maiden taholta jo oli huomattavissa ja heilurin jälleenheilahtamista idän suunnalle niin ollen ei suinkaan voitu pitää mahdottomana, puola päätti tehdä, mitä toistaiseksi tehtävissä oli, ja kutsui Muntersin Varsovaan, toivossa voivansa vierailun luomassa edullisessa ilmapiirissä siksi voimakkaasti vaikuttaa häneen, ettei "Rückfall"ia hänen viime kesäiselle kannalleen tarvitsisi pelätä.

Charwatin kertoman mukaan oli ulkoministeri Beck peittelemättä kiinnittänyt Muntersin huomiota niihin suuriin vaaroihin, jotka kaikille Saksan itäisille naapureille, sanan laajemmassa merkityksessä, koituisivat siitä, jos ne muodossa tai toisessa liittyisivät Saksaa vastaan kohdistuvaan blokkiin, sekä sen mukaisesti tehostanut, että kaikkien näiden maiden selvänä etuna on pysyä mahdollisimman puolueettomina ja yrittää ylläpitää tasapainoa suhteissaan Saksaan ja Neuvostoliittoon.

Charwat väitti Beckin esitysten siinä määrin vaikuttaneen Muntersiin, että, Charwatin luulon mukaan, Latvian taholta ei nyt ole pelättävissä mitään ryhtymistä neuvotteluihin ja vielä vähemmän sopimusta Neuvostoliiton kanssa.

Toivottavasti hän on oikeassa. Niin saattaakin kyllä olla asian laita eri syistä. Niinpä se vastarinta sovjetorientointia vastaan, jonka olemassaolosta laajoissa piireissä aikaisemmin olen tiedoittanut, tuntuu viime aikoina huomattavasti kasvaneen. Lisäksi voitanee pitää täysin varmana, että Latvia jo varovaisuussyistä toistaiseksi yrittää pitää kätensä vapaina ja pysytellä tapahtumien sivulla nähdäkseen mitä Hitlerin rauhanturvaamisehdotuksista ehkä saattaa kehittyä. Mutta

siitä, mitä Latvia tulee tekemään, jollei mihinkään yleisempään turvallisuusjärjestelmään Euroopassa päästä, en puolestani tahtoisi vielä lausua mitään varmaa.

Ylläselostetun lisäksi ei Puolalla lienee ollut konkreettisia tarkoitusperiä Muntersin kutsumisella Varsovaan. Esim. vireillä olevista koulu- y.m. kansallisuusrettelöistä ei sanaakaan puhuttu. Latvian taholla sitä vastoin oli, saamani käsityksen mukaan, toivottu päästävän jokin askel eteenpäin kysymyksessä Puolan suhtautumisesta Baltian Ententeen, eli toisin sanoen Puolan ja Liettuan välejä koskevassa kysymyksessä. Oireellisena mainittakoon että päivä ennen Muntersin matkaa, "Baltijas Korespondence", jota pidetään eräänlaisena täkäläisen ulkoministeriön anonyyminä äänenkannattajana, julkaisi saksankielisen kirjoituksen, jonka nimi oli "Lettland und Polen. Zur Warschau-Reise des lettischen Generalsekretärs des Äussern", ja joka loppui sanoihin:

"Der Vertragstext der Baltischen Entente selbst gibt gewisse Hinweise dafür, in welcher Richtung eine Aktivität auch in regionaler Hinsicht sich entwickeln könnte. Er enthält nämlich die Bestimmung, dass der Vertrag auch anderen Staaten zum Beitritt offensteht. Man hat diesen Vertragspunkt in der Presse dahin interpretiert, dass an die Erweiterung der Baltischen Entente durch Polen und Finnland gedacht wird. Wenn auch vielleicht die konkreten Vorbedingungen für eine solche Erweiterung des Baltenbundes nooh nicht gegeben sein sollten, so ist es doch nützlich, im Zusammenhang mit den bevorstehenden Warschauer Gesprächen zwischen Lettland und Polen auch auf diesen wesentlichen Punkt aufmerksam zu machen, der

beweist, dass man hofft, die bisher zwar stets guten, aber offenen lettisch-polnischen Beziehungen eines Tages zu einem festen Bund im Rahmen der kollektiven Friedenssicherung ausgestalten zu können."

Missä määrin näissä sanoissa ilmaistaan lähitulevaisuuden kehityksen mahdollista tai todennäköistä kulkua, jääköön tässä arvostelematta. Joka tapauksessa ne ilmaisevat ne toiveet, joihin ainakin eräillä tahoilla antaudutaan. Mutta itsestään selvä on, ettei minkäänlaista Puolan ja Baltianmaiden välisen valtioryhmityksen luomista voida ajatellakaan, ennenkuin Puolan ja Liettuan ristiriita on poistettu päiväjärjestyksestä. Niinpä Munters, Charwatin mukaan, ottikin Varsovassa puheeksi Vilnan kysymyksen, jatkona hänen Genèvessä viime syksynä aloittamiinsa yrityksiin modus vivendi'n löytämiseksi Puolan ja Liettuan kesken. Beck oli kuitenkin, kertoi Charwat, kieltäytynyt antautumasta keskusteluun asiasta, lyhyesti sanoen, että Puola kyllä on valmis minä hetkenä tahansa palauttamaan säännölliset suhteet Liettuaan, mutta etteivät minkäänlaiset alueluovutukset tai rajakorjaukset tai deklaratio Vilnan kysymyksen avoimeksi jäämisestä tule kysymykseenkään. Siihen asia jälleen lienee jäänyt.

Niin Charwatin kuin Muntersinkin mukaan ei muita konkreettisia kysymyksiä otettu puheeksi, nimenomaan esim. ei kysymystä Baltian maiden pääsemisestä KL:n Neuvostoon, vaan pysyttiin yleisen kansainvälisen politiikan puitteissa, joka tietenkin antoi riittävästi keskustelun aiheita. Mistään yhteisestä asenteesta tai edesottamuksesta ei sovittu, vaan rajoituttiin tietojen ja mielipiteiden vaihtoon.

Näin ainakin sekä Charwat että Munters ovat mi-

nulle nimenomaan vakuuttaneet. Se tuntuukin otaksuttavalta. Niin ollen voitaneen pitää niitä kannunvalamisia, joihin eräät ulkomaalaiset lehdet ovat antautuneet, yhtä mielikuvituksellisina kuin ne huhut, jotka seurasivat Beckin käyntiä Suomessa.

Mikäli siis asiaa voi Riiassa saatavissa olevien tietojen perusteella arvostella, oli Muntersin Varsovanmatkan merkitys siinä, - vain siinä, mutta se riittää -; että yleistä laatua olevia edellytyksiä luotiin Latvian ja Puolan suhteiden kehittymiselle parempaan päin ja siten välillisesti ehkä Latvian vieroittamisellekin Neuvostoliitosta.

x x
x

Muntersin ja Beckin kohtauksen tuloksista kommunikeaa ei ole julkaistu. Kumpikaan heistä ei myöskään ole antanut siitä haastattelua. Ainakin Latvian lehtien kirjoitukset ovat pysyneet yleisten mutta sangen ystävällisten fraasien puitteissa.

x x
x

Beckin ja Muntersin maljapuheista otettakoon tähän seuraava selostus:

"Am Abend gab Aussenminister Beck ein Diner, auf dem Munters und Beck in freundschaflichem Geist gehaltene Reden wechselten. Hierbei bemerkte der polnische Aussenminister u.a.: Dem erneuerten Polen und dem freien Lettland hat das Schicksal beschieden, in der Aussenpolitik zusammenzuarbeiten. Neben geographischen Bindungen bringen uns bestimmte politische Ideen immer näher. Polen bleibt dem Grundsatz treu, dass das internationale

Vertrauen nur dann erneuert werden kann, wenn alle Staaten zur festen Ueberzeugung gekommen sein werden, dass ein wichtiges Problem, das einen bestimmten Staat interessiert, nur mit Zustimmung und Mitarbeit dieses Staates gelöst werden kann." - W.Munters stellte in seiner Antwortrede eine erfreuliche Analogie des lettischen und polnischen Konzeption in bezug auf ihre Pflichten der internationalen Gemeinschaft gegenüber fest. Er erklärte, dass auch Lettland der Auffassung sei, dass die Interessen eines Staates nicht das Objekt internationaler Verhandlungen sein können ohne seine Mitarbeit und Zustimmung."

Ministeri: Edward Hj. Salin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Talin

21/4 - 1936.

5000—10—35 4261

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 471.

Riia SSA 21 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

18 / 242 Sal. 36.

24/4-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan vuoden raportin No.15

Valtiovarainministeri Ekisin määräys v.a. ulkoministeriksi.

Ministeri: Eduard Hj. Parin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Riia ssa 21 p:nä huhti kuuta 19 36.

18/242 Sal. 36.
24/4-36
5 C16

Asia: Valtiovarainministeri Ekisin määräys v.a. ulkoministeriksi.

Valtiovarainministeri Ekis'ille kuluvan kuun 16 p:nä annettu määräys väliaikaisesti hoitaa myös ulkoministerin salkkua tuli täydellisenä yllätyksenä Riian diplomaattikunnalle samaten kuin kaikille muillekin sivullisille. Ulmaniksen oli kyllä yleisesti arveltu jättävän ulkoministerinpaikan sen jälkeen kun hän oli ottanut hoidettavaksensa Tasavallan Presidentinkin tehtävät. Mutta vaikka tämän johdosta jo pitkät ajat oli aprikoitu, kuka tulisi uudeksi ulkoministeriksi - kuten kerroin raportissani No.8 maaliskuun 14 p:ltä - ei Ekisin nimeä koskaan ollut mainittu. Hänen määräyksensä tietääkin vain asian väliaikaista hätäratkaisua.

Tilanteen selvittämiseksi todettakoon seuraavaa:

1°) Uusi ulkoministeri oli viipymättä määrättävä: kombinatio Tasavallan Presidentti - ministeripresidentti - ulkoministeri yhdessä persoonassa oli mahdoton.

2°) Se laajoissa ja osittain sangen vaikutusvaltaisissakin piireissä jo kauan vallinnut ja aikaa myöten vain lisääntynyt vihamielisyys Muntersia kohtaan, jonka syistä

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

olen aikaisemmissa raporteissa tehnyt selkoa,osoittautui, ulkoministerin paikan täyttämiskysymyksen käydessä ajankohtaiseksi, niin suureksi ja kiivaaksi, että Ulmanis ei uskaltanut (mikä on merkillepantava seikka!) uhmailla sitä ja ajaa läpi omaa tahtoaan nimittää Munters ulkoministeriksi.

3:o) Ulmanis tahtoi kuitenkin mikäli suinkin mahdollista säilyttää ulkoasiain johdon Muntersin käsissä.

4:o) Ulkoministeriksi oli siis saatava henkilö, joka tyytyisi jäämään kaljuunakuvaksi, jättäen ulkopolitiikan todellisen johdon Muntersille. x)

Asian lopullinen ratkaisu tällä tavoin osoittautui, luonnollisesti kyllä, mahdottomaksi kuluvan kuun 17 p:ään mennessä, jona päivänä Ulmanis Tasavallan Presidenttinä ensi kerran otti diplomaattikunnan vastaan, ja jolloin ulkoministerin oli oltava olemassa. Täytyi siis tyytyä asian väliaikaiseen järjestelyyn, määräämällä joku hallituksen jäsen v.a. ulkoministeriksi. Ekis valittiin tällöin, koska useat seikat - kuten hänen ja Muntersin välinen ystävyys, hänen luonteenomaisuutensa, hänen kaikki hänen voimansa ja aikansa vaativat tehtävänsä valtiovarainministerinä, y.m. - tuntuvat ainakin toistaiseksi takaavan ulkoasioiden hoidon Ulmaniksen haluamalla tavalla.

Tämä järjestely on kuitenkin tähdennetty väliaikaiseksi - niinkuin luonnollista on. Mitä sen jälkeen seuraa?

Useimmat virkaveljeni uskovat, että Ulmanis vielä vakavasti toivoo voivansa tehdä Muntersin ulkoministeriksi, voitettuaan, tavalla tai toisella, nyt voitolle päässeen vasta-

---

x) Väitetään että sekä Schumansia että Grosvaldsia olisi pyydetty, mutta että molemmat olisivat kieltäytyneet.

rinnan. Monet luulevatkin Ulmaniksen tässä onnistuvan. Huomioonottaen vallitsevan mielialan ei tästä kuitenkaan saata olla varma, niin toivottavaa kuin se olisikin. Näin ollen tulee itseltään kysyneeksi, miten käy, jos Muntersin tulo ulkoministeriksi lähitulevaisuudessa osoittautuu todella mahdottomaksi?

Koska tuskin löydetään henkilöä, joka suostuu ottamaan vakinaisesti vastaan ulkoministerin paikan, tietäen sen ehtona olevan Muntersin jäämisen ulkopolitiikan todelliseksi johtajaksi ulkoministeriön pääsihteerinä, ja koska toiselta puolen niinikään tuskin Munters suostuu jäämään tavalliseksi pääsihteeriksi virkaansa todella hoitavan ulkoministerin käskynalaisena, täytynee yllä asetettuun kysymykseen vastata toteamalla, että nykyisen väliaikaisen järjestelyn jälkeen, "Muntersin aikakausi" Latvian ulkoasiain johdossa saattaa loppua. Se olisi monessa suhteessa valitettavaa ja vaikeaksi tulee varmasti osoittautumaan löytää Muntersin vertainen kyky.

Arvattavasti joka tapauksessa vielä kuukausia tulee kulumaan nykyisen väliaikaisen järjestelmän merkeissä, ennenkuin lopullinen ratkaisu tapahtuu suuntaan tai toiseen.

Henkilökohtaisesti toivoisin sen kestävän mahdollisimman kauan, sillä olen mitä parhaimmissa ystävyyssuhteissa niin Ekisin kuin Muntersinkin kanssa, sinutellen molempia.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Avustaja Wanne

23/4-1936.

5000—10—35 4261

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 483.

Riia SSA 23 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

19 / 242 Sal. 36.

25/4-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan vuoden raportin No.16, Latvian presidentinvaihdos ja yleinen mielipide.

Ministeri: Eduard Hj Tamm

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Riia ssa 23 p:nä huhti kuuta 19 36.

19 242 Yal. 36.

27/4. 36 2

5 C/6

Asia: Latvian presidentinvaihdos ja yleinen mielipide.

Lähetystö on aikaisemmissa raporteissaan (No.8 maaliskuun 14 ja No. 11 maaliskuun 23 päivältä 1936) selostanut Latvian äskeistä presidentinvaihdosta ja sen poliittista merkitystä. Tässä kannattanee vielä esittää muutamia huomioita äskeisistä juhlallisuuksista ja erinäisiä sanomalehtilausuntoja, jotka kuvaavat täkäläisen yleisen mielipiteen suhtautumista tapahtuneeseen.

Presidentinvaihdos pääsiäislauantaina huhtikuun 11 p:nä antoi aiheen varsin moniin suuriin juhlallisuuksiin. Jo muutamia päiviä aikaisemmin oli apulaissisäministeri Berziņš asettunut ohjaamaan kansakunnan spontaanista kunniaosoitusta uudelle presidentille. Eri järjestöjen, jotka halusivat osallistua kunniaosoituksiin, tuli ilmoittautua asianomaisiin keskusvirastoihin; toimenpide, jolla epäilemättä oli sivutarkoituksena kontrolloida asianomaisten järjestöjen lojaalisuutta systeemiä kohtaan. Tuloksena olikin mittasuhteiltaan varsin suuri juhlakulkue (sanomalehtien mukaan 35,000 henkeä), jonka uusi presidentti otti vastaan linnan edustalla. Kulkueeseen, jonka aloitti yliopisto ylioppilaskuntineen, kuuluivat

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sitten mitä moninaisimmat kulttuurijärjestöt, koulut, yhdistykset ja maaseudulta saapuneet lähetyskunnat. Ennen ohimarssia otti presidentti Ulmanis linnassa vastaan kansalaislähetystön, jonka puolesta yliopiston rehtori J. Auškaps piti hänelle tervehdyspuheen. Presidentin vastauspuheessa kiinnittää huomiota puoleensa sen loppu, jossa hän ilmoittaa ajan lähenevän, jolloin hän voi katsoa kansan hänelle uskoman tehtävän loppuunsuoritetuksi ja luovuttaa valtuutensa "kansan luotettaviin ja lujiin käsiin", siis viittaus siihen, että uuden valtiosäännön valmistuminen lähenee.- Kulkueen keskuudessa ei mieliala muuten, muutamien puolueettomien kertojien tiet tämän mukaan, ollut erityisen korkealla.

x x x

Latvian sanomalehdistö, joka maaliskuun 19 p:nä, jolloin presidentinvaihdosta koskeva laki julkaistiin, oli pysytellyt aivan vaiti, oli sen sijaan huhtikuun 11 p:nä tulvillaan juhlakirjoituksia ja tervehdyksiä. Tyypillisenä sellaisena otettakoon tähän otteita hallitusta lähellä olevan "Rīts" lehden artikkelista saksannoksena:

"Staatspräsident A.Kviesis ist in den vergangenen sechs Jahren, als er sich an der Spitze des Staates befand, Zeuge des Elends eines gegenseitigen Kampfes und des Sieges des Einheitsgeistes geworden. Soweit ihm das irgend möglich war, versuchte er, die Meinungsverschiedenheiten und die Bekämpfung auszugleichen, indem er auf den zerstörenden Einfluss auf den Staatsorganismus hinwies und von Herzen die Erneuerung der Volkseinheit und die Begründung der autoritären Regierung mit dem Ministerpräsidenten K.Ulmanis an der Spitze begrüsste.

Nach Ablauf seiner Vollmacht übergibt er das

Staatspräsidentenamt dem Begründer und Erneuerer des Lettländischen Staates Karlis Ulmanis.

Indem Ministerpräsident Dr.K.Ulmanis auf seinen Schultern die verantwortungsvolle Arbeit der gesamten Regierungsführung trug, hat er, neue Pflichten und Verantwortungen nicht zurückweisend, bewiesen, dass über alles der Name Lettlands zu stellen ist, dessen Stimme die Kraft des höchsten Gesetzes und Befehles ist.

Als unser Volk am meisten zerstört und zerstreut war, war der Präsident der Mann gewesen, der es von neuem zusammenzog und der Nation den Ehrenplatz im unabhängigen Lettländischen Staat zuwies, was er mit seinem und seines Volkes Glauben, seinem Willen und seiner selbstlosen Liebe durchführte. Von diesem Augenblick an ist der Name von Dr.Karlis Ulmanis im lettischen Bewusstsein und im lettischen Gefühl zu einer untrennbaren Einheit mit den Namen Lettlands zusammengeflossen. Deshalb ist nun, wo er auch nach dem Recht menschlichen Gesetzes an die Spitze des Staates getreten ist, ein herrlicher Ausdruck, der geschichtlichen Wahrheiten gegeben worden."

Latvian suurin päivälehti "Jaunakas Zinas" kirjoittaa vielä juhlallisemmin:

"Der erneuerte, geeinte Staat erhält einen Wirt. Es kommt der Führer, um die Führerschaft und das Schicksal des Staates zu übernehmen, dem er selbst den Grund gelegt hat, dem er gegründet und entwickelt hat... Dr. Karl Ulmanis bedeutet die neue Geschichte des erneuerten und geeinten lettischen Volkes. Seht diesen Ausdruck der Treue, der Herzlichkeit, der Ergebenheit! Sein Volk erkennt seine besten Ideale und seine helle Zukunft. Sein Volk erinnert sich seiner Kämpfe und seiner Pflichten. Das, was heute geschieht, ist das völlige Ineinanderfliessen des Volkes mit seinem Führer. Das ist die Bedeutung dieses Tages, an dem Dr.Karl Ulmanis das Amt des Staatspräsidenten übernommen hat: deshalb sind aller Herzen erhoben und jubeln. Er trat in sein höchstes Amt, um den grandiosen völkischen Lichtbau zu Ende zu

zu bauen und ihn in Harmonie, Zweckmässigkeit und Schönheit zu errichten."

Ulmaniksen entisen puolueen, talonpoikaispuolueen, äänenkannattaja "Briva Zeme" omistaa lämpimiä kiitoksen sanoja myös eronneelle presidentti Kviesikselle, jonka persoona muuten pääsiäislauantain juhlissa jäi suuresti varjoon:

"Staatspräsident Albert Kviesis hat selbst das Gesetz verkündet, durch das er seine Vollmachten in die Hände des Mannes legt, dessen Namen jeder echte Lette nur mit Ehrfurcht und höchster Achtung ausspricht. Das zeigt, dass Staatspräsident Albert Kviesis, wie immer, über seine persönlichen Interessen die Worte seines Eides gestellt hat: "Meine ganze Arbeit wird dem Wohle des Volkes gewidmet sein" Die Erfüllung seiner übernommenen Pflichten hat er in seinem ganzen Leben höher als alles andere gestellt, ebenso hoch stellte er sie auch in seiner Präsidentenzeit. Deshalb gehört auch ihm unseres Erneuerten Staates und Volkes ganze Sympathie und höchste Achtung. Sie wird ihn auch auf seinen künftigen Lebenswegen begleiten."

Saksalainen viikkolehti "Rigasche Post", joka on Latviaan lojaalisesti suhtautuvien saksalaisten piirien äänitorvi, päättää pitkän tervehdyskirjoituksensa seuraavasti:

"Es kann keinem Zweifel unterliegen, dass der Staatsführer und seit gestern alleinige Präsident Dr.Karl Ulmanis dieses Vertrauen seines Volkes im weitesten Masse besitzt. Er ist nicht einer, den sein Volk erst jetzt kennenlernen soll, sondern, im Gegenteil, einer, dem das Volk seit langen Jahren kennt und dessen Verdienste um den Staat und um das Volk jeder Einzelne zu würdigen weiss. Ulmanis hat bereits in den kritischen und schicksalsschweren Tagen der Staatsgründung an der Spitze gestanden, er stand all die Jahre, seit der Staat besteht, in vorderster Reihe an weithin sichtbarer Stelle, und stand am Tage der Erneuerung Lettlands erneut an der Spitze. Die hervorragende und einzigartige Stellung im Staate und seinem Volk gegenüber hat er seit dem

15. Mai 1934 nicht mehr verlassen, und der Zustand, der Gestern verfassungsrechtlich eingeführt wurde, hat faktisch ja schon bisher bestanden, d.h. die eigentliche Führung des Staates hat, wie seit heute, so auch bis heute in den Händen des Staatsführers Dr.Karl Ulmanis gelegen.

Der gestrige Ostersonnabend wird ein Marksein in der Geschichte Lettlands bleiben, und es ist selbstverständlich, dass wir Zeitgenossen, die wir ihn miterlebten, auch unsere Hoffnungen und Wünsche daran knüpfen. Wir hoffen und wünschen mit allen unsern Mitbürgern zusammen, dass dieses Ereignis sich zum Segen des Staates Lettland und des lettländischen Volkes auswirken möge. Wir hoffen und wünschen, dass unter der alleinigen Präsidentschaft des Staatsführers Dr.Karl Ulmanis der Wohlstand des Ganzen wie der Einzelnen sich mehre dass die Sicherheit nach aussen wie nach innen sich festige, dass Recht und Gerechtigkeit walten und dass Friede zwischen den Völkern und zwischen den Menschen herrschen möge, jener Friede, von dem gerade in letzter Zeit im Grossen wie im Kleinen so häufig die Rede war, der Friede, den im Grunde alle begehren und dessen Dauerhaftigkeit alle ersehnen.

Gott segne Lettland!".

"Rigasche Rundschau" tass, joka edustaa täkäläisten saksalaisten "hitleriläistä" suuntaa ja elää enemmän tai vähemmän sotajalalla nykyisen latvialaiskansallisen hallitussysteemin kanssa, kirjoittaa presidenttivaihdoksen juriidisista perusteista seuraavasti:

"Die durch das Gesetz vom 19. März getroffene Lösung erscheint als staatsrechtlich logische Folge der Ordnung, die seinerzeit für die Staatspräsidentschaft geschaffen wurde. Es war nämlich damals festgelegt, dass der Präsident der Saeima die Amtspflichten des Staatspräsidenten, im Falle seiner behinderung, wahrzunehmen hat. Da nach den tiefen Umwandlungen des 15.Mai die Rechte des Parlaments auf die Regierung übergegangen sind, so musste jetzt konsequenterweise das Haupt der Regierung, der Ministerpräsident, die Erfüllung der Amtsobliegenheiten des Staatspräsidenten übernehmen und als Oberhaupt an die Spitze des Staates treten. Immerhin muss bemerkt werden, dass das Gesetz vom 19.März die Rechte und Pflichten

eines Staatspräsidenten nicht an das Amt des Ministerpräsidenten schlechthin bindet, sondern diese Befugnisse ausdrücklich in die Hände der Person des Ministerpräsidenten Dr.K.Ulmanis gelegt wurden, wie auch sein Vertreter in dieser Eigenschaft, Kriegsminister General J.Balodis, persönlich genannt ist.

In seiner praktischen Auswirkung bedeutet das Gesetz vom 19. März die Konzentrierung der gesamten politische Gewalt und Staatsrepräsentation in einer Person, nämlich in der des Staatsführers Dr.K.Ulmanis. Nach dem Umbruch des 15 Mai 1934 gingen die legislativen Vollmachten auf das von ihm geführte Kabinett über. Zu der vollziehenden Gewalt, die dem Ministerpräsidenten als solchem eigen ist, gesellen sich nun, in konsequenter Weiterentwicklung des Gedankens einer autoritären Staatsführung, auch die Machtvollkommenheiten der Staatspräsidentschaft.

.....
.....

Diese konzentrierten Machtvollkommenheiten fallen also nun dem Präsidenten Dr.Ulmanis zu. In seiner Hand ist die gesamte, irgend vorstellbare Staatsgewalt vereinigt, womit der autoritäre Staat seine eindeutigste, auf den Staatsführer zugeschnittene Prägung erfahren hat."

ja lopettaa artikkelinsa seuraavalla tavalla:

"Die als Vorbedingung für das Bestehen eines gesonderten Staatspräsidentenamtes genannten Gegebenheiten sind mit den Wandlungen des 15. Mai ideell und praktisch in Fortfall gekommen. Angesichts der Tatsache einer stabilen Regierung bestand nunmehr zunächst keine Notwendigkeit, eine von der verantwortlichen Staatsführung getrennte repräsentative Spitze als Verkörperung des Staatsgedankens zu schaffen. Die weitere Aufgabe des gesonderten Staatspräsidenten, Zufallsbeschlüsse der parlamentarischen Mehrheit zu hemmen, ist ebenfalls Gegenstandslos geworden, denn die Gesetzgebung ist seit dem 15. Mai autoritär. Was nun die Führung der Wehrmacht anbetrifft, so gilt hier das Gleiche. Durch den Fortfall

eines Streites der politischen Parteien ist die bewaffnete Macht des Landes davor gesichert, Instrument eines politischen Meinungsstreites zu werden.

So darf abschliessend festgestellt werden, dass durch die Neuregelung, die heute Wirklichkeit geworden ist, politisch gewertet, nichts preisgegeben wurde, sondern der Gedanke eines autoritären Staates seinen logischen Abschluss erfuhr, indem - bis zur Neuordnung der Verfassung - nun in Personalunion die drei Gewalten vereinigt sind: die des Staatspräsidenten, die legislative und die exekutive Gewalt.

Während diese Zeilen im Druck sind, versammelt sich Bevölkerung Rigas, des ganzen Landes, zu einer grossen Kundgebung. Sie will der Person des Staatsoberhauptes Dr.Karl Ulmanis ihre Huldigung darbringen und sich damit zum Staatsgedanken bekennen."

Sävy on, kuten helposti havaitaan, aivan toisenlainen kuin "Rigasche Postin" kirjoituksessa.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Palin

30/4 - 1936.

5000—10—35 4261

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

20 243 Tal. 36.

2/5. 36.

5 C 16

KIRJELMÄ n:o 520.

Riia SSA 30 P:NÄ huhti KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin No.17, Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden käynti Moskovassa.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Riia ssa 30 p:nä huhti kuuta 19 36.

20 243 Tal. 36.
2/5. 36

Asia: **Baltianmaiden yleisesikunta-päälliköiden käynti Moskovassa.**

5 C/6

Toissapäivänä ilmoitin Ministeriölle puhelimitse, että Latvian yleisesikuntapäällikkö kenraali Hartmanis, kolmen yleisesikuntaupseerin seuraamana, saman päivän iltana lähtisi Moskovaan noin viikon kestävälle vierailulle, ollakseen, Neuvostoliiton yleisesikuntapäällikön kutsusta, läsnä toukokuun 1 p:n juhlallisuuksissa ja tutustuakseen Neuvostoliiton sotalaitokseen.

Samalla ilmoitin saaneeni tietää, että myöskin Viron ja Liettuan yleisesikuntapäälliköt sekä Ranskan sotilasasiamies Baltianmaissa, majuri Ganeval, samanaikaisesti vierailisivat Moskovassa.

Eri tahoilta kokoamieni tietojen perusteella saatan tänään tiedoittaa vielä seuraavaa, joka valaisee asian esihistoriaa ja merkitystä:

Jo viime vuoden toukokuun 1 p:ksi Latvian yleisesikuntapäällikkö kutsuttiin Moskovaan. Tähän kutsuun suhtauduttiin kohteliaan epämääräisesti ja viitattiin siihen, että ennen lopullisen vastauksen antamista olisi asetuttava yhteyteen Viron kanssa. Siihen asia silloin jäi. Ennen pääsiäistä tänä vuonna Neuvostoliiton täkäläinen sotilasasiamies jälleen palasi asiaan. Hänelle vastattiin samalla tavalla kuin viime

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi sotilasviranomaisille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vuonna, ja arveltiin asian tälläkin kertaa jäävän siihen. Suuri oli sen vuoksi hämmästys, kun viime lauantaina Viron sotilasasiamies ilmoitti, että saman päivän iltana Viron yleisesikuntapäällikkö kenraali Reek matkustaisi viikoksi Neuvostoliittoon marsalkka Jegorov'in kutsusta. Viro oli siis asettumatta yhteyteen Latvian kanssa vastaanottanut kutsun, ja vasta samana päivänä, jona matkan piti tapahtua, katsonut syytä olevan ilmoittaa siitä Latvialle. Tästä oltiin täällä sangen yllä tettyjä ja suuttuneitakin, ja muutamia päiviä epäröitiin vakavasti, miten syntyneeseen tilanteeseen olisi suhtauduttava. Loppujen lopuksi katsottiin kuitenkin mahdottomaksi olla noudattamatta Neuvostoliiton kutsua sen jälkeen kuin Viro puolestaan oli vastaanottanut sen. x) - Mitä Liettuaan tulee Neuvostoliitto ei omaaloitteisesti ollut sille esittänyt mitään kutsua. Mutta saatuaan tietää Latvian ja Viron yleisesikuntapäälliköiden matkasta, Liettuan täkäläinen sotilasasiamies eversti Jakutis hankki kutsun Liettuallekin.

Jos asian kulku todella on ollut tämä - eikä minulla ole syytä epäillä ylläolevan selostuksen paikkansapitäväisyyttä - ja jos Muntersin vakuutus, etteivät yleisesikuntien edustajat tule Moskovassa antautumaan mihinkään neuvotteluihin tai mielipiteiden vaihtoon, on totuudenmukainen, Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden nyt tapahtuvaa käyntiä Moskovassa siis ei voine pitää sinä selvänä merkkinä Baltian Entente'n yhteisestä ja vapaaehtoisesta jo tapahtuneesta lopullisesta kallistumisesta Neuvostoliittoon päin, jona sitä ensi silmäyksellä saat-

---

x) Tähän päätökseen myötävaikuttivat varmasti suuressa määrin kannunvalamiset Muntersin äkseettäisen Varsovan-matkan johdosta.

taa olla taipuvainen pitämään.

Päinvastoin luulen - mitä Latviaan tulee -, että sen yleisesikuntapäällikön matka Moskovaan todella ei miellytä hallitusta, ja että hallitus siihen suostui vasta huomattuaan, että Latvia oli joutunut "sisäänmanövreeratuksi" kiusalliseen asemaan, josta muuta ulospääsyä ei luultu olevan olemassa.

Mutta myönnettävä on, että se seikka, että Viro omin päin ja ilman ainakaan näkyväistä pakottavaa syytä noudatti Neuvostoliiton kutsua, on omiaan suuresti hämmästyttämään. Samaten Viron hallituksen tässä menettelyssä ilmenevä kykenemättömyys oikein arvioida asian pro et contra on omiaan huolestuttamaan.

Niinikään täytyy myöntää sen seikan panevan miettimään, että Latvian hallitus harkinnan jälkeen katsoi että, Viron otettua Neuvostoliiton kutsun vastaan, Latvialla ei ollut muita mahdollisuuksia kuin myöskin noudattaa sitä - vaikkakin tietysti hyvin käsitettiin, että kutsun noudattaminen muualla maailmassa tultaisiin tulkitsemaan merkiksi Baltianmaiden avoimesta asettumisesta Saksaa vastaan Neuvostoliiton ja Ranskan puolelle Euroopan valtioiden vastaisessa ryhmittelyssä.-

Joskin tällainen tulkinta vakaumukseni mukaan on väärä, tietävät ylläsanotut tosiseikat kuitenkin vakavaa mementoa kaikille niille mailla, joiden etujen vastaista on, että Neuvostoliitto pääsee määrääväksi tekijäksi Baltianmaissa, jonka "kutsuja" ehdottomasti on noudatettava.

x x

x

Olen yllä koettanut analysoida Baltianmaiden yleis-

esikuntapäälliköiden Moskovan-matkan symptomaattista merkitystä nykytilannetta silmälläpitäen.

Mitkä sen seuraukset vastaisuudessa tulevat olemaan, on vielä ennenaikaista mennä sanomaan. Todettakoon vain, että Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden kutsuminen Moskovaan ja kaikki se, mikä siellä tullaan heille näyttämään Neuvostoliiton sotilaallisesta voimasta, selvästi on rengas niiden painostustoimenpiteiden sarjassa, joiden kohteeksi Baltianmaat ovat joutuneet Ranskan-Neuvostoliiton avunantosopimuksen tultua voimaan, ja joiden tarkoituksena on Baltianmaiden liittäminen Ranskan ja Neuvostoliiton rakentamaan "rauhanjärjestelmään".

Jos mieli estää tätä, vaaditaan niiltä mailta, joiden etujen mukaista se ei olisi, vielä enemmän kuin tähän saakka selvää ja määrätietoista esiintymistä.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Palin

6/5- 1936

5000—10—35 4361

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 560.

Riia SSA 6 P:NÄ touko KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
21 243 Jul. 36.
9/5. 36
5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian Lähetystön kuluvan vuoden raportin No.18, Vielä Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden matkasta Moskovaan.

Ministeri: Edvard Hj. Hain

1o liitettä.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Riia ssa 6 p:nä touko kuuta 1936.

21/245 Sal. 8 36.

9/5. 36

5 C/6

Asia: Vielä Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden matkasta Moskovaan.

Lisäyksenä viime raporttiini arvelen kiinnostavan, että Viron täkäläinen ministeri Menning eilen kertoi minulle kenraali Reek'in täysin omin päin, asettumatta yhteyteen Viron ulkoasiainministeriön kanssa, vastaanottaneen kutsun lähteä Moskovaan. Ministeri Menning väitti Viron ulkoasiainministeriön saaneen tietää kenraali Reek'in päätöksestä siten, että Viron lähettiläs Moskovassa oli sähköttäneet kuulleensa Moskovassa asiasta ja sen vuoksi kysynyt, pitikö tieto paikkansa! Tämä kuulostaa miltei uskomattomalta, mutta Menning väitti tällaisten temppujen kuuluvan kenraali Reekin tapoihin.- Mikäli asian laita todella on ollut näin, osoittaa se selvästi, miten asiain johto on luhistunut Viron ulkoministerin käsistä.

Vielä kiinnostanee, että Latvian armeijan päällikkö kenraali Berķis toissapäivänä kertoi minulle puolestaan vastustaneensa kenraali Hartmanis'in matkaa.

Ministeri: Edward Hj. Palin

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi sotilasvirkamaisille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetyksen raportti n:o 19.

Ministeri Palin

14/5 - 1936.

5000—10—36 4961

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 598.

Riia SSA 14 P:NÄ touko KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

22 243 Pal. 36.

16/5-36

5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-Lähetystön kuluvan **vuoden** raportin No.19, Korporatiivisen valtiojärjestelmän rakentaminen Latviassa. II.

Ministeri: Edvard Hj. Hain

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

22 243 Tal. 36.

Riia ssa 14 p:nä touko kuuta 1936. 14/5-36

Asia: Korporatiivisen valtiojärjestelmän rakentaminen Latviassa II.

5 C16

Riian Lähetystön raportissa n:o 2, viime tammikuun 27 p:ltä, tein selkoa siitä korporatiivisesta järjestelmästä, jolle Ulmanis kaikesta päättäen aikoo rakentaa "uuden Latvian" valtiojärjestyksen johtajaperiaatteen mukaan. Vuoden vaihteessa luotiin tämän järjestelmän pohja, perustamalla kauppa- ja teollisuuskamarin, maatalouskamarin, käsityökamarin ja valtion talousneuvoston. Näiden laitosten organisatiota ja toimintaa koskevien lakien laajakantoisesta merkityksestä poliittisessa, kansallisessa, taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa suhteessa tein seikkaperäisesti selkoa sanotussa raportissani.

Näinä päivinä on otettu uusi askel mainitun korporatiivisen järjestelmän rakentamisessa, perustamalla "työkamarin".

Työkamarin päätehtävänä tulee olemaan palkattujen työntekijäin oikeuksien, etujen ja harrastusten valvominen ja edistäminen sekä lainsäädännön että hallinnon alalla. Mitkä palkatut työntekijät tulevat olemaan edustettuina työkamarissa ja mitkä jo olemassa olevissa käsityö- ja maatalouskamareissa määrää pääministeri yhteisymmärryksessä sosiaali-, maatalous- ja valtiovarainministerin kanssa. Kamarin muodostaa 100 työntekijäin edustajaa ja 50 varamiestä. Pääministeri nimittää ne 3 vuodeksi

---

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kamarin presidentin ehdotuksesta. Jos pääministerin mielestä kamarin presidentin ehdottamat henkilöt eivät ole sopivia, voi hän vaatia toisia ehdokkaita esitettäviksi.

Kamarin tarkoitusperien toteuttamiseksi tulevat sen valvonnan alaisina toimimaan vahvistettujen normaalistatuuttien mukaan perustettavat ammattiyhdistykset. Näitä saa Riiassa olla yksi yhdistys jokaista, sosiaaliministerin määräämää ammattia kohti. Muilla paikkakunnilla saa toimia vain yksi yhteinen yhdistys. Paitsi näitä työkamarin alaisia ja normaalistatuuttien mukaan perustettuja ja toimivia yhdistyksiä Latviassa vastaisuudessa ei saa toimia muita järjestöjä työkamarissa edustettujen työntekijäin oikeuksien ja etujen valvomista ja harrastusten edistämistä varten. Sisäministeri määrää, mitkä olemassa olevat järjestöt tämän mukaan on lakkautettava. Lakkautettavien järjestöjen omaisuus siirtyy työkamarille. Uudet yhdistykset tulevat toimimaan työkamarin tarkan valvonnan ja johdon alaisina. Niiden hallintoelimien kokoonpanoon ja toimintaan kamarilla tulee olemaan ratkaiseva vaikutus.

Kaikilla näillä määräyksillä toteutetaan tietenkin ensi sijassa johtajaperiaatetta. Mutta samalla on niillä myöskin maan vähemmistökansallisuuksia vastaan kohdistuva kärki. Tähän saakka on näet Latviassa toiminut koko joukko kansallisuusperiaatteen nojalle rakennettuja ammattiyhdistyksiä, joiden tarkoituksena on ollut eri vähemmistökansallisuuksiin kuuluvien työläisten koossapitäminen ja johtaminen. Näiden järjestöjen merkitys tässä suhteessa onkin ollut huomattava. Nyt ne tietenkin kaikki joutuvat lakkautettaviksi.

Samaten kuin muilla kamareilla tulee työkamarillakin

olemaan pääkommissionsa, jonka tärkeimpänä tehtävänä on muodostaa muiden kamarien pääkommissioiden kanssa valtion talousneuvosto.

Mitä tulee nyt luodun työkamarin merkitykseen poliittisessa, taloudellisessa, yhteiskunnallisessa ja kansallisessa suhteessa minulla ei ole mitään lisättävä siihen mitä useinmainitussa raportissani n:o 2 huomautin jo olemassa olevien kamarien merkityksestä sanotuissa suhteissa. Niin ollen tässä vain viittaan siihen.

Niin pian kuin saksannos laista työkamarin perustamisesta ja toiminnasta on saatavissa, lähetän sen Ministeriölle.

Ministeri: Edvard Hj. Hjelt

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 20.

Aroustaja Wanne

27/5 - 1936.

5000—12—35—5337

RIIA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 652.

Riia SSA 30 P:NÄ touko KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
24 / 243 Sal. R. 1936.
2/6 - 36 | 9
5 | C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

No.20, Latvian ulkomaankauppa tammi-maaliskuussa 1936 ja Suomen osuus siinä.

Ministeri: Edvard Hj. Hain

10 liitettä.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Riia ssa 30 p:nä touko kuuta 1936.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
24/243 Sal. 1936.
2/6-36 9
5 C16

Asia: Latvian ulkomaankauppa tammi-maaliskuussa 1936 ja Suomen osuus siinä.

Latvian äsken ilmestyneen virallinen ulkomaankauppatilasto osoittaa - vastakohtana edellisten vuosien ensi neljänneksille - vientienemmyyttä, joskin vielä vaatimatonta. Luvut olivat seuraavat (1000 Ls.):

	Vienti	Tuonti	Ylijäämä
1934	14,240	24,721	- 10,481
1935	21,231	27,167	- 5,936
1936	24,363	23,926	+ 437

Vienti osoittaa, kuten havaitaan, jatkuvaa tasaista nousua, tuonti taas viime vuodesta alkaen joltistakin laskua.

x x x

Latvian kauppa Suomen kanssa, jota maaliskuun lopussa solmittu kaupallinen sopimus ei vielä ollut päässyt säännöstelemään, osoittaa samaa meille epäedullista kuvaa kuin aikaisemminkin.- Latvian tuonti Suomesta oli kuluvan vuoden ensi neljänneksen aikana arvoltaan Ls.32.000 (1935 Ls.131,000, 1934 Ls.39.000). Selluloosaa tuotiin 20 tonnia 3,000 latin arvosta, maanviljelyskoneita 4,000 latin ja hienotakeita 1,000

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

arvosta. Loput eli suurin osa tuonnista on kuten ennenkin jätetty erittelemättä.

Latvian vienti Suomeen käsitti tammi-maaliskuussa 1936 seuraavia tavaroita:

	tonnia:	Ls.
Ruista	2,200	117,000
Pellavaa	102	104,000
Radiokoneita	4	30,000
Apilansiemeniä	8	13,000
Pullonkorkkeja	4	12,000
Värejä ja väriaineita	12	4,000
Luu- ja nahkaliimaa	10	3,000
Pellavansiemeniä	10	2,000

Latvian kokonaisvienti Suomeen k.o. aikana oli arvoltaan Ls.297,000 (1935 Ls.44.000, 1934 Ls. 86,000). Viennin kasvu on siis todella huomiota herättävä.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 2 C.

V.a. Asiainhoitaja Waenne

15/7 1936.

8000—6—34 2355

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 777.

Riia SSA 15 P:NÄ heinä KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

25 243/he 36
12/7.36
OSASTO
5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen Ministeriölle toimittaa kuluvan vuoden raporttinsa No.21, Muntersin nimitys ulkoasiainministeriksi.

V.a.Asiainhoitaja:

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Riia ssa 15 p:nä heinä kuuta 1936.

Asia: Muntersin nimitys ulkoasiainministeriksi.

ULKOASIAINMI
25243 fre. 36
17/7.36
5 C16

Eilen, 14. heinäk., tapahtui vihdoin Muntersin kauan odotettu nimitys ulkoasiainministeriksi hallituksen istunnossa, jonne hän oli saapunut tekemään selkoa äskeisestä kuukauden kestäneestä Lontoon - Berlinin - Genèven matkastaan. Muntersin lopetettua selontekonsa oli presidentti Ulmanis ilmoittanut kutsuvansa hänet ulkoasiainministerin paikalle.

Uusi ulkoasiainministeri, joka aina Ulmaniksen diktatuurin alusta alkaen on ollut maan ulkopolitiikan todellinen johtaja ja jonka poliittisia otteita lähetystökin sen vuoksi raporteissaan on useasti joutunut selostamaan, on varsin nuori mies, tätä kirjoittaessa vielä 37-vuotias, ja varsinaiselta opilliselta sivistykseltään kemisti-insinööri. Otettuaan osaa vapaussotaan hän tuli Latvian ulkoasiainministeriön palvelukseen sanomalehtijaoston sihteerinä, Baltianmaiden jaoston päälliköksi 1925, administratiivis-juriidisen osaston päälliköksi 1931 ja ministeriön kansliapäälliköksi 1933.

Muntersin nimitys ei nähtävästikään ole ollut mikään helppo asia Ulmanikselle, jolta kyllä halua siihen ei ole puuttunut. Kuten ministeri Palin lähetystön aikaisemmissa raporteissa on selostanut, ovat Muntersin päävastustajina toi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mineet upseeripiirit, joille varsinkin hänen epäkansallinen syntyperänsä on silmätikkuna. Lisäksi on salainen n.s. perkonkrustilaisoppositio, joka vieläkin näkyy pysyvän hengissä ja jolla on paljonkin kannattajia ylioppilaspiireissä, ottanut yhdeksi tehtäväkseen Muntersin parjaamisen nimettömin kiertokirjein j.n.e. samasta syystä. - Viimemainittua oppositiota Ulmanis ei liene pelännyt, mutta mitä sotilaspiirien vastustukseen tulee, ei liene mikään sattuma, että Muntersin nimitys tapahtui hetimiten sen jälkeen kuin sotaministeri, varapresidentti Balodis oli lähtenyt 2 kuukauden lomalle.

Asiallisesti, Latvian ulkopolitiikan jatkumisen kannalta katsoen, tapahtuneella nimityksellä ei ole mitään merkitystä. Politiikan todellinen johtaja vain tulee sen muodolliseksikin johtajaksi, mikä sinänsä on aivan loogillista ja ymmärrettävää asiainmenoa. Tulevaisuus näyttää sen sijaan, onko Ulmanis tehnyt viisaasti uhmatessaan niin laajalle levinnyttä ja voimakasta oppositiota kuin Muntersin jutussa esiintynyt. Ulkopuolinen tarkastelija ei ole voimut tulla siitä oikein vakuutetuksi.

V. a. Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Palin

18/9 1936

5000—10—35 4261

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 893.

Riia SSA 18 P:NÄ syys KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIA...

26 / 244 Sal. D 36

21/9-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen Ministeriölle toimittaa kuluvan vuoden raporttinsa

N:o 22, Latvian sisäpoliittinen tilanne ja ulkopoliittiset suhteet tällä haavaa.

M i n i s t e r i : Edward Hj Parin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Riia ssa 18 p:nä syys kuuta 1936.

26/244 Sal. 8. 36.
21/9-36.
S C16

Asia: Latvian sisäpoliittinen tilanne ja ulkopoliittiset suhteet tällä haavaa.

Palattuani tämän kuun alussa lomaltani oli minulla – Lähetystön avustajan sairauden ja Lähetystön kanslistin samanaikaisen poissaolon johdosta – vasta viime päivinä, saatuani avukseni Ministeriöstä v.t. kanslistin, tilaisuus käydä haastattelemassa ulkoministeri MUNTERSia ja ulkomaalaisia virkaveljiäni saadakseni tietoja Latvian sisäpoliittisen tilanteen ja sen ulkopoliittisten suhteiden viimaaikaisesta kehityksestä. Yritän tässä tehdä lyhyen yhteenvedon eri keskusteluissani saamistani vaikutelmista.

I. Sisäpoliittinen tilanne.

Viime talvena ja keväänä leimasi Latvian sisäpoliittiset olot se vastakohtaisuussuhde, joka vallitsi toiselta puolen ULMANIKSEN ja hänen ympärillään olevien miesten, toiselta puolen eräiden olojen kehitykseen tyytymättömien upseeripiirien välillä[x)], joiden äänitorveksi vapaussodan yli-

---

x) Kts. rap. n:o 11 v. 1936.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päällikkö, suurta kansansuosiota nauttiva nykyinen sotaministeri BALODIS oli antautunut. Ajoittain tämä vastakohtaisuussuhde näytti kasvavan ULMANIKSEN johtaja-asemaa suorastaan uhkaavaksi. Niin kauan kuin ULMANIS oli vain pääministeri, oli sotaministeri BALODIKSELLA suuret mahdollisuudet saada näkökohtansa huomioonotetuksi ja tahtonsa läpiajetuksi vastoin ULMANISta sen vaikutusvallan avulla, mikä hänellä oli presidentti KVIESISiin, ja kiitos sen nurjamielisyyden, mitä tämä yhä kasvavassa määrin tunsi ULMANISta kohtaan. Esimerkkinä muistutettakoon vain siitä, miten ULMANIKSEN ei onnistunut saada MUNTERSia nimitetyksi ulkoministeriksi[x]. Mutta ULMANIKSEN tultua myöskin valtion presidentiksi hävisivät tietenkin BALODIKSEN mahdollisuudet tehokkaasti vastustaa ULMANIKSEN suunnitelmia ja edesottamuksia. Paljon "pehmeämpänä" luonteena kuin ULMANIS onkin BALODIS, tuntien voimattomuutensa, nyt tehnyt sovinnon ULMANIKSEN kanssa ja luopunut vastustusasemastaan ainakin useimmissa niistä kysymyksistä, joissa he aikaisemmin olivat eri mieltä. Esimerkkinä tästä mainittakoon MUNTERSin äskeinen nimitys ulkoministeriksi.

BALODIKSEN kanssa tapahtuneen sovinnon kautta ULMANIKSEN asema on tietenkin vahvistunut, koska se vastustus ja arvostelu, mikä BALODIKSEN välityksellä armeijan taholta usein kohdistui ULMANIKSEEN, kuten sanottu, ei ollut hänelle vaaraton. Kuinka kestävä tämä sovinto tulee olemaan, on toi -

---

x) Kts. rap. n:o 8 ja 15 v. 1936.

nen asia. Joka tapauksessa se nyt on olemassa. Ja jos - kin tyytymättömyyttä ULMANIKSEEN eräissä upseeripiireissä edelleen tunnetaan, se ei merkinne paljon, kun näillä piireillä ei enää ole BALODISta kilpenään ja äänitorvenaan. Ja vastapainona tälle muutamien armeijaupseerien taholla vallitsevalle epämääräiselle tyytymättömyydelle on sitä paitsi huomioonotettava se vilpitön ja ehdoton kannatus, mikä ULMANIKSELLA on suojeluskuntien ja muiden sotilaallisesti organisoitujen järjestöjen keskuudessa, joiden korkeimmaksi päälliköksi hän kesän kuluessa on tullut.

Sosialistien ja kommunistien taholta uuden regimen alkuaikoina luonnollisesti ilmennyt vastustus tuntuu aikaa myöten käyneen suhteellisen vaarattomaksi, epäilemättä suureksi osaksi valtiollisen poliisin kovakouraisten menettelytapojen avulla, mutta - etenkin viime aikoina - myöskin sen kautta, että hallitus todella on tehnyt paljon työläisten olojen parantamiseksi ja useimmissa työriidoissa asettunut heidän puolelleen, siten vähitellen voittaen työläispiirien luottamusta.

Mitä siihen oppositioon tulee, joka uuden järjestelmän koko aikana on ollut havaittavissa aitokansallisissa perkonkrustilaispiireissä, ja jonka syistä aikaisemmin olen tehnyt selkoa, kehitys ei ole ollut yhtä suotuisa. Näiden piirien taholta kuulee edelleen peittelemätöntä arvostelua ja häikäilemättömiä syytöksiä ja uhkauksia ULMANISta ja hänen miehiään kohtaan. Mutta mitään vakavaa vaaraa tämä op-

positio silti tuskin tietää.

Näin ollen yleinen käsitys, että kesäkuukausien kuluessa ULMANIKSEN asema lähinnä on vahvistunut, tuntuu todella olevan paikkansapitävä.

Tähän tulokseen maan taloudellisen tilan paraneminen on tietenkin osaltaan myötävaikuttanut. Täällä eletään nyt eräänlaista korkeasuhdannetta. Kauppatase on muodostunut vientivoittoiseksi, valtion tulot ja käytettävissä olevat varat ovat huomattavasti lisääntyneet, Latvian Pankin valuuttavarasto on kasvanut kaksinkertaiseksi, pankeilla on runsaasti vapaata rahaa, rakennustoiminta on silmiinpistävän vilkasta j.n.e. Mutta silmiään ei voi ummistaa siltä tosiseikalta, että Latvian talouselämän pohja edelleen on keinotekoinen, kuten kaupallisissa tiedoituksissa aikaisemmin olen korostanut. Tästä syystä mitään varmuutta tulevaisuuden kehitykseen nähden ei suinkaan ole olemassa.

Mitä tulee suureen kysymykseen siitä valtiomuodosta, jota ULMANIS valmistaa Latvialle annettavaksi nykyisen ylimenokauden jälkeen, ja jonka kysymyksen eri vaiheista vuoden kuluessa olen jatkuvasti tiedoittanut, on todettava, että kesän aikana mitään edistysaskelta ei ole tehty. Tänä vuonna perustetut neljä taloudellista kamaria on työskennellyt vain juoksevien asioiden rajoissa. Valtion talousneuvostoa ei vielä kertaakaan ole kutsuttu koolle. Tärkeän viidennen kamarin, "kulttuurika-

marin" luominen on edelleen tulevaisuuden peitossa. Tuntuu siltä, että vielä saadaan ehkä pitkältäkin odottaa hahmotellun korporatiivisen kansanedustusjärjestelmän loppuunrakentamista ja käytäntöönottamista niissäkin vaatimattomissa puitteissa, jotka sille tuntuu suunnitellun[x]. Siihen saakka ULMANIS jatkanee nykyisessä muodossaan henkilökohtaista aitoautoritääristä komentoaan, johdonmukaisesti toteuttaen laajaa ohjelmaansa maan valtiollisen, yhteiskunnallisen ja taloudellisen elämän eri aloilla.

II. Ulkopoliittiset suhteet.

Kysyessäni ulkoministeri MUNTERSilta Baltian Ententen viimeaikaista kehitystä hän vastasi tavalla, joka melkoisesti poikkesi hänen aikaisemmista lausunnoistaan tästä hänen "lempilapsestaan".

Kannattanee toistaa hänen sanojaan muistiinpanojeni mukaan:

"Ja, was soll ich sagen? Mit Estland, dass heisst, mit dem alten Akel ist es nicht leicht, weder für mich noch für Lozoraitis. Besonders hat er die Lithauer verärgert. Unerfreulich ist auch der Nepotismus, der sich jetzt in Estland breit macht. Alte Mitarbeiter, zu denen wir enge Beziehungen und Vertrauen hatten, werden von ihren Posten entfernt und von Leuten

---

x) Kts. rap. n:o 2 ja 19 v. 1936.

ersetzt die in Verwandtschaftsverhältnissen zu den hohen Herren stehen. - Aber auch mit den Lithauern ist es schwer. Die sollten nun wirklich einmal einsehen, dass es mit Vilna und Polen nicht so weiter geht. Die müssten unbedingt mal etwas Positives tun. Aber dazu scheint die jetzige Regierung nicht fähig zu sein. Die ist viel zu schwach. Jetzt scheint sie sich ganz totgelaufen zu haben mit der Schöpfung des neuen Parlaments. Will man autoritär regieren, so muss man es auch konsekvent tun. Aber ein Parlament durch so genannte freie Wahlen ins Leben zu rufen, das dann autoritär manipuliert werden soll - das geht nicht! Es wird nur Schwierigkeiten hervorrufen und die Regierung weiter schwächen.

Alles dieses ist sehr bedauerlich."

Baltian maista MUNTERSilla siis tällä kertaa ei ollut muuta lausuttavana kuin epäsuopeata arvostelua. Ei sanaakaan Baltian Ententen merkityksestä tai yhteistyön kehityksestä.

Latvian suhteista Puolaan MUNTERSin sanat olivat melko lämpimämmät. Siis nekin toisenlaiset kuin aikaisemmin. Hän suorastaan tehosti Latvian ja Puolan välien kehittyneen erikoisen tyydyttävästi, alleviivaten niitä tähän saakka häirinneitten raja- ja vähemmistökysymysten tulleen joko lopullisesti ratkaistuiksi tai muuten päiväjärjestyksestä poistetuiksi suureksi osaksi kiitos ministeri CHARWATin toiminnan!

Latvian suhteista Neuvostoliittoon ja Saksaan kesän kuluessa ei ainakaan ulkopuolisen todettavissa olevia muutoksia ole tapahtunut. MUNTERSin puhuessa näistä suhteista olin kuitenkin havaitsevinani toiselta puolen suurempaa pidättyväisyyttä Neuvostoliittoa kohtaan, kuin mitä viime aikoina olin tottunut hänen taholtaan huomaamaan, toiselta puolen pienempää epäluuloisuutta ja epäsuopeutta Saksaa kohtaan. - Mainitessani tästä muutamille virkaveljilleni he sanoivat huomanneensa samaa.

Mitä muuten tulee viimeaikaisiin tapahtumiin Neuvostoliitossa, ollaan Riian diplomaattipiireissä yleensä taipuvaisia pitämään niitä entisiä samantapaisia ilmiöitä vakavampina oireina sikäläisten olojen kehityksestä kärjistymiseen päin.

Kysyessäni MUNTERSilta pitivätkö tiedot paikkansa, että Saksa olisi Liettualle ehdottanut hyökkäämättömyyssopimuksen solmimista, ja että Liettua tässä asiassa olisi ottanut yhteyden Latvian kanssa, MUNTERS kielsi tämän. Hän lisäsi kuitenkin merkkien viittaavan siihen, että Saksa valmistelee jonkinlaista esitystä siihen suuntaan.

Latvian suhteista Englantiin, Ranskaan ja Italiaan ei mitään erikoista ole mainittavana.

Latvian väleistä Skandinaviaan huomautettakoon se symptomaattinen seikka, että kesän kuluessa loppujen lopuksi päätettiin antaa Kegumsin suurvoimalaitoksen rakentaminen ruotsalaiselle toiminimelle.

Suomen ja Latvian välisistä suhteista tulkoon tällä kertaa vain todetuksi, että ulkoministeri HACKZELLin viimekeväisen vierailun edulliset vaikutukset edelleen ovat havaittavissa.

Mitä lopuksi tulee Latvian ehdokkuuteen Kansainliiton Neuvostoon, MUNTERS lausunnoissaan siitä oli pidättyväinen, mutta kuitenkin optimistinen.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetyksen raportti n:o 23.

Ministeri Palin

7/10 1936

5000—10—35 4261

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

27 244 Pal. 36.
3/10-36
5 C 16

KIRJELMÄ n:o 939.

Riia SSA 1 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen Ministeriölle toimittaa kuluvan vuoden raporttinsa

n:o 23, Latin devalvointi.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Riia ssa 1 p:nä loka kuuta 19 36.

Asia: Latin devalvointi.

27 244 Sal. 36.
7/10-36
5 C 16

Kuten viime kuun 28 päivänä Ministeriölle sähkötin, Latvian hallitus oli sinä päivänä päättänyt devalvoida latin n. 60 %:lla, lukien seuraavan päivän aamusta kello 6. Asiasta julkaistun lain mukaan sidotaan latti Englannin puntaan siten, että 1 Ls. vastaa 0.0396487 osaa Englannin punnasta, mikä tietää, että 1 £:sta on maksettava 25 Ls 22 sant.x) Lattia aiotaan pitää tässä suhteessa puntaan riippumatta siitä, miten punnan kurssi ehkä tulee vaihtelemaan verrattuna kultaan tai muihin valuuttoihin.

Valtiovarainministeri selitti minulle latin devalvoinnin käyneen aivan välttämättömäksi Ranskan ja Sveitsin frangin tultua devalvoiduiksi. Hän tuntui kiinnittävän melko suuria toiveita tämän toimenpiteen onnellisiin seurauksiin Latvian viennin elvyttämiseen ja maan rahallisen ja taloudellisen aseman paranemiseen nähden.

Epäilemättä tähänastista tilannetta ei missään tapauk-

---

x) Tähänastinen kurssi on ollut 1 £ = 15 Ls 50 sant.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sessa olisi enää kauan voitu jatkaa. Onhan latin virallisen kurssin ylläpitämiseksi ollut pakko ryhtyä yhä komplisoitumpiin, keinotekoisempiin toimenpiteisiin, jotta maan vienti ei samalla täysin tyrehtyisi. Muistutettakoon tässä vain niistä erilaisista vienti- ja tuontivaluuttaklausuuleista, joihin ulkomaankaupassa oli käynyt välttämättömäksi turvautua, ja niistä kolmesta à neljästä eri, päivä päivältä vaihtelevasta kurssista, joiden mukaan ulkomaanvaluuttaa oli lateilla ostettava, riippuen siitä, mihin tarkoitukseen valuutta oli käytettävä. Muistutettakoon vielä niistä suurista lisämaksuista, jotka valtion on täytynyt suorittaa maanviljelijöille heidän eri tuotteistaan tuotantokustannusten ja maailmanmarkkinahintojen eroavaisuuden johdosta, ja jotka aikaa myöten yhä huolestuttavammassa määrin rasittivat valtion menoarviota. Varmalta taholta saamieni tietojen mukaan Latvian hallitus jo kauan odotti sopivaa tilaisuutta latin devalvoimiseksi. Ranskan frangin devalvointi tarjosi tietenkin tämän tilaisuuden.

Toistaiseksi on latin devalvointi maassa otettu vastaan suhteellisen rauhallisesti - viejäin, laivanvarustajain y.m. taholla se on luonnollisesti herättänyt suurta tyytyväisyyttäkin. Sanottavaa paniikkia ei ainakaan näinä ensimmäisinä päivinä ole ollut havaittavissa enemmän tallettajien kuin kuluttajienkaan keskuudessa, joskin ulosotot pankeista ja ostot eräistä myymälöistä viime päivinä lienevät olleet tavallista jossain määrin suurempia.

Mitkä latin devalvoinnin seuraukset ajan pitkään tulevat olemaan, on kuitenkin vielä ennenaikaista mennä sanomaan. Devalvoinnin suuruus - yli 60 % - tuntuu arveluttavalta. Mutta ylläpitämällä ulkomaankaupan ja valuuttakaupan tähänastista jyrkkää säännöstelyä hallitus toivoo voivansa hallita tilannetta ja johtaa kehitystä toivomustensa mukaisesti. Nähtäväksi jää, tuleeko tämä onnistumaan. Todettakoon toistaiseksi vain, että kaksi tuntia sen jälkeen kuin devalvoimispäätös oli tullut tunnetuksi, latti "mustassa pörssissä" laski siinä määrin, että 1 Englannin punnasta oli maksettava yli 30 lattia. Ja hintojen noususta on ainakin sikäli jo ilmennyt oireita, että talonpojat joko eivät ollenkaan myy viljaansa tai sitten vain hintaan, joka melkoisesti ylittää vahvistetun kiinteän hinnan. Eräs myllynomistaja, jonka toissapäivänä täytyi ostaa vehnää, kertoi minulle, että hänen piti maksaa tonnista 185 :- Ls pro 160:- Ls, mikä on vehnän kiinteä hinta.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Palin

RIIA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Lentopostitse.

KIRJELMÄ n:o 945.

27/244 Tel. 36

Riia SSA 2 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

2/10-36

VIITTAUS: Riian - lähetystö N

1 P:NÄ loka KUUTA 19 36 P:TTY rap. n:o 23.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Oikaisu Riian - lähetystön raporttiin n:o 23 (liitettävä raporttiin).

Pyydän kunnioittaen sikäli saada korjata Lähetystön yllämainittua raporttia, että latin devalvointi tietää n. 40 % eikä 60 %, kuten erehdyksestä tuli kirjoitetuksi. Se käy selville niistä numeroista, jotka raportissa esitettiin latin uudesta ja vanhasta kurssista.

Latin arvo verrattuna Englannin puntaan on nyt 60 % sen entisestä arvosta.

Ministeri: Edvard Hj. Hjelt

UE 3: A 4.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Talin

5/10 1936.

5000—12—35—5387

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 953.

Riia SSA 5 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

28 / 244 Sal: 36.

7/10-36

5 C 16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen toimittaa ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa n:o 24, Latvian ulkomaankauppa 1936 vuoden ensi puoliskolla.

M i n i s t e r i : Eduard Hj Parin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ~~Salainen~~.

RAPORTTI n:o 24.

Riia ssa 5 p:nä loka kuuta 19 36.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
28 244 Sal:D 36.
7/10-36
5 C16

Asia: Latvian ulkomaankauppa 1936 vuoden ensi puoliskolla.

Äskettäin julkaistut lopulliset numerot Latvian ulkomaankaupasta kuluvan vuoden ensi puoliskolla osoittavat huomattavaa parannusta edellisiin vuosiin verrattuina. Kauppataseen oltua viime vuosien vastaavana aikana aina enemmän tai vähemmän passiivinen on se nyt muuttunut aktiiviseksi. Mitä paljousmääriin tulee, on niin hyvin vienti kuin tuonti pysynyt suunnilleen samanlaisena kuin viime vuonna, mutta arvomääriin nähden on vienti suuresti kasvanut, ja tuonti hiukan vähentynyt. Numerot käyvät allaolevasta asetelmasta ilmi.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	Milj. Ls.	Tonnia	Milj. Ls.
Vienti	473.610	45.7	472.581	53.5
Tuonti	471.391	53.1	477.225	52.2
Tase		- 7.5		+1.3

V i e n t i

Seuraava asetelma antaa kuvan Latvian viennin kehi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tyksestä tämän vuoden ensi puoliskolla verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Eläviä eläimiä (kpl.)	37	1	44.630	4.484
Ravintoaineita	72.264	12.983	64.864	14.798
Raaka-aineita ja puolivalmisteita	370.176	23.305	365.463	23.534
Valmiita tuotteita	31.490	9.433	34.569	10.676

Suurta kasvua osoittaa <u>elävien eläinten</u> vienti. Viime vuoden vastaavana aikana ei viety sikoja ollenkaan. Tänä vuonna nousi niiden vienti 4.4 milj. arvoiseksi.

<u>Ravintoaineiden</u> vienti osoittaa paljoudeltaan laskua, mutta arvoltaan nousua. Mitä tähän ryhmään kuuluviin eri tuotteisiin tulee, kasvoi seuraavien maataloustuotteiden vienti:

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Voita	7.276	7.100	4.368	9.100
Pekonia	792	800	955	1.000
Pellavaa	4.700	4.900	5.450	5.200

Laskua osoitti sitä vastoin seuraavien maataloustuotteiden vienti:

	I puolivuotiskausi 1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Ruista	39.815	2.674	33.760	1.947
Vehnää	10.874	678	1.553	98
Pellavansiemeniä	2.210	605	1.151	308
Apilan "	1.834	2.574	476	713

Mitä ryhmään raaka-aineet ja puolivalmisteet tulee, nousi useimpien tavaroiden vienti niin arvoltaan kuin paljoudeltaan, kuten allaoleva asetelma osoittaa.

	I puolivuotiskausi 1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Puutavaroita	318.991	12.900	304.443	13.900
Faneeria	21.499	4.800	21.496	4.900
Selluloosaa	1.229	134	1.980	205
Tulitikkusäleitä	2.187	564	2.413	621
Vuotia ja nahkoja	473	1.300	727	2.400

Laskua osoitti kipsin vienti 125.000 latista 121.000 lattiin.

Valmiiden tuotteiden vienti Latviasta ei yleensä ole suuri. Joka tapauksessa se tämän vuoden ensi puoliskolla oli kasvanut, mitä seuraava asetelma valaisee.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls	Tonnia	1000 Ls.
Paperia ja pahvia	5.123	1.047	5.761	1.210
Tekstiili-tuotteita	710	1.707	953	2.073
Värejä	388	192	583	211
Koneita	164	120	147	136
Kumijalkineita	27	84	46	99
Erin. metalli-tuotteita	28	67	31	53

Tulitikkuja ei tänä vuonna ollenkaan viety. Viime vuoden ensi puoliskolla vietiin niitä 150 tonnia arv. 75.000 Ls.

T u o n t i

Seuraava asetelma antaa kuvan Latvian tuonnin kehityksestä I puolivuotiskautena 1936 verrattuna samaan aikaan viime vuonna.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Eläviä eläimiä (kpl)	1.997	512	2.589	755
Ravintoaineita	21.913	2.426	21.484	2.909
Raaka-aineita ja puolivalmis-teita	404.704	22.190	419.245	21.892
Valmiita tuot-teita	43.717	27.786	35.353	26.468

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls	Tonnia	1000 Ls.
Paperia ja pahvia	5.123	1.047	5.761	1.210
Tekstiili-tuotteita	710	1.707	953	2.073
Värejä	388	192	583	211
Koneita	164	120	147	136
Kumijalkineita	27	84	46	99
Erin. metalli-tuotteita	28	67	31	53

Tulitikkuja ei tänä vuonna ollenkaan viety. Viime vuoden ensi puoliskolla vietiin niitä 150 tonnia arv. 75.000 Ls.

T u o n t i

Seuraava asetelma antaa kuvan Latvian tuonnin kehityksestä I puolivuotiskautena 1936 verrattuna samaan aikaan viime vuonna.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Eläviä eläimiä (kpl)	1.997	512	2.589	755
Ravintoaineita	21.913	2.426	21.484	2.909
Raaka-aineita ja puolivalmis-teita	404.704	22.190	419.245	21.892
Valmiita tuot-teita	43.717	27.786	35.353	26.468

Suuria muutoksia siis tuonnissa ei ole tapahtunut. Suhteellisesti osoittaa elävien eläinten tuonti suurinta kasvua.

Ravintoaineista kasvoi eräiden tavaroiden tuonti toisten tuonnin vähentyessä, kuten käy selville allaolevasta asetelmasta.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Riisiä	248	41	286	50
Hedelmiä ja marjoja	1.596	948	2.952	1.308
Kahvia	40	55	69	83
Appelsiinejä	714	504	2.026	813
Sitruunoita	398	178	358	163
Muita hedelmiä	283	143	427	254
Sillejä	3.175	560	2.597	506
Kakaota	285	136	249	107
Suolaa	15.785	311	13.432	284

Sokeria ei tuotu olienkaan.

Raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuontia valaisevat allaolevat asetelmat.

Lisäystä osoittaa seuraavien tavaroiden tuonti:

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Kivihiiliä	249.320	3.511	276.694	4.138

Suuria muutoksia siis tuonnissa ei ole tapahtunut. Suhteellisesti osoittaa elävien eläinten tuonti suurinta kasvua.

Ravintoaineista kasvoi eräiden tavaroiden tuonti toisten tuonnin vähentyessä, kuten käy selville allaolevasta asetelmasta.

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Riisiä	248	41	286	50
Hedelmiä ja marjoja	1.596	948	2.952	1.308
Kahvia	40	55	69	83
Appelsiinejä	714	504	2.026	813
Sitruunoita	398	178	358	163
Muita hedelmiä	283	143	427	254
Sillejä	3.175	560	2.597	506
Kakaota	285	136	249	107
Suolaa	15.785	311	13.432	284

Sokeria ei tuotu olienkaan.

Raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuontia valaisevat allaolevat asetelmat.

Lisäystä osoittaa seuraavien tavaroiden tuonti:

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Kivihiiliä	249.320	3.511	276.694	4.138

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Bensiiniä	2.025	283	2.810	434
Raakakumia	255	239	301	320
Fosforiittia	18.919	587	23.559	837
Raakatupakkaa	489	1.211	492	1.226

Vähennystä taasen osoittaa seuraavien tavaroiden tuonti:

I puolivuotiskausi

	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Vuotia ja nahkoja	759	1.279	529	1.248
Selluloosaa	408	66	346	37
Puuvillaa, raakaa	2.653	3.021	2.210	2.399
Villaa, raakaa	243	661	232	766
Lyijyä	1.129	205	638	177
Naftaa	3.983	276	272	14
Petroolia	11.377	574	7.899	471
Keinot. lannoitusaineita	43.548	3.874	33.702	3.149
Metalleja	19.545	4.002	12.695	2.859

Valmiiden tuotteiden tuonnista esitettäköön seuraavat asetelmat:

Lisäystä osoittaa allalueteltujen tavaroiden tuonti:

	I puolivuotiskausi			
	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Paperia ja pahvia	257	356	269	354
Tekstiilituotteita	1.571	7.049	1.859	7.012
Maatalouskoneita	1.318	1.310	1.929	1.709
Teollisuuskoneita	1.171	2.424	1.581	3.210
Kaseinia	268	132	278	136

Vähennystä osoittaa seuraavien tavaroiden tuonti:

	I puolivuotiskausi			
	1935		1936	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Sähkökoneita	261	1.189	241	1.052
Värejä	417	1.130	223	885
Lääkkeitä	7	321	5	262

x x
x

Yleisenä huomautuksena tulkoon todetuksi, että Latviassa vallitseva ulkomaankaupan ja valuuttakaupan jyrkkä säännöstely on selvästi leimannut kuluvan vuoden ensi puoliskon kauppavaihtoa. Virallisilla tahoilla ollaan siihen tyytyväisiä ja katsotaan joltisellakin op-

timismilla tulevaisuutta, etenkin nyt latin tultua de - valvoiduksi. Toisen puolivuotiskauden katsauksessa tämän toimenpiteen jälkiä luonnollisesti tulee olemaan havaittavissa.

x x

x

Seuraavassa raportissa olen tekevä selkoa Suomen osuudesta Latvian ulkomaankaupassa kuluvan vuoden ensi puoliskolla sekä Latvian kauppavaihdosta sen tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa samana aikana.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Palin

8/10 1936.

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 967.

Riia SSA 8 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen toimittaa Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa n:o 25, Suomen ja Latvian välinen kauppa - vaihto 1936 vuoden ensi puoliskolla.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ~~Seloinen~~.

RAPORTTI n:o 25.

Riia ssa 8 p:nä loka kuuta 1936.

29 2y4 Sal. 36.
10/10-36
5 C 16

Asia: Suomen ja Latvian välinen kauppavaihto 1936 vuoden ensi puoliskolla.

Latvian äsken julkaistun ulkomaankauppatilaston mukaan nousi Suomen ja Latvian välinen kauppavaihto kuluvan vuoden ensi puoliskolla seuraaviin määriin verrattuna viime vuoden samaan aikaan:

	Tuonti Suomesta		Vienti Suomeen	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
1. puolivuotiskausi				
1936	424	116	30.512	1.910
1935	2.373	195	4.478	160

Kuten tästä asetelmasta huomaa, on kehitys Suomen kannalta ollut aikkea muuta kuin tyydyttävä. Tuonti Suomesta on huomattavasti supistunut niin hyvin paljoudeltaan kuin arvoltaan, sillä välin kuin Latvian vienti Suomeen on mitä suurimmassa määrin lisääntynyt, johtaen kauppataseen huomattavaan aktiivisuuteen Latvian hyväksi (1.750.000 Ls. = 30/6 kurssiin n. 26.250.000 Smk.). Suomen tilaston numerot ovat seuraavat:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

	Vienti Latviaan		Tuonti Latviasta	
	Myyntimaan mukaan	Kulutusmaan mukaan	Ostomaan mukaan	Alkuperä - maan mukaan
1.puolivuotis-kausi				
1936	2534o41 Smk.	2524320 Smk.	35857431 Smk.	38923225 Smk.
1935	1703217 "	1721617 "	3763736 "	4822539 "

Nämä numerot eroavat sikäli latvialaisista, että niiden mukaan Suomen vienti ei olisi laskenut, vaan jossain määrin lisääntynyt. Mutta mitä tulee Latvian viennin suureen kasvuun ja kauppataseen aktiivisuuteen Latvian hyväksi, ne antavat saman kuvan kuin latvialainen tilasto, joskaan itse numerot, kuten tavallisesti, eivät lyö yhteen.

Latvian tilaston erittelyn mukaan tuonti Suomesta käsitti seuraavat tavarat:

1. puolivuotiskausi	1936		1935	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Selluloosaa	20	3	259	44
Paperia	11	7	20	14
Maatalouskoneita ja työkaluja	4	13	5	14
Teollisuuskoneita	12	28	-	-
Veitsiä	-	2	-	1
Tarkemmin mainitsemattomia tavaroita	377	63	2089	122

Tämän erittelyn ylimalkaisuuden johdosta ja erittäin katsoen siihen, että "tarkemmin mainitsemattomien tavaroiden" ryhmä muodostaa suurimman osan viennistämme, yksityiskohtaisempia johtopäätöksiä kauppavaihtomme kehityksestä ei sen avulla voida

tehdä. Niinpä siitä ei näy, missä määrin viime maaliskuun 28 p:nä tehdyssä kaupallisessa sopimuksessa myönnettyjä kiintiöitä on tullut käytetyksi. Myöskään ei tästä erittelystä käy selville missä määrin kertomusaikana Suomesta ehkä vietiin Latviaan sotatarpeita, joita sanotun kaupallisen sopimuksen asettama tasapainovaatimus ei koske.

Tuontimme Latviasta käsitti Latvian tilaston mukaan seuraavat tavarat:

1. puolivuotiskausi	1936		1935	
	Tonnia	1000 Ls.	Tonnia	1000 Ls.
Ruista	25.553	1.487	-	-
Pellavansiemeniä	10	2	-	-
Apilansiemeniä	8	13	7	16
Pellavaa	203	187	-	-
Kipsiä	1.900	10	2.678	19
Luujauhoa	199	11	-	-
Pullonkorkkeja	6	18	9	25
Pellavalankaa	3	6	-	-
Radiokoneita	4	33	-	-
Luu- ja nahkaliimaa	12	3	47	13
Kumijalkineita	-	-	-	1
Värejä ja väriaineita	40	17	28	13
Tarkemmin mainitsemattomia tavaroita	2.574	123	1.709	73

Tässäkin erittelyssä "tarkemmin mainitsemattomat tavarat" muodostavat suurehkon ryhmän. Suurimman osan tuonnistamme muo-

dostaa kuitenkin ruis, jota kaupallisen sopimuksemme tasapai-
novaatimus ei koske. Mutta ruistakin lukuunottamatta muiden
Suomeen vietyjen latvialaisten tavaroiden arvo ylittää siksi
huomattavasti meidän kokonaisvientimme Latviaan, että täytyy
todeta, ettei kaupallinen sopimuksemme ainakaan sen vuosinel-
jänneksen aikana, jonka se 30/6 oli ollut voimassa, ollut
~~suuresti~~ onnistunut kehittämään kauppavaihtoamme Latvian kans-
sa kannaltamme tyydyttävämmäksi kuin aikaisemmin.

Ministeri: Edvard Hj. Procopé

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Palin

10/10 1936.

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 985.

R i i a SSA 10 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
70 244 Sal. 36.
12/10-36. 3
5 2/6

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen toimittaa Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa

n:o 26, Huhut saksalaisesta hyökkäämättömyys-sopimusehdotuksesta Baltian maille.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Palm

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Riia ssa 10 p:nä loka kuuta 1936.

Asia: Huhut saksalaisesta hyökkäämättömyyssopimusehdotuksesta Baltian maille.

Syksyn kuluessa on eri maiden sanomalehdissä ilmestynyt uutisia siitä, että Saksa olisi Liettualle ehdottanut non-agressiosopimuksen solmimista, johon muutkin Baltian maat voisivat liittyä. Onpa väitetty, että näiden maiden ulkoministerit olisivat virallisesti keskenään asiasta neuvotelleetkin. Kysyessäni kuukausi sitten ulkoministeri MUNTERSilta, pitivätkö nämä huhut paikkansa, hän kielsi sen jyrkästi. Samalla hän silti lisäsi uskovansa, että Saksan taholla kuitenkin valmistetaan puheenaolevan tapaista ehdotusta Baltian maille, niinkuin tiedoitin raportissani n:o 22, viime syyskuun 18 päivältä.

Tämän johdosta ja katsoen siihen, että viime päivinä eri liettualaisissa lehdissä on julkaistu kirjoituksia, joissa seikkaperäisesti käsitellään Saksan kanssa mahdollisesti solmittavan hyökkäämättömyyssopimuksen merkitystä ja vaikutusta Liettuan suhteisiin Neuvostoliittoon, Puolaan ja Ranskaan, ja tämän perusteella määritellään Liettuan asennetta

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asiassa, ikäänkuin ehdotus todella olisi tehty[x], kysyin toissapäivänä asian nykyistä laitaa Liettuan täkäläiseltä lähettiläältä. Ministeri VILEISIS vastasi kyselyyni, että valitettavasti Saksa ei ainakaan hänen tietääkseen vielä ollut kääntynyt Liettuan puoleen minkäänlaisin tällaisin ehdotuksin. "Ja Liettuan, pienempänä valtiona, ei tietenkään sovi ottaa ensimmäistä askelta, mikä luonnollisesti sitä paitsi olisi taktillisesti epäedullista", lisäsi hän.

Hänen sanoistaan samaten kuin liettualaisten lehtien yllämainituista kirjoituksista kävi selvästi ilmi[xx], että - kuten luonnollistakin on - hyökkäämättömyyssopimuksen aikaansaamista Saksan kanssa Liettuassa toivotaan ja odotetaan, joskin samalla pelätään tällaisen sopimuksen vaikutuksia Liettuan suhteisiin Neuvostoliittoon sekä niitä ehtoja, jotka Saksa saattaa liittää sen solmimiseen.

Näin ollen tuntuu siltä, että toistaiseksi lehdissä olleita uutisia ja kirjoituksia asiassa lähinnä on pidettävä Liettuassa vallitsevien toiveitten ja epäilysten ilmaisuna julkisuuteen laskettuina koepalloina.

---

x) "Lietuvas Zinios"issa sanotaan nimenomaan, käytettävissäni olevan ranskannoksen mukaan: "La nouvelle sur le pacte de non-agression n'étant démentie ni par le Reich, ni par l'Entente Baltique, il y a tout lieu de croire qu'elle est exacte".

xx) "XX Amžius"issa sanotaan: "Si l'Allemagne a effectivement offert un pacte de non-agression, il serait insensé de le décliner".

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Palin

15/10 1936.

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1002.

R i i a SSA 13 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINM.
31 244 Sal. 8 36.
14/10 -36 9
5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen toimittaa Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa n:o 27, Latvian tulo Kansainliiton neuvoston jäseneksi.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Hämäläinen

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Riia ssa 13 p:nä loka kuuta 1936.

31/244 Yal. 1936.

16/10.36 | 3 | 5 | C16

Asia: Latvian tulo Kansainliiton neuvoston jäseneksi.

Latvian suurella ääntenenemmistöllä tapahtunut valitseminen Kansainliiton neuvostoon on täällä herättänyt jakamatonta tyytyväisyyttä ja iloa. Siihen vastuuseen, jota jäsenyys neuvostossa tietää, ja niihin vaikeuksiin, joita siitä saattaa Latvialle koitua, ei kiinnitetä sanottavasti huomiota. Peittelemättömällä ylpeydellä korostetaan, että valitsemista Kansainliiton neuvostoon on pidettävä Latvian ja sen ulkopolitiikan suurenmoisena saavutuksena sekä selvänä todistuksena siitä kunnioituksesta ja luottamuksesta, jota Latvian valtiota kohtaan maailmassa tunnetaan. Kannattanee tähän esimerkkinä ottaa muutamia julkilausumia. MUNTERS lausui eräässä haastattelussa: "Unsere Wahl in den Rat ist als Vertrauenszeichen der Völkerfamilie anzusehn". Rigasche Rundschau kirjoitti: "Der Sitz im Rat bedeutet ein politisches Reifezeugnis, das eindrucksvoll genug ist und keiner weiteren Erklärungen bedarf. - - Durch die Wahl in den Rat hat Lettland die Möglichkeit erhalten, sein Wort mit erhöhtem Gewicht in die Wagschale zu werfen". Brīva Zeme kirjoitti:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

"Der 8. Oktober 1936 ist und bleibt ein grosser Tag in der Geschichte der Aussenpolitik Lettlands. Er bleibt als Tag, an dem es W. Munters vergönnt war, den von S. Meierovičs begonnenen Kampf für die gleichberechtigte Einreihung Lettlands in die Familie der anderen Staaten bis zur Krönung eines glänzenden Erfolges zu führen." Rigasche Post lausui: "Die Aufnahme Lettlands in die Zahl der nichtständigen Ratsmächte hat nicht allein eine prestigemässige, also politisch-moralische Bedeutung, sondern auch eine sehr erhebliche politisch-praktische.... Die Ratszugehörigkeit bedeutet den Eintritt in eine höhere und weitere Sphäre der Politik.... Als Ratsglied ist Lettland am ganzen grossen politischen Geschehen unmittelbar beteiligt. Es wirkt mit nicht nur an der Gestaltung des eigenen Schicksals, sondern zugleich auch an der Gestaltung des Gesamtschicksals der Völkerbundstaaten". Rits kirjoitti, käytettävissäni olevan suomennoksen mukaan: "Valitseminen neuvostoon tietää, ettei yksikään kysymys enää voi siinä tulla käsitellyksi tai päätetyksi ilman Baltian maiden edustajan osanottoa." Jaunekas Zinas'in kirjoituksesta otettakoon seuraavat kohdat: "Vuosien kuluessa meidän on ollut tehtävä työtä maamme hyvän ja kunniakkaan maineen luomiseksi. Nyt tämä työ on saanut tunnustuksensa Latvian valitsemisen kautta Kansainliiton neuvostoon. Se on korkein kunnioitus, mikä kansainvälisessä elämässä on saavutettavissa."

Kauan kyteneitä toiveita on nyt saatu toteute-

tuiksi - toiveita, joiden realisoimiseksi pitkiä aikoja on määrätietoisesti työskennelty. Olen joskus aikaisemmin jo huomauttanut, että yhtenä pääsyynä siihen harrastukseen, jolla Latvia - MEIEROVICSin ajoista asti - on pyrkinyt Baltian Ententen luomiseen, epäilemättä on ollut toivo, että Latvia, Ententen johtavana valtiona, käyttäen sitä ponnistuslautana, onnistuisi pääsemään näyttelemään kansainvälisen politiikan näyttämöllä suurempaa, latvialaisten poliitikkojen kunnianhimoa ja esiintymishalua enemmän vastaavaa osaa kuin mitä muuten olisi mahdollista. Ja nyt onkin näin käynyt, täysin laskelmien mukaisesti[x]. On luonnollista, että ollaan tyytyväisiä.

Mutta ei ainoastaan tältä vaan myöskin puhtaasti asialliselta kannalta on Latvialla syytä tyytyväisyyteen, sillä tietenkin Latvian jäsenyys Kansainliiton neuvostossa on sille tuottava käytännöllistäkin hyötyä. Mainostuksen kannalta ei ole aliarvioitava sen seikan merkitystä, että tähän saakka suhteellisen tuntemattomalla Latvialla vastedes on istunto- ja puhevalta Genève'in areopagissa, sanansa sanottavana kaikissa Kansainliiton käsiteltävinä olevissa asioissa. Latvian oman politiikan kannalta taasen on itsestään selvä, että Latvia vallan toisella tavoin kuin tähän

---

x) Niinpä Latvijas Kareivis käytettävissäni olevan ranskannoksen mukaan kirjoitti: "L'entente des trois Etats Baltes est le facteur important, qui a ouvert à la Lettonie la possibilité d'être admise parmis les Membres du Conseil de la S. d. N."

saakka nyt voi saada omat näkökohtansa ja etunsa huomioon-otetuiksi asioissa, jotka koskevat sitä. Näin ollen voitaneen sanoa, että vaikkakaan jäsenyys neuvostossa luonnollisesti ei voine jäädä aiheuttamatta ehkä moniakin kansainvälisiä vaikeuksia Latvialle, tämän jäsenyyden tuottamia etuja nykyoloissakin on pidettävä sen tietämiä riskejä suurempina - ainakin Latvian asemassa olevalle valtiolle. Täten Latvian ystävät voivat syystä ottaa osaa sen ilmaisemaan iloon valitsemisen johdosta, joskin latvialaisille ominainen turhamaisuus ja itseensätyytyväisyys ehkä hiukan liian hillitsemättömästi on tässä yhteydessä päässyt purkautumaan ilmi.

x x

x

Ulkoministeri MUNTERSille henkilökohtaisesti Latvian valitseminen Kansainliiton neuvoston jäseneksi tietää suurta menestystä. Sen kautta hänen sisäpoliittisesti tähän asti ei kadehdittava asemansa epäilemättä huomattavasti vahvistuu. Ensiksi hänen vihamiehensä eivät voine kieltää, etteikö Latvian nyt tapahtunut ja niin suuriarvoiseksi katsottu pääsy neuvostoon olisi MUNTERSin ansio enemmän kuin kenenkään muun latvialaisen. Toiseksi he eivät voine olla oivaltamatta, ettei Latvialla ole ketään yhtä sopivaa henkilöä kuin MUNTERS asetettavana Kansainliiton neuvoston jäsenen paikalle.

Otettakoon tähän esimerkkinä MUNTERSiin kohdistetuista ylistyssanoista seuraava lausunto Brīva Zemestä: "Lett -

land und das ganze lettische Volk können stolz sein, dass im entscheidenden Augenblick - im Augenblick, wo es beschieden war, die schönen Früchte achtzehnjähriger Mühen zu ernten - die Leitung unserer Diplomatie sich in den Händen eines Staatsmannes befand, der dieser schweren Aufgaben würdig ist. Nun stellt sich neben den Namen unsres ersten Aussenministers und unermüdlichen Kämpfers für die Anerkennung Lettlands auch der Name W. M u n t e r s würdig an die Seite. Die Geschichte wird die Träger dieser beiden Namen mit dem gleichen Kranz der Anerkennung krönen."

x x

x

Tulkoon tässä vielä huomautetuksi Latvian ja erikoisesti Liettuan lehdissä alleviivatun, että Latvian ulkoministeri tulee istumaan Kansainliiton neuvostossa ei ainoastaan Latvian vaan koko Baltian Ententen edustajana, siihen kuuluvien kolmen maan etujen ja harrastusten valvojana ja niiden katsantokantojen ja mielipiteiden yhteisenä julkilausujana.

x x

x

Suomelle Latvian jäsenyys Kansainliiton neuvostossa arvattavasti ei voine tuottaa muuta kuin hyötyä, jos vain

asianmukaisesti ja määrätietoisesti ylläpidämme hyviä suh -
teitamme tähän maahan.

M i n i s t e r i : Edvard Hj. Procope

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Palin

20/10 1936.

5000—12—35—5337

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1023.

Riia SSA 20 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

32 / 244 Sal. D 36

28/10-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana lähetystö kunnioittaen toimittaa Ministeriölle kuluvan vuoden raporttinsa

n:o 28, Espanjan edustus Latviassa.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

1o liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Riia ssa 20 p:nä loka kuuta 19 36.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
32 244 Sal. B 36
24/10.36
5 C16

Asia: Espanjan edustus Latviassa.

Viime elokuussa Espanjan monivuotinen edustaja Latviassa, chargé d'affaires en pied Enzio y Cortes, virallisesti ilmoitti luopuneensa edustamasta Madridin hallitusta. Espanjan v.a. chargé des affaires'ksi Madridin hallitus silloin määräsi Espanjan kunniakonsulin Riiassa, joka tämän määräyksen mukaisesti viime aikoina onkin hoitanut lähetystön juoksevia asioita. Herra Enzio asettui Burgos'in hallituksen käytettäväksi, siirsi lähetystöhuoneuston vuokrasopimuksen omalle nimelleen ja pani huoneuston ovelle kilven, jossa on seuraava teksti:

"J. de Enzio, Delegacion del Gobierna National de Burgos (Gobierna de Espana) en Riga".

Tähän saakka asiassa ei sen enempää tapahtunut. Mutta toissapäivänä saapui Espanjasta tänne herra Ceferino Palencia Alvarez Tuban, - taskussaan Madridin hallituksen nimitys chargé d'affaires en pied'iksi Riikaan. Mielenkiinnolla odotetaan nyt asian kehitystä.

Ulkoministeri Munters kertoi minulle siitä eilen seuraavaa:

Jo jokin aika sitten Madridin hallitus oli

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Latvian Espanjassa akkreditoidulle lähettiläälle Grosvaldsille ilmoittanut aikovansa nimittää herra Palencian asiainhoitajaksi Latviaan. Ministeri Grosvalds oli puolestaan, kuten luonnollista on, vain vastannut edelleentoimittavansa ilmoituksen hallitukselleen. Kun varsinaista agrementtia ei vaadita asiainhoitajalle, Latvian hallitus ei pitänyt kiirettä asiassa, eikä tähän mennessä olekaan vastannut mitään sanottuun ilmoitukseen. Genèvessä herra Palencia oli halunnut tavata ministeri Muntersin, mutta tämä ei ollut "ehtinyt" ottaa häntä vastaan. Saavuttuaan toissapäivänä Riikaan, herra Palencia eilen oli virallisesti pyytänyt puheillepääsyä Muntersin luo, mistä tämä ei katsonut voivansa kieltäytyä. Kyselyyni, merkitsikö tämä vastaanotto jo, että Latvian hallitus oli hyväksynyt herra Palencian Espanjan virallisekssi edustajaksi Latviassa, Munters vastasi, ettei niin vielä ollut asian laita, ja että hallitus vasta lähipäivinä lopullisesti määräisi kantansa. Tällöin olisi tietenkin ajateltavissa, että ajan voittamiseksi herra Palencia selitettäisiin persona ingrata'ksi. Munters ilmoitti kuitenkin, ettei hän puolestaan katsonut tällaista menettelyä suotavaksi. Koska Madridin hallitusta vielä on pidettävä Espanjan laillisena hallituksena, eikä Burgos'in hallitusta ~~vielä~~ ole minkään valtion taholta tunnustettu ja kun tämä tilanne arvattavasti ~~vielä~~ tulee jatkumaan jonkin aikaa, ei rettelöimisen avulla Muntersin mielestä paljoakaan voitettaisi. Näin ollen on odotettavissa, että herra Palencia piakkoin tunnustetaan Espanjan virallisekssi edustajaksi Latviassa, joskin se lienee

aika epämieluista presidentti Ulmanikselle.

Siitä, miten suhteet herrojen Enzion ja Palencian välillä tulevat kehittymään, Munters tuntui olevan hiukan huolissaan. Sille joskin lähetystön huoneuston vuokrakontrakti on siirretty herra Enzion nimelle, on kuitenkin edelleen sisäänkäytävän yläpuolella Espanjan valtion vaakuna, huoneustossa on lähetystön arkisto, leimasimet, kalusto, j.n e. Otaksuttavasti herra Palencia tulee vaatimaan huoneustoa ja lähetystön arkistoa ja omaisuutta haltuunsa. Tuleeko herra Enzio siihen vapaaehtoisesti suostumaan, ilman Latvian hallituksen väliintuloa, ja tullaanko ilman skandaalia pääsemään asian järjestelyyn, jää nähtäväksi. Esimerkit eri pääkaupungeista ovat erilaiset.

x x

x

Herra Palencia on 55 vuotta vanha, ammatiltaan asianajaja. Hän on myöskin harjoittanut kaunokirjallista toimintaa, ollut maaherrana sekä kerran toiminut lähetystösihteerinä.

Ministeri: Edvard Hj. Palm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 29.

Avustaja Wanne

22/10 1936.

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1044.

Riia SSA 23 P:NÄ loka KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULK...
No 33/245 Pol. D 36.
26/10-36 No
5 C16 ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin No.29, Latvian kauppavaihto sen tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa 1936 vuoden ensi puoliskolla.

Ministeri: Edward Hj. Palin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Riia ssa 22 p:nä loka kuuta 1936.

ULKOASIAINM...
33/245 Sal. 1936
26/10-36
5 C/16

Asia: **Latvian kauppavaihto sen tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa 1936 vuoden ensi puoliskolla.**

Suomen ja Latvian välisen kauppavaihdon tultua selostetuksi Lähetystön raportissa No.25 esitetään seuraavassa muutamia tilastonumeroita, jotka valaisevat Latvian kauppavaihdon kehitystä sen tärkeimpien vienti- ja tuontimaiden kanssa kuluvan vuoden ensi puoliskolla.

V i e n t i m a a t.

Allaolevasta asetelmasta ilmenee Latvian viennin kehitys eri maihin v.v. 1934-36 ensi puoliskolla (numerot tarkoittavat tuhansia latteja);

	1936	1935	1934
Saksaan	22,372	14,653	6,683
Isobritanniaan	13,229	13,340	14,480
Belgia-Luxemburgiin	3,146	4,194	1,388
Alankomaihin	2.020	687	1,740
S u o m e e n	1,910	160	190
Neuvostoliittoon	1.293	1,015	588
Yhdysvaltoihin	1,266	3,195	480
Ruotsiin	1,265	890	585
Viroon	1,129	560	920
Ranskaan	1,015	967	1,191

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

	1936	1935	1934
Britt. siirtomaihin	960	594	548
Liettuaan	730	409	735
Tanskaan	347	1,045	232

Saksa on, kuten tilastosta näkyy, kohoamassa Latvian aivan ylivoimaisesti ensimmäiseksi vientimaaksi, sivuuttaen Isonbritannian. Alankomaihin suuntautuvan viennin kasvaminen herättää myös huomiota muuten suhteellisen epätasaisia lukuja sisältävässä taulukossa.

T u o n t i m a a t.

Vastaavat numerot Latvian tuonnista maittain vuosien 1934-36 alkupuoliskolla on seuraavannäköinen (samoin 1,000 lateissa):

	1936	1935	1934
Saksasta	21 789	20,323	11 509
Isobritanniasta	10,168	9,355	9,242
Yhdysvalloista	3,394	3,520	3,528
Britt. siirtomaista	1,707	1,248	1,336
Liettuasta	1,330	1,170	1,570
Neuvostoliitosta	1,263	1,603	1 530
Alankom.siirtomaista	1,217	514	1,623
Ruotsista	1,155	1,061	807
Belgia-Luxemburgista	1,145	1,526	2,871
Ranskasta	866	1,743	3,327
Puola-Danzigista	720	1,097	2,474
Alankomaista	608	1,117	1,103
Virosta	498	1,042	1,623

Huomiota herättää varsinkin tuonnin suuri aleneminen viimemainituista 4 maasta, varsinkin Ranskasta, ja siirtomaista tapahtuvan tuonnin elpyminen, johon varmaan vaikuttivat vuodenvaihteessa tapahtumeet tavallisten siirtomatavarain tullien alennukset.

x x x

Saksa on, kuten taulukoista selvästi käy ilmi, vahvistanut asemaansa Latvian ylivoimaisesti tärkeimpänä sekä vienti- että tuontimaana. Kauppatase on k.o. puolivuotiskautena muuttunut Latvialle hivenen verran aktiiviseksi. Latvian **vienti** Saksaan käsitti etupäässä seuraavia tavaroita:

Pyöreää puutav.	59,794	tonnia,	4,604,000 Ls.
Sikoja & porsaita	42,839	kpl. ,	4,339,000 "
Voita	2,949	tonnia,	4,049,000 "
Lankkuja	28,409	" ,	2,098,000 "
Pellavaa	1,257	" ,	1,496,000 "
Faneeria	4,346	"	1,425,000 "
Pellavalankoja	331	"	762,000 "
Apilansiemeniä	467	"	700,000 "

Tuonti Saksasta:

Teollisuuskoneita	1,273	tonnia,	2,510,000 Ls.
Villalankoja	155	"	1,091,000 "
Kalisuoloja	11,441	"	1,064,000 "
Rautateoksia	8,121	"	940,000 "
Kals.salpietaria	6,642	"	763,000 "

x x

x

Isobritannia on edelleenkin toinen Latvian sekä vienti- että tuontimaista. Kauppatase sen kanssa pysyttelee Latvialle varsin vientivoittoisena, joskin tuonti k.o. aikana osoittaa nousua ja vienti pientä laskua edellisiin vuosiin verraten. - **Vienti** Isoonbritanniaan käsitti etupäässä:

Voita	3,844	tonnia,	4,384,000 Ls.
Pellavaa	2,337	" ,	2,011,000 "
Lankkuja & lautoja	16,357	stds. ,	1,878,000 "
Faneeria	7,909	tonnia,	1,707,000 "
Pekonia	955	" ,	1,017,000 "

Ja tärkeimmät tuontitavarat:

Kivihiiliä	204,859	tonnia,	3,137,000 Ls.
Puuvillakankaita	210	"	1,471,000 "
Villaa (ei kart.)	213	"	699,000 "
Silliä	2,597	"	506,000 "

x x x

Belgia-Luxemburg on Latvialle edelleenkin kolmas vientimaa, mutta tuontimaana se on pudonnut yhdeksännelle sijalle. Vientivoittoisuus on Latvialle edelleenkin hyvin huomattava: vaikka vienti osoittaa laskua, on se tuontia miltei kolme kertaa suurempi. Vienti käsitti pääasiallisesti seuraavaa:

Pellavaa	1,209	tonnia,	1,121.000 Ls.
Lankkuja & lautoja	9,831	stds.,	1,066.000 "

Tuonti käsitti varsinkin tekosilkkilankoja (338,000 Ls.), kuparia ja rautatiekalustoa.

x x x

Yhdysvallat ovat Latvian tuontimaista kolmas ja vientimaana seitsemäs. Tuonti on pysytellyt ennallaan mutta vienti osoittaa ainakin puolivuositilastossa, kuten havaitaan, aivan suhteetonta laskua. Vienti oli seuraavanlainen:

Voita	239	tonnia,	278,000 Ls.
Raakoja vuotia	107	"	274,000 "
Pellavalankoja	181	"	269,000 "
Kalasäilykkeitä	217	"	215,000 "

Tuonti taas käsitti m.m.

Raakapuuvillaa	1,927	tonnia,	2,050,000 Ls.
Autoja osineen	153	"	314,000 "
Raakatupakkaa	140	"	200,000 "

x x x

Alankomaat ovat k.o. puolivuotistilaston mukaan Latvian neljäs vientimaa, tuontimaana vasta 12:s. Kauppatase on tilaston mukaan Latvialle aivan ylivoimaisen aktiivinen; vienti käsittää varsinkin:

Faneeria	2,864	tonnia,	574,000 Ls.
Lankkuja & lautoja	4,822	stds. ,	482,000 "
Raakoja vuotia	130	tonnia,	307,000 "
Paperipuuta	13,841	"	239,000 "

Tuonti taas rajoittuu suurehkoon erään juuttisäkkejä (183,000 Ls.) ja radiotarpeisiin 100,000 latin arvosta.

x x x

Neuvostoliitto on Latvian kuudes sekä vienti- että tuontimaa. Vienti ja tuonti ovat nekin jokseenkin tasoissa, joten Latvian asema siinä suhteessa on parantumaan päin. Vientitavaroista mainittakoon:

Raakoja vuotia	175	tonnia,	559,000 Ls.
Nahkatavaroita	157	"	542,000 "

Tuontitavaroista taas:

Raakatupakkaa	90	tonnia,	283,000 Ls.
Petroolia	3,788	"	232,000 "
Maanviljelyskoneita	349	"	208,000 "

x x x

Ruotsi on noussut Latvian kahdeksanneksi vientimaaksi ja samalle tilalle tuontimaiden joukossa. Kauppa on Latvialle hieman aktiivinen; sekä vienti että tuonti osoittavat tasaista nousua. Vientitavaroista tärkeimmät olivat vuoden ensi puoliskolla:

Paperipuuta	19,943	tonnia,	380,000 Ls.
Pellavalankoja	171	"	257,000 "
Pellavaa	254	"	230,000 "

Tuonti käsitti pääasiallisesti maanviljelyskoneita (490,000 latin arvosta).

x x x

Ranska on muuttumassa tuontimaasta vientimaaksi, jollaisena se on kymmenes järjestyksessä. Tuonti on alentunut vallan huimaavasti. Vienti käsittää etupäässä:

Lankkuja & lautoja	3,283	stds.,	470,000 Ls.
Kaivospuita	7,632	tonnia,	122,000 "

Tuontitavaroista mainittakoon:

Karstattua villaa	51	tonnia,	277,000 Ls.
Puuvillalankoja	9	"	192,000 "

x x x

Latvian vienti Viroon on kasvanut huomattavasti tuonnin vähentyessä samassa mittakaavassa, joten käsillä oleva tilasto osoittaa suurta vientivoittoisuutta. Päävientitavarat olivat sokeri (531,000 Ls.) ja ruis (250,000 Ls.), tuonti taas käsitti etupäässä bensiiniä 256,000 latin arvosta.

x x x

Liettua on pohjoiselle naapurilleen edelleen varsinaisesti tuontimaana huomattava: tärkeimmät tuontitavarat olivat hevoset (2,540 kpl. 726,000 latin arvosta) ja pellavansiemenet (240,000 latin arvosta). Vienti käsitti m.m. puuvillalankoja 159,000 ja radiolaitteita 144,000 latin arvosta.

x x x

Samoin on Puola-Danzig edelleen Latvialle tuontimaa (pyöreää puuta 365,000 ja kivihiiliä 246,000 latin arvosta).

joskin vientikin (pääerä paperia 219,000 latin arvosta) alkaa osoittaa elpymistä.

x x
x

Viitattakoon vielä siihen, että kauppa Tanskan kanssa on supistunut vallan mitättömiin, samoin Norjan kanssa. Kokovuositilasto voi tosin tuoda muutoksia tässäkin suhteessa.

x x
x

Lopuksi mainittakoon, että varsinkin tuontitilastojen hyväksi käyttöä joltisestikin vaikeuttaa se, että niiden lopussa aina esiintyvä erä "muita tavaroita" usein voi olla huomattavan suuri. Niinpä on tällaisia tavaroita, joita ehkä sotilaallisista t.m.s. syistä ei eritellä, tuotu Latviaan k.o. aikana

Saksasta	3,819,000	latin	arvosta	
Isobritanniasta	1,698,000	"	"	
Yhdysvalloista	391,000	"	"	
Ruotsista	300,000	"	"	ja
Neuvostoliitosta	254,000	"	"	.

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: CK.

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 30.

Ministeri Talin.

4/XI 936

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1109.

Riia SSA 4 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIA
No 34/245 Sal. 36
6/11. 36
P/HMÄ
5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 30, Latvian hallituksen toimenpiteet latin devalvation epäsuotuisten seurausten tasoittamiseksi.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Riia ssa 4 p:nä marras kuuta 1936.

ULKOAS
№ 34/245 fre. 36
6/11.36
YHMÄ
5 C16

Asia: **Latvian hallituksen toimenpiteet latin devalvation epäsuotuisten seurausten tasoittamiseksi.**

Kuten Latviassa vallitsevissa olosuhteissa oli odotettavissa, valuutan devalvointi ei voinut olla aiheuttamatta häiriöitä maan taloudellisessa elämässä. Paitsi että ulkomailta tuotavien valmisteiden hintojen välttämättömän nousun herättämä levottomuus suuren yleisön keskuudessa miltei heti johti ostopaniikkiin kaikkine tavallisine seurausilmiöineen, saattoi raakaainehintojen kohoaminen lyhyessä ajassa kotimarkkinoita varten toimivat teollisuudenhaarat vakaviin vaikeuksiin. Myös ulkomaankaupassa devalvointi sikäli aikaansai häiriöitä, että clearingsopimusten sovelluttamisessa syntyi siksi suuria vaikeuksia, että kaupankäynti clearingmaiden kanssa tyrehtyi.

Kaikki tämä pakotti luonnollisesti Latvian hallituksen turvautumaan aika syvälle meneviin ja eri laatua oleviin vastatoimenpiteisiin. Useimmista niistä Lähetystö on jo erikoisissa tiedoituksissa tehnyt selkoa. Yleiskatsauksen saamiseksi lienee lisäksi lyhyt yhteenveto arvosteluineen näistä toimenpiteistä paikallaan.

Tarkoituksessa tullilainsäädännön avulla rajoittaa hintojen nousua ja auttaa pahimmin kärsimään joutuneita teollisuushaaroja Latvian hallitus on jo kolmeen eri otteeseen toimeen-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

pannut lukuisia tullialennuksia, jotka koskevat sekä kulutus- että raaka-aineita. Osaksi nämä alennukset ovat aika tuntuvia, nousten jopa 90 %:iin. Jossain määrin ne siis epäilemättä tulevat vastaamaan tarkoitustaan. Mutta itsestään on selvää, että niiden suotuisat vaikutukset hintatasoon ovat rajoitetut. Sitä paitsi on huomioonotettava, että ne sangen tuntuvasti vaikuttavat valtion tullituloihin. Nyt toteutettujen tullialennusten lasketaan aiheuttavan n. 8 à 10 milj. latin (n.80 à 100 milj.Smk.) vajauksen valtion talousarviossa. Valtiovarainministeri onkin julkisesti selittänyt, että "mit den jetzigen Änderungen des Zolltarifs sind die Möglichkeiten, auf direktem Wege die Aufrechterhaltung des Preisniveaus zu unterstützen, erschöpft".

Tämän johdosta on hallitukselle käynyt välttämättömäksi turvautua joukkoon muita keinoja taistelussaan devalvation epäsuotuisia seurauksia vastaan.

Niinpä se on, luodakseen mahdollisuuksia kilpailulle ja yleensä suuremmalle vapaudelle tuontikaupassa, vapauttanut eräät tavararyhmät kiintiöinnistä ja valuuttasäännöstelystä, toiset ryhmät taasen vain valuuttarajoituksista. Toistaiseksi nämä vapautukset koskevat ainoastaan suhteellisen vähäpätöisiä tavaroita, joten niiden vaikutuksia ei voitane pitää kovin merkityksellisinä. Mutta hallitus on luvannut asteittain jatkaa ulkomaankaupan täten aloitettua vapauttamista viimeaikaisista kahleistaan. Nähtäväksi jää, miten pitkälle tässä suhteessa todella uskalletaan mennä.

Helpottaaksensa kauppa- ja teollisuusyritysten finanssitilannetta hallitus on pakottanut pankit alentamaan antolainakorkonsa 0,5 %:lla.

Estääksensä mahdollisuuksiensa mukaan hintakeinottelua on

epäoikeutetusta hintojen korottamisesta säädetty ja jo toimeenpantukin ankaria rangaistuksia, sekä "hintojen tarkastajalle" annettu laajoja valtuuksia. Huomioonottaen hintatason kautta linjan kuitenkin tapahtuneen valtavan nousun ei näillä toimenpiteillä tunnu olleen sanottavia vaikutuksia.

Taistelussaan devalvoinnin haitallisia seurauksia vastaan ja toiminnassaan latin uuden kurssin ylläpitämiseksi Latvian hallitus tietenkin tulee tarvitsemaan huomattavia varoja, joita ei ole edellytetty budjetissa. Tämän johdosta on "valuutan stabilisointirahasto" perustettu niinkuin monessa muussakin maassa. Mitä tähän tulee, huomio kiintyy erikoisesti siihen merkilliseen tapaan, jolla tämän rahaston varat aiotaan saada kokoon: Lähtien siitä, että latin devalvoinnin kautta Latvian Pankin kulta- ja valuuttavarasto samaten kuin yleensä valtion rahastojen ja yritysten arvo on lateissa laskettuna kasvanut samassa suhteessa kuin latti on devalvoitu säädetään yksinkertaisesti, että osa täten syntyneestä arvonlisäyksestä muodostaa valuutan stabilisointirahaston. Käytännössä tämä kirjanpitoteknillinen määräys tullee tietämään, että setelipaino pannaan käyntiin. Siitä miten stabilisointirahaston täten syntyviä varoja on käytettävä, laissa ei säädetä muuta kuin että hallitus siitä päättää. Saamieni tietojen mukaan aiotaan niitä ensi sijassa käyttää talousarvion pitämiseksi tasapainossa - se on m.m. tullialennusten aiheuttaman vajauksen peittämiseksi.

Kaupassa clearingmaiden kanssa syntyneiden vaikeuksien voittamiseksi Latvian hallitus on asianomaisille maille ehdottanut neuvotteluja. Tällaisia on jo täydessä käynnissä Ruotsin, Liettuan

ja Viron kanssa. Clearingkaupassaan näiden maiden kanssa Latvia, devalvoinnin tapahtuessa, oli huomattavasti passiivinen, joten devalvointi automaattisesti aikaansai kaupankäynnin seisahduksen. Toistaiseksi varmoja tietoja ei ole saatavissa siitä, miten syntyneiden clearingkurssivaikeuksien selvittämisestä tullaan sopimaan. Kaupassaan Saksan kanssa Latvia sitä vastoin oli aktiivinen devalvoinnin tapahtuessa, joten clearingkaupassa tämän maan kanssa syntyneet vaikeudet johtuvat siitä, että devalvoinnin aikaansaaman saksalaisten tavaroiden kallistumisen johdosta tuonti ~~tuonti~~ Saksasta uhkaa käydä mahdottomaksi, särkien koko clearingen pohjan. Miten tästä pulmasta päästään, ei myöskään vielä ole selvä. - Tietenkin tullaan kuitenkin aikanaan kaikissa näissä tapauksissa pääsemään jonkinlaiseen järjestelyyn, mutta tällä haavaa ei kannattane yrittää ennustella sen yksityiskohdista.

x x x

Kuten yllaolevasta summittaisesta yleiskatsauksesta selviää, valuutan devalvointi on Latvian talouselämässä aiheuttanut huomattavasti suurempia vaikeuksia kuin mitä asian laita oli esim. Suomessa. Epäilemättä tilanne ainakin jossain määrin antaa aihetta huolestumiseen. Latvian vallitsevissa oloissa olikin tämä odotettavissa, niinkuin jo ensimmäisessä raportissani latin devalvoinnista huomautin.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetyksen raportti n:o 31.

Ministeri Palin

19/11 1936

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

36 245 Tal: 8 36.

KIRJELMÄ n:o 1146.

20/11-36

Riia SSA 19 P:NÄ marras KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N 5 C/16

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin n:o 31, Huhut marsalkka Jegorov'in käynnistä Baltianmaissa.

Ministeri: Edvard Hj Procopé

10 liitettä.

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Riia ssa 19 p:nä marras kuuta 19 36.

36 / 245 Sal. 8 36

20/11-36 -3

Asia: Huhut marsalkka Jegorov'in käynnistä Baltianmaissa.

5 @16

Juuri ennen lähtöäni Kaunasiin tämän kuun alkupäivinä kuulin puhuttavan siitä, että Neuvostoliiton yleisesikuntapäällikkö Jegorov suunnittelisi lähitulevaisuudessa tapahtuvaa vastavierailua Baltianmaiden yleisesikuntapäälliköiden käyntiin Moskovassa viime toukokuun 1 p:nä.

Tiedustellessani asiaa Kaunasissa ei sikäläisessä ulkoministeriössä enempää kuin yleisesikunnassakaan tiedetty mitään siitä. Mutta puhuttelemani henkilöt sanoivat pitävänsä täysin asianmukaisena, jos vierailu piakkoin tapahtuisi. Ilmeisesti huhuihin Jegorov'in suunnittelemasta käynnistä mielihyvällä uskottiin, joskaan mitään virallisia tietoja huhujen todenperäisyydestä ei ollut.

Palattuani toissapäivänä Riikaan olen tietenkin udellut asiaa täälläkin.

Neuvostoliiton lähettiläs vastasi kysymykseeni seuraavasti: "Dieses Gerücht ist eine ganz grosse "Ente". Keinerlei Besprechungen sind in der Sache geführt. Allerdings ist es natürlich nicht ausgeschlossen, dass ein Besuch Marschall Jegorovs einmal stattfinden könnte".

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Latvian sotaministeri kenraali Balodis, joka huonosti hallitsee vieraita kieliä, vastasi lyhyesti, että huhuissa ei ollut mitään perää.

Ulkoministeri Munters väitti, ettei ainakaan Latvian viranomaisten tiedossa ollut mitään Jegorov'in odotettavissa olevasta tulosta. "Mutta", hän lisäsi, "ehkä ystävämme Tallinnassa taas aikovat yllättää meidät x). Mahdotontahan ei ole, että Virossa pidettäisiin kovinkin viisaana saada vastaanottaa Neuvostoliiton yleisesikuntapäällikkö Tallinnassa kenraali Reekin tehtyä virallisen käynnin Saksassa."

Tämän yhteydessä Ranskan sotilasasiamies, majuri Ganeval, kertoi, että kenraali Reek - kun Ganeval muutamia viikkoja sitten häneltä oli kysynyt, pitivätkö huhut Reekin odotettavissa olevasta matkasta Saksaan paikkansa - oli vastannut: "Tietenkin lähden Saksaan jos minut kutsutaan - samaten kuin toukokuussa läksin Moskovaan. Moskovassa sanoin saksalaisista, että ne ovat suuria sikoja. Se ilahutti venäläisiä. Kun lähden Saksaan, tulen sanomaan, että venäläiset ovat suuria sikoja. Se tulee tietenkin ilahuttamaan saksalaisia!"

Tämän jutun johdosta Munters huudahti:"Ja tuon pitäisi muka olla reaalipolitiikkaa!"

---

x)Näillä sanoilla Munters tietenkin tarkoitti, että Viron yleisesikuntapäällikkö viime keväänä oli vastaanottanut kutsun Moskovaan asettumatta yhteyteen Latvian kanssa ja ilmoittaen matkastaan vain kaksi päivää ennen sen tapahtumista, täten aiheuttaen, että Latvia joutui "sisäänmanööveeratuksi" asemaan, josta muuta ulospääsyä ei katsottu olevan kuin myöskin noudattaa kutsua, mikä ei täällä ollut mieluista (Kts.Riian läh. tämän vuoden rap.n:ot 17 ja 18, huhtikuun 30 p:ltä ja toukokuun 6 p:ltä).

Muuten majuri Ganeval sanoi minulle, ettei hän puolestaan uskonut Jegorov'in tuloon.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 32.

Ministeri Palin

27/11 1936.

5000—12—35—5337

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

38 245 Pal 36.

KIRJELMÄ n:o 1169.

Riia SSA 23 P:NÄ marras KUUTA 1936.

27/11-36 -

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C 16

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin n:o 32, Huhut baltilaisesta puolueettomuusjulistuksesta.

Ministeri: Edvard Hj Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Riia ssa 23 p:nä marras kuuta 19 36.

38 245 Sal. 36.

24/11-36

Asia: Huhut baltilaisesta puolueettomuusjulistuksesta.

5 C/16

Ollessani Liettuassa kuluvan kuun keskivaiheilla luin eri lehdistä uutisia siitä, että - Liettuan aloitteesta - Baltianmaiden ulkoministerien ensi konferenssissa Riiassa tulevan joulukuun alussa otettaisiin käsiteltäväksi kysymys jonkinlaisesta Baltianmaiden yhteisestä puolueettomuusjulistuksesta Belgian tapaan. Keskusteluissani eri henkilöiden kanssa Kaunasissa otin tietenkin nämäkin huhut puheeksi.

Presidentti Smetona vastasi kyselyyni, ettei hän tietänyt mitään tällaisesta aikeesta, ja ettei hän pitänyt sitä todennäköisenä.

Tiedustellessani asiaa ulkoministeri Lozoraitisilta, tämä selitti p.o. huhujen olevan täydellisesti tuulesta temmattuja. Hän vakuutti, ettei ainakaan Liettualla ollut minkäänlaisia sentapaisia suunnitelmia, ja tehosti, että jos Latvialla tai Virolla olisi aikomus ensi ministerikonferenssissa ottaa esille siksi laajakantoinen asia, hänelle tietysti olisi siitä jo ilmoitettu. Asiallisesti hän sitä paitsi sanoi puolestaan suhtautuvansa ehdotto-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

masti kielteisesti koko ajatukseen, siitä syystä että Liettua aina on pitänyt ja edelleen pitää kiinni kollektiivisesta turvallisuusperiaatteesta ja kaikkien valtioiden velvollisuudesta toteuttaa Kansainliiton paktin sanktiomääräykset. Sitä paitsi hänen mielestään Baltianmaiden yksipuolinen neutraliteettijulistus jäisi merkityksettä, ellei siihen saataisi suurvaltojen tai ainakin suurten naapurivaltioiden garantiaa. Ja sellainen nyt tuskin on saatavissa.

Latvian ja Viron ministerit Kaunasissa eivät tietäneet mitään asiasta.

Palattuani Riikaan kysyin - täydellisyyden vuoksi - asian laitaa myöskin ulkoministeri Muntersilta. Yhtä jyrkästi kuin Lozoraitis hän sanoi mainitsemieni huhujen olevan täysin perää vailla. Ei ainakaan Latviassa ole suunniteltu mitään tällaista deklaratiota, eikä hänen tietääksensä myöskään Virossa eikä Liettuassa. Sitä paitsi hänen mielestään on virheellistä puhua belgialaisesta "neutraliteetti"-julistuksesta, joka nykyoloissa on realiter mahdoton jokaiselle Kansainliiton jäsenelle. Itse asiassa Belgia vain on sanoutunut irti kannettavakseen ottamistaan erikoisista velvollisuuksista Ranskan rajojen garantoimiskysymyksessä - mikä Belgialle oli sitä helpompi, kun se hyvin tietää, että Ranska ja Englanti joka tapauksessa tulevat omassa intressissään puolustamaan sen rajoja. Baltianmaiden asema on vallan toinen kuin Belgian, siinäkin suhteessa etteivät ne ole mukana missään keskinäisessä

garantiasopimuksessa. Jo senkään vuoksi Belgian esimerkin seuraamisesta ei voi olla puhetta.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetyksön raportti n:o 33.

Ministeri Talvi

25/11 1936

5000—12—35—5337

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 1182.

Riia SSA 25 P:NÄ marras KUUTA 1936.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ASIAINH.
39/246 Sal. 36.
22/11. 36
OSASTO
5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Tämän mukana toimitan kunnioittaen Ministeriölle Riian-lähetystön kuluvan vuoden raportin n:o 33, Latvian ja Saksan välisistä suhteista.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Riia ssa 25 p:nä marras kuuta 1936.

Asia: Latvian ja Saksan välisistä suhteista.

UKOASIAIN
39 /276 Sal. D 36
27/11-36 №
OSASTO
5 C16

On ollut omiaan herättämään huomiota, että Viron yleisesikuntapäällikön Reek'in Saksanvierailun yhteydessä Latvian sotilasviranomaisille ei ole esitetty kutsua saapua Saksaan. Eri suhteissa kuvaavana vallitseville oloille tämä seikka antaa aihetta eräisiin reunamuistutuksiin, joiden yhteydessä olen pakotettu hiukan koskettelemaan Vironkin asioita.

Kenraali Reek'in mahdollisesta matkasta Saksaan on, tietääkseni, ollut puhetta aina siitä saakka kuin sotamarsalkka von Blomberg aikoinaan kävi Tallinnassa. Ajankohtaiseksi kysymys Reek'in Saksanmatkasta kävi hänen viime toukokuun 1 p:nä tekemänsä Moskovanvierailun jälkeen. Niiden epäilysten ja arvostelujen hälventämiseksi, joihin tämä matka oli antanut aihetta, Reek lienee - eri tahoilta x) saamieni yhtäpitävien tietojen mukaan - miltei heti Moskovanmatkansa jälkeen antanut ymmärtää, niin selvästi kuin suinkin kävi päinsä, että hän mielellään vastaanottaisi kutsun saapua viralliselle käynnille Saksaan. Saksa arvatenkin mielihyvällä tarttui tähän inviittiin

x) Ulkoministeri Munters, Latvian yleisesikunta, Saksan, Ruotsin ja Unkarin sotilasasiamiehet y.m.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja esitti Reek'in toivoman kutsun.

Milloin Viron ja Saksan välillä lopullisesti sovittiin Reek'in matkasta, en tiedä. Latvialle siitä joka tapauksessa ilmoitettiin vasta kaksi päivää ennen Reek'in matkallelähtöä. Tämä salaperäisyys Viron taholta on täällä herättänyt suurta närkästystä. Latvian johtavat henkilöt eivät ole yrittäneetkään peittää suuttumustaan Viron "epälojaalisuuden" johdosta. x)

Latvia onkin nyt joutunut jossain määrin kiusalliseen asemaan. Se seikka, että Latvian ja Viron yleisesikuntapäälliköt yhdessä kutsuttiin ja yhdessä lähtivätkin Moskovaan, sillä välin kuin nyt ei ole tietoa kenraali Hartmans'in kutsumisesta Berliiniin, herättää epäilemättä käsityksen, että Latvia ei ole tahtonut tai että sen ainakaan ei ole onnistunut ylläpitää tasapainoa suhteissaan Neuvostoliittoon ja Saksaan, vaan että sen välit ensinmainittuun valtakuntaan ovat läheisemmät ja luottamuksellisemmat kuin viimemainittuun. Joskaan Latvian suhteita Neuvostoliittoon ei juuri näillä sanoilla voida karakterisoida, ne epäilemättä tällä haavaa ovat paremmat kuin suhteet Saksaan. Mutta tällä tavalla affisheeratuksi tätä seikkaa ei haluta saada. Näin ollen täällä ehdottamasti kernaasti olisi nähty, että kenraali Hartmaniskin olisi kutsuttu Saksaan. Mutta kun nyt Latvialle ei annettu tilaisuutta "sich einzuschalten" neuvotteluihin Reek'in matkasta, on asian järjestely Latviaa tyydyttävällä tavalla käynyt vaikeaksi. Täällä näet ei millään tahdota - Viron tapaan - <u>pyytää</u> kutsua. Saksa taasen, kiusatakseen

---

x) Mielenosoituksellisesti Reek'in ennakolta virallisesti ilmoitettu läpimatka Riian kautta jätettiin huomiotta. Vastakohtana mainittakoon, että eversti Svenssonin läpimatkalla Kaunasiin kaksi Latvian yleisesikunnan edustajaa oli häntä tervehtimässä Riian asemalla keskellä yötä.

Latviaa, ei tyydy sentapaisiin vihjauksiin kuin että, "kyllä tulemme, jos meidät kutsutaan", vaan tahtoo pakottaa Latviaa nöyrästi pyytämään kutsua. Tunnusmerkillisenä molemminpuoliselle asennoitumiselle en voi olla kertomatta seuraavasta sananvaihdosta ministeri Muntersin ja Saksan sotilasasiamiehen kesken 18 p:n juhlassa Presidentin linnassa: Munters: "Müssen wir auch nach Deutschland kommen um unsere anständige Gesinnung zu bezeugen?" Rössing (lyhyesti ja hiukan kaksimielisesti): "Nein, das ist nicht nötig!"

Kaikki tämä on kuvaava nykyisille latvialais-saksalaisille suhteille. Latvian asema ei ole edullinen. Kun se epäilemättä haluaa "puhdistautua" nyt saamastaan leimasta, että se yksipuolisesti kallistuisi Neuvostoliittoon päin, tarjonnee tilanne Saksalle otollisia tilaisuuksia käyttää sitä hyväkseen lisätäkseen poliittista ja taloudellista vaikutusvaltaansa Baltikumissa.

Ministeri: Edvard Hj. Procopé

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 34.

Avustaja Vanne

1/12 1936.

5000—12—35—5337

RIIASSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1230.

Riia SSA 1 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULK
42 246 Sal. 36.
4/12-36
5 C 16

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 34, Latvian ulkomaankauppa tammi-syyskuussa 1936 ja Suomen osuus siihen.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

R I I A - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Riia s:sa 1 p:nä joulu kuuta 1936.

Asia: Latvian ulkomaankauppa tammi-syyskuussa 1936 ja Suomen osuus siihen.

Latvian ulkomaankaupan juuri ilmestynyt virallinen tilasto syyskuulta osoittaa, kuten muutkin tämän vuoden aikaiset neljännesvuositilastot, vientienemmyyttä, vaikkakin toistaiseksi niukkaa. Viennin ja tuonnin kokonaisarvot (1000 lateissa) vuosien 1934-1936 kolmen ensi neljänneksien aikana olivat seuraavat:

	Vienti	Tuonti	Tase
1934 tammi-syyskuussa	57,946	70,605	- 12,659
1935 - " -	72,502	77,629	- 5,127
1936 - " -	87,695	82,186	+ 5,509

Huomiota tilastossa kiinnittää, paitsi yllä mainittua vientivoittoisuutta sekä viennin että tuonnin absoluuttinenkin, talouselämän virkoamista todistava kasvu.

x x x

Vallan suhteetonta vientivoittoisuutta Latvian hyväksi osoittaa sen tilasto kaupasta Suomen kanssa. Seuraava asetelma kuvaa Latvian-Suomen kauppaa 1934 - 36 (1000 lateissa):

(Latvian):	Vienti	Tuonti	Tase
1934 tammi-syyskuussa	287	371	- 84
1935 - " -	672	286	+ 386
1936 - " -	2,382	218	+2,164

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kaupan kehitys Latvialle edulliseen suuntaan 3 vuoden kuluessa on siis ollut huimaava. Jos jätetään huomioimatta Latvian rukiinvienti Suomeen, joka kaupallisen sopimuksen mukaan ei ole kompensatiokelpoinen, on Latvian muu vienti Suomeen tammi-syyskuussa 1936 arvoltaan 770,000 latia, joka merkitsisi Latvialle 552,000 latin vientiylijäämää, joka sekin merkitsee tavatonta kasvua viime vuodesta, eikä vastaa kaupallisen sopimuksemme tasapainovaatimusta. Huomattakoon kuitenkin ettei tilasto sisällä aseitten y.m. sotatarpeiden tuontia Latviaan.

Latvia toi Suomesta tilaston mukaan tammi-syyskuussa 1936:

Moottoreita ja teollisuuskoneita	41,000 kg.	77,000	latin arvosta
Paperia, kaikenl.	26,000 "	17,000	- " -
Maanviljelyskoneita ja työkaluja	5,000 "	17,000	- " -
Hienotakeita		4,000	- " -
Selluloosaa	20,000 "	3,000	- " -
"Muita tavaroita"	603,000 "	100,000	- " -

Latvian vienti Suomeen käsitti samana aikana:

Ruista	21,469,000 kg.	1,612,000	Ls. arvosta
Pellavaa	406,000 "	340,000	- " -
Radiolaitteita	12,000 "	91,000	- " -
Kipsiä lohkar.	9,783,000 "	56,000	- " -
Pullonkorkkeja	11,000 "	32,000	- " -
Värejä & väriaineita	53,000 "	24,000	- " -
Luujauhoja	281,000 "	15,000	- " -
Apilansiemeniä	8,000 "	13,000	- " -
Luu- ja nahkaliimaa	24,000 "	6,000	- " -
Pellavalankoja	3,000 "	6,000	- " -
Pellavansiemeniä	10,000 "	2,000	- " -
"Muita tavaroita"	3,860,000 "	185,000	- " -

Avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 35.

Ministeri Palin

1/12 1936.

5000—12—35—5337

RIIA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1244.

Riia SSA 2 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

43 /246 Sal 36.

4/12-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 35. Shdanowin puhe neuvostokongressissa.

Ministeri: Eduard Hj Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Riia ssa 1 p:nä joulu kuuta 19 36.

43/246 Sal. 36.
4/12.-36
5 C16

Asia: Shdanow'in puhe neuvostokongressissa.

Pietarin alueen kommunistisen puolueen johtajan Shdanow'in puhe neuvostokongressissa viime sunnuntaina, jossa hän jyrkästi uhkasi Baltianmaita ja Suomea, on täällä synnyttänyt suurta mieltenkuohua. Tekee mieli sanoa että tuntuu siltä niinkuin tämän puheen kautta yhtäkkiä olisi - sangen epämieluisella tavalla- herätty siitä harhaluulosta Neuvostoliiton rauhantahdosta ja hyväntahtoisuudesta Baltianmaiden itsenäisyyttä kohtaan, jossa täällä viime vuosina on elätty, ja joka saavutti huippukohtansa n. 1½ vuotta sitten, jolloin todenteolla harkittiin mahdollisuutta solmia Neuvostoliiton kanssa samanlainen sopimus kuin Tshekkoslovakia. Vaikkakin tästä aikeesta jo aikoja sitten on lopullisesti luovuttu, en tänään, lukiessani latvialaisten lehtien kirjoituksia Shdanow'in puheen johdosta, ole voinut olla muistamatta, kuinka monasti minulle omahyväisesti on korostettu, miten paljon paremmin kuin Suomi Latvia on osannut hoitaa suhteitaan suureen itäiseen naapuriin, ja miten rauhallisesti Latvia sen perusteella saattaa suhtautua sen edesottamuksiin. Kertona on johdonmukaisesti ollut, asian tullessa puheeksi, ettei Latviaa mikään sanottava vaara uhkaa Neuvostoliiton taholta, ainakaan verrattuna Saksan agressiivisiin

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

aikeisiin. Ulkonaisesti Latvian ja Neuvostoliiton suhteet ovatkin vaikuttaneet suhteellisen hyviltä.

Tämän mukaisesti onkin totuttu siihen, että latvialaisten lehtien Neuvostoliittoa ja sen politikkaa ja hankkeita koskevien kirjoitusten sävy yleensä on ollut lähinnä suopea. Kun joskus ei ole voitu olla kritisoimatta, on tämä tapahtunut mitä varovaisimmassa muodossa, ja kaikkia mahdollisia tilaisuuksia on käytetty hyväksi Latvian ja Neuvostoliiton hyvien suhteiden korostamiseksi.

Tänään on sävy yht'äkkiä jyrkästi muuttunut. En koko täällä oloni aikana muista lukeneeni latvialaisissa lehdissä sellaisia sanoja Neuvostoliitosta, kuin tämän päivän "Briva Zeme"essä ja "Latvijas Kareivis"issa. Otan tähän näiden lehtien kirjoitukset - käytettävissäni olevina käännöksinä - esimerkkeinä, koska "Briva Zeme" on hallituksen ja "Latvijas Kareivis" sotilaspiirien äänenkannattaja, ja niiden kirjoitukset siis epäilemättä vastaavat johtavien piirien kantaa, ja varmasti ovat julkaistut vain näiden suostumuksella.

"Briva Zeme" kirjoittaa:

"Au congrès des Soviets de l'U.R.S.S. à Moscou (pendant les délibérations sur l'accord connu germano-nippon contre la 3ème Internationale et sur les bruits soulevés autour de lui) ont été proférées des menaces ouvertes contre les Etats baltes - la Finlande, l'Estonie, la Lettonie et la Lithuanie. Le communiste Jdanov a dit dans son discours que les prêcheurs d'une croisade contre l'Union soviétique veulent utiliser le territoire de ces pays comme une base pour leurs visées agressives. Si les Etats mentionnés font la moindre avance à ces visées, alors "l'Armée rouge élargira immédiatement la fenêtre de l'Union soviétique vers l'Ouest et regardera ce qui se passe dans les Etats baltes".

Si ces menaces avaient été proferées par un président d'un soviet de village, nous aurions pu les passer sous silence. Or, Jdanov est le chef des communistes de la ré-

gion de Leningrad, donc une personnalité marquante du parti gouvernant de l'Union soviétique, dont l'étendue du poivoir égale dans un certain sens celui d'un ancien gouverneur général de l'Empire. Cette circonstance attribue aux menaces de M.Jdanov une toute autre portée et les met dans une toute autre lumière.

De menaces ne sont pas à même de nous faire peur; qu'elles viennent de l'Est ou de l'Ouest. Nous continuerons irréductiblement notre politique de stricte neutralité observée jusqu'alors et sur laquelle ni l'Union soviétique ni aucun autre Etat n'ont pas eu de raison de nous faire de reproches quelconques. Nous sommes contre n'importe quelles "marches" à travers notre territoire et nous nous y opposerons avec toutes nos forces et par tous les moyens dont un Etat indépendant dispose.

Si M.Jdanov et ses camarades du parti avaient mieux connu l'Histoire de l'Etat letton, nous ne serions pas maintenant obligés de rappeler à leur mémoire les événements de 1918-20 et une tentative de l'Armée rouge "d'élargir la fenêtre de l'Union soviètique vers l'Ouest et de regarder ce qui se passe dans les Etats baltes", une fois déjà repoussée. Cette campagne, comme on sait, s'est terminée par le refoulement de l'armée rouge au-delà de la Zilupe et de la Narva.

Nous étions toutes ces années des voisins loyaux de l'Union soviétique et nous aussi de notre part n'avons pas eu jusqu'alors de raison de penser que l'attitude du Gouvernement soviétique soit devenue différente.

Il est à espérer que le Gouvernement soviétique se départira de telles gestes pour ne pas semer le doute sur ses intentions pacifiques. Pour ce qui est du parti communiste ses visées nous sont absolument claires."

"Latvijas Kareivis"in kirjoitus on seuraavansisältöinen:

"En mentionnant le congrès extraordinaire de l'U.R.S.S. nous avons déjà signalé l'esprit guerrier qui y règnait. Il apparaît que dans ce bruit d'armes se sont également levées des menaces des bolchévistes, sur le sens desquelles il n'est pas possible de se méprendre, dirigées contre les Etats bal-

tes et que nous ne voulons pas passer sous silence. Le Chef des communistes de la région de Leningrad et un des substituts de Staline au Comité central du parti communiste panrusse Jdanov, dans son discours au Congrès des soviets s'est exprimé ainsi sur les voisins de la région de Leningrad: "Dans ces petits Etats il y a de grands aventuriers qui voudraient mettre leur pays à la disposition des grandes Puissances fascistes comme une base d'opérations contre l'Union soviétique". Et plus loin "Ces petits Etats doivent prendre garde que l'Union soviétique n'ouvre pas largement sa fenêtre tournée de leur côté, pour regarder à l'aide de l'Armée rouge ce qui se passe".

Nous savons nous mêmes qui sont les plus grands avanturiers parmi ceux qui sont apparus dans ces petite Etats et d'où ils viennent. Ils sont même réunis en une organisation qui s'appelle le parti communiste. C'est le noeud de vîperes qui désire transformer notre pays en "base d'opération" contre notre peuple et notre Etat.

Le rétablissement du grade de colonel a également fait renaître chez certains bolchévistes au pouvoir l'esprit des colonels de gendarmerie qui s'immiscaient dans la vie des autres peuples. Ce n'est pas la première fois qu'une fenêtre est percée à l'Est sur notre pays pour y introduire des baionnettes et déverser par cette ouverture toutes sortes de misères, mais il n'y a pas longtemps que nous avons nettoyé notre pays de tous les rôdeurs d'où qu'ils fussent venus. Et nous continuerons à agir ainsi avec tous ceux qui voudraient sans y être invités "voir ce qui s'y passe". Avant hier encore dans ce même congrès des Soviets, le Chef du Gouvernement d'U.R.S.S. Molotov a déclaré que l'Union soviétique s'en tient resolûment à la politique de non-intervention dans les affaires intérieures des autres Etats. Cette déclaration doit être enfoncée dans la tête stupide de toutes espèces de Jdanov avant qu'ils commencent à se mêler d'affaires dépassant les frontières de leur commune. Car autrement les belles paroles de Litvinov sur la paix et la collaboration entre les peuples trouveront encore moins de gens crédules que jusqu'alors. Et l'on ne peut guère penser que cela soit dans l'intérêt de la Russie soviètique."

Yleistä mielipidettä sattuvasti kuvaava otettakoon tähän

vielä "Rigasche Rundschau"nkin kirjoitus:

"Der unerhörte, säbelrasselnde Ausfall des Genossen Shdanov gegen die nordwestlichen Nachbarstaaten der Räteunion könnte uns kalt lassen und wäre keiner besonderen Beachtung wert, wenn man es nur mit dem in die Aussenpolitik verirrten Gorodowoi-Gehaben eines Subalternbeamten oder Parteifunktionärs zu tun hätte. Die Dinge liegen jedoch anders, denn Shdanov - der Nachfolger Kirows in Leningrad - gehört zu den politischen "Prominenzen" seines Landes und hat seine Rede nicht etwa aus dem Stegreif bei irgendeiner x-beliebigen Gelegenheit, sondern auf dem Rätekongress in Moskau unter den Augen und Ohren der versammelten sowjetrussischen Staatsgewalt gehalten. Wohlgemerkt: nicht als Vertreter der Komintern, sondern des Staates. Da man bei unserem östlichen Nachbar auf diesen Unterschied grösstes Gewicht zu legen pflegt - wenn es sich um Entlastung handelt - ist die Schlussfolgerung im gegebenen Fall um so eindeutiger.

Wir brauchen in unserer, dem Staat SSSR gegenüber stets peinlichst geübten Zurückhaltung nicht so weit zu gehen, diesen Ausfall nun etwa als "Blitz aus heiterem Himmel" zu bezeichnen, denn wir erinnern uns zahlreicher - milde gesagt - "Unfreundlichkeiten", die sowohl durch die mehr oder weniger amtliche Presse Sowjetrusslands, als auch ganz besonders durch den (nicht weniger amtlichen) Leningrader Rundfunksender in lettischer Sprache gegen unser Land - unter Einmischung in unsere inneren Verhältnisse - gerichtet wurden. Trotz dieser unerfreulichen Erscheinung haben nicht etwa nur unsere amtlichen Kreise, sondern ebenso auch Presse und Rundfunk stets die korrekteste, ja höflichste Haltung in den Beziehungen zum Staat SSSR, mit dem wir in Frieden leben wollen, beobachtet.

Um so erstaunlicher ist es, dass diese korrekten nachbarlichen Beziehungen, wie sie von seiten Lettlands gewünscht und aufrecherhalten werden, von der anderen Seite in so gröblicher Weise verletzt werden, ohne dass dafür irgend ein sachlicher Anlass vorläge.

Was die völlig aus der Luft gegriffene Behauptung in bezug auf unser Land anbelangt, so hat der "Latvijas Kareivis" vollkommen recht, wenn er feststellt, dass wir in Lettland die

Sendlinge der kommunistischen Partei als politische Abenteurer kennen, die ihre Wühlarbeit gegen unseren Staat richten und deren Herkunft uns bekannt ist.

Mit seinen inneren Angelegenheiten, und auch mit diesen Abenteurern, wird Lettland selbst fertig und bedarf keiner Belehrung. Durch Drohungen lässt sich Lettland weder einschüchtern, noch in seiner friedliebenden politischen Haltung beirren. Wohl aber sind die Ausfälle Shdanows geeignet, so manchen Vorgang in der Welt in schärferem Licht erscheinen zu lassen. So ist es auch nicht besonders merkwürdig, dass die europäische Presse - und ganz besonders auch die englische - sehr hellhörig geworden ist und mit ihren Kommentaren nicht spart."

x x x

Se seikka, että tällä kertaa ei vain Suomea, kuten tähän saakka on ollut tavallista, vaan myöskin Viroa ja Latviaa Neuvostoliiton taholta syytetään siitä, että ne "ihr Land fascistischen Grossmächten als Operationsbasis gegen die Sowjetunion zur Verfügung stelle möchten", viittaa siihen, että kenraali Reek'in äskettäinen Saksanmatka on ollut myötävaikuttamassa Shdanowin hyökkäykseen, ja että tällä yritetään estää sitä Saksan vaikutusvallan lisäämistä, jonka ilmaisuna Reek'in matkaa pidättänee. Joka tapauksessa Shdanowin brutaalit uhkaukset selvästi osoittavat, että "hyvien" suhteiden ylläpitäminen Neuvostoliittoon on mahdollista vain mikäli "willenlos nach der Pfeife Moskaus getanzt wird", niinkuin sattuvasti on sanottu. Toivottavasti Shdanowin uhkaukset myöskin avaavat niiden Baltianmaissa kaikkea muuta kuin harvalukuisten henkilöiden silmät, jotka, Saksanvihansa sokaisemina, naivisti ovat Neuvostoliitossa nähneet Baltianmaiden luotettavan suojelijan Saksan väitettyjä "Drang nach Osten" pyrkimyksiä vastaan.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetystön raportti n:o 36.

Ministeri Palin

4/12 1936.

5000—12—35—5337

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1255.

Riia SSA 4 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

4 246 Sal. 36.

7/12-36

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin:

n:o 36, Shdanowin puhe. II.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36.

Riia ssa 4 p:nä joulu kuuta 1936.

44 246 Pol D 36.

Asia: Shdanowin puhe, II.

7/12-36

5 C/6

Lisäyksenä toissapäivänä lähettämääni raporttiin otsakeasiassa kunnioittaen tiedoitan, että eilen täällä julkaistiin seuraava kommunikea:

"M. S.Brodowski, Ministre d'U.R.S.S. a rendu visite hier à M. V.Munters, Ministre des Affaires Etrangères, et lui a remis le texte du discours de M. Jdanov, prononcé au 8ème Congrès des Soviets, reproduit ces jours-ci incomplètement dans la presse lettonne d'après des sources étrangères. Le Ministre soviétique a signalé que dans le texte du discours communiqué le Ier décembre par l'agence télégraphique de l'U.R.S.S. on ne peut trouver aucune raison de soupçonner l'U.R.S.S. de projets agressifs contre la Lettonie. Le Ministre des Affaires Etrangères a accepté l'explication du Ministre M. Brodovski."

Minkäänlaisia kommentarioita ei tähän selitykseen ole toistaiseksi liitetty.

Kysyessäni eilen illalla, vastaanotettuani Ministeriön salasähkeen N:o 37, ulkoministeri Muntersilta, oliko ministeri Brodovski, tehdessään kommunikeassa mainitun demarche'-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

insa tai jossakin mahdollisessa muussa yhteydessä, tavalla tai toisella viitannut siihen, että Shdanow puheessaan olisi yksinomaan tai pääasiassa tarkoittanut Suomea, Munters kielsi tämän kategorisesti. Hän sanoi Brodovskin vain jättäneen hänelle Tass'in virallisen selostuksen Shdanowin puheesta ja alleviivanneen, ettei se sisältänyt väitettyjä uhkauksia Latviaa vastaan.

Suomen nimen Brodovski oli keskustelun kuluessa sikäli maininnut, että hän oli huomauttanut Suomessa reagoidun asiassa melko maltillisemmin kuin Latviassa.

x x

x

Oheistan tähän alkuperäisenä Neuvostoliiton lähetystön jakaman venäjänkielisen tiedonannon asiassa.

Ministeri: Eemeli Pasi

КОПИЯ ТЕЛЕГРАММЫ РИЖСКОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ Т.А.С.С

Р И Г А, 3 декабря 1936 г.

МОСКВА ТАСС

Полпред тов.Броловский посетил министра иностранных д Мунтерса и сделал представление по поводу выпадов рижской печати, использовавших ложное сообщение Германского Осведомительного Бюро о выступлении тов.Жданова на С"езде Советов и получил соответственное удовлетворение. Об этом разговоре было опубликовано в рижской печати сообщение, которое воспроизводит лишь частично содержание разговора. Из этого сообщения видно, что министр Мунтерс признал лживость сообщений иностранного источника, так поспешно использованного латвийской печатью. Содержание сообщения следующее:

"Советский полпред С.Бродовский вчера посетил министра иностранных дел В.Мунтерса, которого ознакомил с речью Жданова на 8-м С"езде Советов. Эта речь на-днях в неполном виде и по иностранным источникам была отмечена и латышской печатью. Полпред указал, что в тексте речи, который I декабря был передан советским телеграфным агентством и который был опубликован в советской печати, нельзя найти основания к тому, чтобы приписывать СССР агрессивные намерения против Латвии.

Министр иностранных дел принял раз"яснения полпреда С.Бродовского с удовлетворением".

КОПИЯ ТЕЛЕГРАММЫ РИЖСКОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ Т.А.С.С

Р И Г А, 3 декабря 1936 г.

МОСКВА ТАСС

Полпред тов.Броловский посетил министра иностранных д Мунтерса и сделал представление по поводу выпадов рижской печати, использовавших ложное сообщение Германского Осведомительного Бюро о выступлении тов.Жданова на С"езде Советов и получил соответственное удовлетворение. Об этом разговоре было опубликовано в рижской печати сообщение, которое воспроизводит лишь частично содержание разговора. Из этого сообщения видно, что министр Мунтерс признал лживость сообщений иностранного источника, так поспешно использованного латвийской печатью. Содержание сообщения следующее:

"Советский полпред С.Бродовский вчера посетил министра иностранных дел В.Мунтерса, которого ознакомил с речью Жданова на 8-м С"езде Советов. Эта речь на-днях в неполном виде и по иностранным источникам была отмечена и латышской печатью. Полпред указал, что в тексте речи, который I декабря был передан советским телеграфным агентством и который был опубликован в советской печати, нельзя найти основания к тому, чтобы приписывать СССР агрессивные намерения против Латвии.

Министр иностранных дел принял раз"яснения полпреда С.Бродовского с удовлетворением".

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetystön raportti n:o 37.

Ministeri Palin

5/12 1936.

5000—12—35—5337

RIIASSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1267.

Riia SSA 5 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

46 242 Sal. 36.

8/12-36 -1

OSASTO 5 | ASIA C16

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin

N:o 37, Vielä Shdanowin puheesta III.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Riia ssa 5 p:nä joulu kuuta 19 36.

Asia: Vielä Shdanowin puheesta III.

Käydessäni tänään muissa asioissa ulkoministeri Muntersin luona oli minulla tilaisuus keskustella hänen kanssaan Shdanowin puheesta seikkaperäisemmin kuin toissailtana. Hän alleviivasi tällöin, että epätietoista edelleen on, mitä Shdanow todella neuvostokongressin istunnossa lausui. Latvian Moskovan-lähetystö on kyllä saanut toimekseen yrittää ottaa siitä selkoa, mutta toistaiseksi se ei ole voinut ulkoministeriölle toimittaa siitä tarkempia tietoja. Mutta siinäkin tapauksessa, että Shdanowin puhe olisi ollut D.N.B:n version mukainen, voidaan, Muntersin mielestä, olla tyytyväisiä "über den Verlauf der Dinge". Sillä ensiksi on tyydytyksellä todettava, että Neuvostoliiton hallitus tällä kertaa on katsonut syytä olevan omasta aloitteestaan tehdä oikaisemis-demarche asiassa. Aikaisemmin tällaisia syytöksiä ja uhkauksia on vain saatu ilman muuta niellä, eikä edes protesteista tai selityksenpyynnöistä tavallisesti ole ollut minkäänlaisia tuloksia. Toiseksi Shdanowin puhe antoi Latvian "yleiselle mielipiteelle" se on maan sanomalehdistölle mainion tilaisuuden selvin sanoin ilmaista kantansa. - Näin ollen asia Latvian

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kohdalta, Muntersin sanojen mukaan, voitaisiin panna "ad acta", todeten sen tuottaneen enemmän hyötyä kuin haittaa.

Tähän Muntersin kantaan voi ainakin sikäli yhtyä, että Shdanowin puhe, oli se sitten minkäsisältöinen tahansa, - monesta merkistä päättäen - tuntuu avanneen useitten Neuvostoliiton todellisiin aikeisiin nähden liiankin hyväuskoisten, johtavissa asemissa olevien henkilöiden silmät.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 8

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiasta olevan lähetyksen raportti n:o 38.

Ministeri Talin

9/12 1936.

5000—12—35—5337

Riia SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

47 247 Sal. S 36.

KIRJELMÄ n:o 1286.

Riia SSA 9 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

11/12. 36

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

5 C16

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 38, Sisäinen tilanne Latviassa.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: * 4.

Riia- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Riia ssa 9 p:nä joulukuuta 1936.

47 247 Sal. D 36

11/12.36

5 C16

Asia: Sisäinen tilanne Latviassa.

Kuten Riian Lähetystön tämän vuoden raportissa n:o 22, syyskuun 18 p:ltä, tiedoitin, sain palattuani kesälomaltani sen käsityksen Latvian sisäpoliittisen tilanteen kehityksestä kesäkuukausien aikana, että Ulmaniksen asema lähinnä oli vahvistunut, ja että yleinen mieliala maassa ei silloin antanut aihetta huolestumiseen, vaikkei saattanutkaan ummistaa silmiään siltä tosiseikalta, että eri tahoilla yhä edelleen vallitsi huomattavaakin tyytymättömyyttä voimassa olevaan poliittiseen järjestelmään.

Syksyn kuluessa olen kuitenkin - sikäli kuin diktatuurimaissa lähetystöille yleensä on mahdollista tehdä havaintoja sisäisen tilanteen todellisesta kehityksestä - saanut sen vaikutelman, että tilanne on huonontunut, asioita vallassa olevien kannalta arvostellen.

Tähän asti Ulmaniksen kannatus talonpoikain keskuudessa on ollut miltei jakamaton. Niissä hänen varmin tukensa on ollut - sotilaallisten voimatekijäin ohella. Mutta tilanne tuntuu syksyn kuluessa tässä suhteessa muuttuneen. Hallituksen hintapolitiikka latin devalvation jälkeen, on näet synnyttänyt maanviljelijöidenkin piireissä tyytymättömyyttä, heitä kun, samaten

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kuin muita tuottajia, yritetään estää korottamasta omien tuotteittensa hintoja, samalla kun heidän täytyy maksaa tähänastisia korkeampia hintoja useista tarvitsemistaan ulkomaalaisista tavaroista. Täten herännyt tyytymättömyys talonpoikain keskuudessa on, vaikkakin se vielä on vain alussaan, tosiseikka, joka, Latviassa nyt vallitsevissa oloissa, hallituksen epäilemättä on otettava vakavalta kannalta.

Kauppa- ja teollisuuspiireissä ovat tyytymättömyyttä taasen herättäneet hallituksen tänä syksynä erikoisesti niitä vastaan sikäli toimeenpanemat verolisäykset, että liikeyrityksille tähän asti verotuksesta vapaaksi myönnettyä osaa liiketuloista on huomattavasti vähennetty. Itsessään näissä piireissä syntynyt harmi ehkä ei merkitsisi paljoakaan, mutta maalaisväestön alkavan tyytymättömyyden ohella sekin on laskuihin otettava.

Lisäksi eri tahoilla koko nykyisen regimen aikana vallinnutta puhtaasti poliittista tyytymättömyyttä ei ole aliarvioitava nyt, kun taloudellinen tyytymättömyyskin tuntuu ruokavan kiristämään tilannetta. Tähän saakka en ole katsonut syytä olevan kiinnittää sanottavaa huomiota mainittuun poliittiseen tyytymättömyyteen. Olen ollut vakuutettu siitä, ettei mikään vakavalta kannalta otettava vaara uhkaisi nykyistä järjestelmää niin kauan kuin taloudellisesti kansalle kävi ainakin kutakuinkin hyvin, kuten asianlaita oli suurten lisämaksujen y.m. valtionavustuksen aikana. Mutta kun valtion finanssit vähitellen kävivät huonommiksi ja tänä syksynä tekivät välttämättömäksi latin devalvoinnin ja tämä toimenpide ei kansalle ole tuottanut sanottavia etuja, vaan pikemmin vaikeuksia, eikä

valtiolta enää tule yhtä paljon apua kuin ennen, on tilanne epäilemättä muuttunut.

Näin ollen ei tunnu olevan kiellettävissä, että sisäpoliittinen tilanne Latviassa nyt on kärjistyneempi kuin aikaisemmin Ulmaniksen diktatuurin aikana.

Viimeaikaisissa keskusteluissani niiden täkäläisten johtohenkilöitten kanssa, joihin minulla on henkilökohtaisia ystävyyssiteitä, ja jotka siis saattavat olla ainakin jossain määrin avomielisiä lausunnoissaan minulle, olen myöskin luullut voivani huomata huolestumista tilanteen kehityksen johdosta. Heidän tähän saakka aina ilmituomansa optimismi ja rohkea mieli tuntuu ainakin jossain määrin masentuneen.

Vahvistuksena saamaani vaikutelmaan tilanteen huononemisesta sain muutamia päiviä sitten - tietenkin mitä luottamuksellisimmin - eräältä suojeluskuntaupseerilta, johon minulla jo ensimmäisistä Riian ajoistani asti on ollut läheiset suhteet - tietää, että Riian poliisivoimat ja suojeluskunnat näinä päivinä on asetettu "Alarmbereitschaft"ille, ja että jokaiselle poliisimiehelle ja suojeluskuntalaiselle on jaettu 150 revolveri- ja 100 kivääriammusta.

Niin sensatiomaiselta kuin tämä tieto saattaakin kuulostaa ja niin varovaisesti kuin siihen siis onkin suhtauduttava, tahdon kuitenkin mainita, ettei minulla ole syytä epäillä sen paikkansapitävyyttä, koska kertojani ainakin kuluneina vuosina on osoittautunut luotettavaksi. Mutta tilaisuutta tarkistaa tiedon oikeaperäisyyttä minulla toistaiseksi ei ole ollut, joten kuitenkin vain reservaatioin kerron siitä.

Mutta mikäli tämä tieto pitää paikkansa, osoittaa se, miten hallitus arvostelee tilannetta. Toiselta puolen se myös kin osoittaa, että hallitus on varuillaan.

Omasta puolestani minun on ainakin tällä haavaa sangen vaikeata uskoa siihen, että jokin vakava yritys kaataa nykyinen hallitus lähitulevaisuudessa todella olisi odotettavissa. Hallituksen ote tuntuu minusta vielä täysin riittävän vahvalta aseman puolustamiseksi, ja toiselta puolen tyytymättömät piirit tuntuvat vielä siksi heterogenisilta ja järjestymättömiltä ja ennenkaikkea olevan siinä määrin johtajapersonallisuuksia vailla, että niiden edellytykset toimeenpanna kaapppausyritys, jolla olisi onnistumisen mahdollisuuksia, vielä vaikuttavat aivan liian heikoilta.

Ratkaiseva merkitys tulee tietenkin olemaan, - jos asiat sikseen kehittyvät - armeijan asennoitumisella. Siitä en toistaiseksi uskalla sanoa muuta kuin että Ulmaniksen kannatus armeijan keskuudessa ei koskaan ole ollut jakamaton.

Kuten sanottu, en kuitenkaan voi uskoa, että Ulmaniksen diktatuurin kohtalonhetki jo olisi lyömäisillään, joskin tilanne viime kuukausina on kehittynyt huononemisen merkeissä.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 16

ASIA:

Riiassa olevan lähetyksen raportti n:o 39.

Ministeri Talas

16/12 1936.

5000—10—35 4361

Riia- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1304.

Riia SSA 16 P:NÄ joulu KUUTA 19 36.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Toimitan tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 39, Baltianmaiden ulkoministerien konferenssi Riiassa joulukuun 9 - 11 p:nä 1936.

Ministeri: Edvard Hj. Palin

UE 3: A 4.

R I I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Riiassa 16 p:nä joulu kuuta 1936.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
49 / 247 Sal. 36
18/12-36
5 C16

Asia: Baltianmaiden ulkoministerien konferenssi Riiassa joulukuun 9-11 p:nä 1936.

Seurauksena siitä sisäisestä heikkoudesta, joka on leimannut Baltian Entente'n sen perustamisesta saakka, ja jonka syistä minulla usein on ollut aihetta kirjoittaa, on ollut, että Baltianmaiden ulkoministerien säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa tapahtuvat konferenssit yleensä ovat jääneet sanottavaa käytännöllis-poliittista merkitystä vaille. Viides näistä konferensseista, joka pidettiin Riiassa viime viikolla, ei sanotussa suhteessa muodostanut mitään poikkeusta useimmista edellisistä.

Silti on luonnollisesti itsestään selvää, että konferenssissa pohdittiin kaikkia tällä haavaa päiväjärjestyksessä olevia kansainvälisiä ongelmia, joista useimmat ovat vakavaa laatua Baltianmaidenkin näkökulmalta arvosteltuina. Konferenssin osanottajien virallisten lausuntojen mukaan oli täysi yhteisymmärrys ja yksimielisyys kaikissa käsiteltävinä olevissa asioissa ollut tapahtuneen mielipiteitten vaihdon tulos.

Mitä tulee kysymykseen Kansainliiton reformista ja Baltianmaiden uskollisuudesta Kansainliittoa ja kollektiivista turvallisuusperiaatetta kohtaan tai kysymyksiin Abessinian

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asian lopullisesta päiväjärjestyksestä poistamismuodosta tai Baltianmaiden suhtautumisesta Espanjan selkkaukseen, pitänevät väitteet helposti saavutetusta yksimielisyydestä varmastikin paikkansa. Vaikeammaksi osoittautui sitä vastoin epäilemättä yhteisen linjan löytäminen kysymyksessä Baltianmaiden suhtautumisesta suuriin naapureihinsa. Riittää muistuttaa siitä, miten suuressa määrin Viron suhtautuminen Puolaan, Neuvostoliittoon ja Saksaan eroaa Liettuan suhtautumisesta näihin valtioihin. Mutta siihen nähden, että nämä eroavaisuudet viime aikoina epäilemättä ovat vähentyneet, ja ottaen ennen kaikkea huomioon, että kansainvälisen tilanteen kehitys on tätä nykyä erittäin epävarma, pakottaen mahdollisimman suureen varovaisuuteen, tuntuu siltä, kuin voitaisiin todella pitää todenmukaisena väitettä konferenssissa saavutetusta yksimielisyydestä siitä, että nykytilanteessa Baltianmaiden ainoana oikeana linjana on yrittää pysyä niin "neutraalisina" kuin mahdollista, kallistumatta puolelle tai toiselle ja osallistumatta minkäänlaisiin suurvaltaryhmityksiin.

Tätä tulosta on tietenkin Suomen kannalta tyytyväisyydellä tervehdittävä. Nähtäväksi jää kuitenkin, jaksetaanko pysyä tällä linjalla. Koskei tästä ole mitään varmuutta, eikä konferenssissa mitään päätöstä siitä tehtykään edes siinä mielessä, että siitä olisi pöytäkirjassa jotain mainittu, ei väitetty yksimielisyys ole sen arvoinen, että konferenssia sen johdosta voitaisiin pitää edelläkäyviä merkillisempänä.

Baltianmaiden omat keskinäiset suhteet eivät virallisesti olleet konferenssin ohjelmassa. Niissä on kuitenkin viime aikoina ollut aika paljon toivomisen varaa. Niin puolella kuin toisellakin on katsottu syytä olevan tyytymättömyyteen. Latvia

ja Viro eivät ole peittäneet huolestumistaan Vilnan kysymyksen viimeaikaisen kehityksen johdosta. Liettuassa ja Virossa on avoimesti oltu närkästyneitä Latvian holhooja-otteista. Latviassa ja Liettuassa on tunnettu levottomuutta Viron "Seitensprünge"in[x)] vuoksi, j.n.e. Niin ollen on luonnollista, että, vaikkei näitä asioita konferenssin täysistunnoissa otettu käsiteltäviksi, ulkoministerit kahdenkeskisissä keskusteluissaan ottivat ne puheeksi. Ilmapiirin puhdistamiseen tai suurempaan keskinäiseen ymmärtämiseen ei näissä keskusteluissa kuitenkaan tunnu päässeen, ainakin päättäen ministeri Muntersin sanoista minulle:" Ja, wir sprachen ja über diese Dinge - aber viel klüger wurde wenigstens ich nicht.- Was besonders Estland betrifft, scheint die Aussenpolitik mehr im Generalstab und im Kriegsministerium als im Aussenministerium nunmehr gemacht zu werden. So ist sie auch etwas robust."

x x x

Ylläolevaa tarkemmin tuskin kannattanee ruveta analysoimaan Baltianmaiden ulkoministerien viidettä konferenssia. Konferenssin salainen päättöpöytäkirja, jonka Munters minulle luottamuksellisesti antoi ja jonka tähän oheenliitän, riittänee semmoisenaan selostuksena konferenssin asiallisista tuloksista. Mitä siihen mielestäni on lisättävä, on yllä sanottu.

x x x

Jättäessään minulle mainitun päättöpöytäkirjan Munters tehosti, että Baltian Ententen ulkoministerikonferenssien resolutioonit säännöllisesti on luottamuksellisesti saatettu Suomen asianomaisten lähettiläitten tietoon. Viitaten tähän hän pyysi saada

---

x) Lähinnä Reekin matkat.

esittää toivomuksen, että Suomen ulkoministerin toimesta ja hänen välityksellään Pohjoismaiden ulkoministerikonferenssien päätökset vastedes vastavuoroisuuden perusteella luottamuksellisesti saatettaisiin Baltianmaiden hallitusten tietoon.

Ministeri Edvard Hj. Palin

Résolutions

adoptées par la V-ème Conférence des Ministres des Affaires Etrangères, tenue à Riga les 9-11 décembre 1936.

---

ad I.

Après avoir entendu le rapport du Représentant de l'Estonie relatif à l'exécution des décisions prises à la IV-ème Conférence des trois Pays, tenue à Tallinn, les 7-9 mai 1936, la cinquième Conférence a été unanime à remercier le Président en exercice du travail accompli par lui dans l'intervalle des deux Conférences, ainsi que du rapport circonstancié qu'il en a bien voulu lui présenter. La Conférence a approuvé ledit rapport.

ad II.

Les Ministres des Affaires Etrangères des Pays Baltiques, réunis à leur V-ème Conférence, constatent, après un échange de vues sur la situation politique internationale et sur les changements qui y ont eu lieu depuis la IV-ème Conférence, leur unanimité complète en ce qui concerne l'appréciation des événements. La Conférence a été d'avis que la situation politique générale ne présente pas d'indices d'amélioration, et cela moins parce que la menace de conflits directs soit accrue que par suite d'une discordance accentuée par des motifs psychologiques et idéologiques.

Ce développement de la situation générale n'a pas ébranlé l'attitude que les Pays Baltiques ont adoptée envers la Société des Nations, et ils réaffirment leur ferme conviction que le Pacte de la Société des Nations offre toujours aux peuples

le meilleur moyen pour tous les règlements de différends éventuels qui pourraient surgir entre eux, et constitue la garantie de la possibilité d'une action efficace pour la sauvegarde de la paix et pour le progrès de la collaboration et de l'entente internationales. Pour ce qui est de la mise en oeuvre des principes du Pacte, les trois Gouvernements ont présenté en temps utile au Secrétaire Général de la Société des Nations leurs vues concertées, et ils souhaitent que la participation active de tous les membres de la Société des Nations aux travaux de ses organismes soit assurée le plus tôt possible.

La menace que la guerre civile d'Espagne peut constituer pour la paix internationale a été aussi l'objet d'un échange de vues, et la Conférence constate une unanimité complète entre les trois Pays pour continuer la politique de non-intervention et leur participation aux travaux du Comité de Londres. Sans avoir des objections contre l'établissement du contrôle projeté en Espagne, les Gouvernements respectifs réservent leur décision quant aux modelités de leur participation à ce contrôle.

ad III.

La Conférence exprime sa reconnaissance aux experts douaniers des trois Pays pour les travaux accomplis à la Conférence de Tallinn, du 11 au 17 juin 1936 au cours de laquelle a été achevée l'adoption de la nomenclature douanière élaborée sur la base du projet proposé par la Société des Nations, et émet le voeu que l'étude des questions restées ouvertes soit terminée et le projet de la convention portant sur l'unification de la nomenclature douanière soit présenté à la prochaine Conférence des Ministres des Affaires Etrangères.

ad IV.

Ayant pris connaissance des travaux poursuivis par les trois sections nationales du Bureau des Juristes des Etats Baltiques et des décisions prises par le Bureau à sa séance plénière, tenue à Riga les 8-10 juin 1936, la Conférence constate avec satisfaction les résultats y obtenus en matière des conventions trilatérales portant loi uniforme sur les lettres de change et billets à ordre et portant loi uniforme concernant le chèque, de la convention trilatérale d'extradition et d'assistance judiciaire en matière criminelle et du règlement du Bureau des Juristes.

La Conférence considère utile que les trois Pays se mettent d'accord afin que dès à présent les noms des personnes déclarées insolvables dans le commerce par les tribunaux de l'un des trois Pays soient communiqués aux Ministère de la Justice des deux autres Pays.

ad V.1.

La Conférence décide d'établir un contact plus suivi entre les Services de Presse des Ministères des Affaires Etrangères des trois Pays.

La Section de la Presse au Ministère des Affaires Etrangères de Lettonie sera chargée de convoquer une réunion des Chefs de Presse des trois Pays pour établir les modalités de la mise en pratique de la présente décision.

ad V.2.

La Conférence, ayant pris connaissance du projet ci-joint (annexe 1), présenté par la délégation lettonne, décide de le soumettre à l'examen des autorités compétentes des trois Pays.

ad V,3.

La Conférence, après avoir été informée par la délégation estonienne des résolutions du deuxième Congrès Interbaltique de Coopération Intellectuelle, prises à Tartu le 30 novembre 1936, et plus particulièrement des questions traitées par les résolutions sous No.No.2, 5 et 8 (annexe 2), décide de les soumettre à l'examen des autorités compétentes des trois Pays.

ad V,4.

La Conférence décide de prier le Gouvernement lithuanien à qui incombe la convocation de la prochaine Conférence des Ministres des Affaires Etrangères de le faire pour le mois de mai 1937.

R i g a, le 11 décembre 1936.

(signé) W.M.Munters. (signé) St.Lozoraitis.

(signé) Fr.Akel.

Annexe 1

(à la résolution ad V.2).

1. Lors de la signature d'un accord les Parties Contractantes décideront de la question, à savoir, si cet accord et tous les documents éventuellement y annexés (Protocoles, déclarations, notes etc.) ou une partie de ces documents devront ou ne devront être enregistrés au Secrétariat de la Société des Nations.

2. Quand un accord, sujet à l'enregistrement au Secrétariat de la Société des Nations aux termes de l'article 18 de son Pacte, est passé entre deux Pays Baltiques; il sera enregistré, dès son entrée en vigueur, par le Gouvernement du Pays où a lieu l'échange des instruments de ratification; si l'échange des ratifications n'est pas prévu, l'enregistrement se fera par les soins du Gouvernement du Pays où l'accord est signé.

3. Quand un tel accord est passé entre tous les trois Pays Baltiques, il sera enregistré, dès son entrée en vigueur, par le Gouvernement dépositaire des instruments de ratification; si l'échange des ratifications n'est pas prévu, l'enregistrement se fera par les soins du Gouvernement où l'accord est signé.

Annexe 2.

(à la résolution ad V,3).

Résolutions

du deuxième Congrès Interbaltique de Coopération Intellectuelle.

. . . . . .

2.

Le Congrès, considérant que d'une part les diverses facilités consenties à la circulation des films de caractère éducatif et que d'autre part la réglementation internationale de la radiodiffusion contribueraient à une meilleure connaissance réciproque des nations prie les gouvernements d'examiner la question de savoir, si, dans le cas où les deux conventions respectives tendant l'une à faciliter la circulation des films de caractère éducatif et l'autre concernant l'emploi de la radiodiffusion dans l'intérêt de la paix, n'auraient pas encore été signées et ratifiées, il ne serait pas possible de les faire entrer en vigueur dans un bref délai.

. . . . . .

5.

a. Le Congrès invita les autorités compétentes à activer l'échange des livres scolaires à examiner, et à signaler la necessité d'accorder les crédits indispensables pour la réalisation de la révision envisagée; il estime utile que chacun des pays, en envoyant ses manuels scolaires, y joigne la traduction, dans une des grandes langues, des passages qui entrent en considération et que chaque pays rédige un précis de son histoire susceptible de servir de base aux manuels d'histoire des autres pays. Les mêmes mesures, dans un prochain avenir, devraient être prises à propos des manuels de géographie.

b. Les représentants des commissions nationales de coopération intellectuelle d'Estonie, de Lettonie et de Lithuanie, réunis à Tartu,

considérant que la révision et la coordination des manuels d'histoire et de géographie est d'une importance capitale pour la compréhension mutuelle des peuples;

considérant que la Société des Nations a élaboré un projet de déclaration concernant la révision des manuels d'histoire et qu'une pareille déclaration pourrait être adoptée dans des termes plus étroits entre les Etats Baltiques,

recommande à l'attention des Ministres des Affaires Etrangères de Lithuanie, de Lettonie et d'Estonie un projet de déclaration concernant la révision des manuels d'histoire et de géographie.

. . . . . .

8.

Le Congrès, appréciant l'importance des relations intellectuelles entre les peuples ayant pris part au Congrès, invite les commissions nationales de coopération intellectuelle à prier les Gouvernements respectifs d'entreprendre les études nécessaires en vue de conclure un accord relatif aux relations intellectuelles et artistiques entre la Lithuanie, la Lettonie, l'Estonie, la Finlande et la Suède ici représentées.